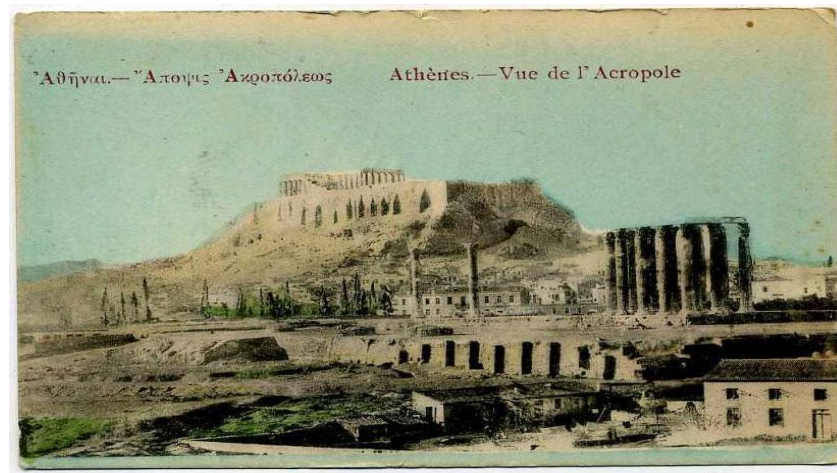

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΜΣ : ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

A.M. 4111M025

Επιβλέπων Καθηγητής : Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης

Τριμελής Επιτροπή :
Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης
Ανδρομάχη Γκαζή
Έφη Φουντουλάκη

Ακαδημαϊκό έτος 2012-2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....5

Εισαγωγή.....7

Κεφάλαιο 1

1.1 Η σημασία του κλασικού.....9

1.2 Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός και η εδραίωση της κλασικής
αρχαιότητας.....12

1.3 Ο Winckelmann και η επιρροή του Νεοκλασικισμού στο νεοσύστατο
κράτος.....15

1.4 Νεοελληνική ταυτότητα και Ιδεολογία.....18

1.5 Το ιστορικό πλαίσιο και η ακτινοβολία του Παρθενώνα.....20

Κεφάλαιο 2

2.1 Τα Γλυπτά του Παρθενώνα.....23

2.2 Οι ενέργειες της Ελλάδας για την επιστροφή των Γλυπτών.....26

2.3 Τα επιχειρήματα υπέρ και κατά του επαναπατρισμού.....30

2.4 Το Διεθνές Νομικό πλαίσιο32

Κεφάλαιο 3

3.1 Η ίδρυση του Μουσείου Ακρόπολης και το νέο Μουσείο Ακρόπολης
(NMA).....34

3.2 Η αρχιτεκτονική του νέου Μουσείου Ακρόπολης.....35

3.3 Συλλογές και κριτική αποτίμηση.....38

3.4 Συμπεράσματα43

Κεφάλαιο 4

4.1 Nation Branding και Ελλάδα.....	44
4.2 Πολιτιστική Διπλωματία και η ελληνική πραγματικότητα.....	48

Κεφάλαιο 5

5.1 ΜΜΕ και κλασικό παρελθόν : τα Γλυπτά του Παρθενώνα.....	51
5.2 Το νέο Μουσείο Ακρόπολης μέσα από τα ΜΜΕ.....	56

Κεφάλαιο 6

6.1 Το νέο Μουσείο Ακρόπολης και η σχέση του με τη σύγχρονη Ελλάδα.....	62
6.2 Συμπεράσματα από τη γνώμη επισκεπτών του μουσείου.....	65
6.3 Ατομικές συνεντεύξεις για το Μουσείο Ακρόπολης.....	77
Γενικά Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	82
Επίλογος.....	84
Βιβλιογραφία.....	85
Παράρτημα : I - IV.....	90

Πρόλογος

Σε μια εποχή κατά την οποία η Ελλάδα βρίσκεται σε μειονεκτική θέση λόγω των δυσμενών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, η εικόνα της χώρας πλήττεται διεθνώς. Ωστόσο, το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας ακόμη και σε μια τέτοια χρονική περίοδο όπως η σημερινή, είναι ο πολιτισμός της. Η πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας είναι ο πλούτος της, ο οποίος πολλές φορές είτε μένει «ανεκμετάλλευτος», είτε γίνεται αντικείμενο εμπορευματοποίησης όπως συμβαίνει συχνά στις σύγχρονες παγκοσμιοποιημένες κοινωνίες.

Σύμφωνα με τον Joseph Nye, αν η κουλτούρα και η ιδεολογία μιας χώρας είναι ελκυστικές τότε θα τις ακολουθήσουν και άλλες χώρες. Μια χώρα όπως η Ελλάδα που είναι «ταυτισμένη» με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό θα μπορούσε να ενισχύσει την εικόνα της διεθνώς μέσω της λεγόμενης ήπιας ισχύος (για την οποία θα μιλήσουμε στο 4^ο κεφάλαιο), στηριζόμενη κυρίως στη δύναμη του πολιτισμού της.

Η αρχαία Ελλάδα είναι παγκοσμίως γνωστή ως κοιτίδα του ευρωπαϊκού πολιτισμού και ως πηγή αξιών και ιδεωδών, όπως η δημοκρατία, η ισότητα και η ελευθερία. Το αρχαιοελληνικό παρελθόν και δη το κλασικό, αποτέλεσε κατά το πέρασμα των αιώνων πηγή έμπνευσης για τη Δύση, μέσω της οποίας αναδείχθηκαν περισσότερο από καθετί τα έργα της κλασικής αρχαιότητας, ως υψηλά πρότυπα παραδειγματικής τέχνης.

Στην παρούσα εργασία θα δούμε πόσο σημαντική επίδραση άσκησε η κλασική κληρονομιά ιδίως μέσα από τις αρχαιότητες κατά τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους με έμφαση στον Παρθενώνα, το πιο γνωστό μνημείο της Αθηναϊκής πολιτείας των μέσων του 5αι. π. Χ., σύμβολο της δημοκρατίας, του μέτρου και της αρμονίας. Ο Παρθενώνας συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο με τα μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco και κάθε χρόνο γίνεται πόλος έλξης χιλιάδων επισκεπτών από όλο τον κόσμο.

Μέσα από την ιστορία του Παρθενώνα, σημαντικό κομμάτι αποτελεί όπως θα δούμε η ιστορία της διεκδίκησης των Γλυπτών, γεγονός που αποδεικνύει πόσο σημαντική παραμένει η κλασική κληρονομιά για την Ελλάδα ακόμη και στη σύγχρονη εποχή και πόσο «ταυτίζεται» με την εικόνα της χώρας. Επιπλέον, η ανέγερση του νέου Μουσείου Ακρόπολης, του πιο δημοφιλούς από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης

μουσείου στην Ελλάδα, αλλά και επισκεψιμότητας κοινού, συνεχίζει να αποτελεί απόδειξη της δύναμης που ασκεί το αρχαιοελληνικό παρελθόν στη σύγχρονη χώρα.

Προτού αναφερθούμε αναλυτικότερα στα ζητήματα που παρουσιάζονται στην εργασία μας αυτό που πρέπει να πούμε είναι ότι σε μια μετανεωτερική εποχή όπου κυριαρχεί η διεθνοποίηση και η παγκοσμιοποίηση, η Ελλάδα οφείλει να αυτοπροσδιοριστεί όχι μόνο μέσα από το κλασικό παρελθόν της, αλλά και από την πλούσια πολιτιστική ιστορία της σε διαλεκτική σχέση με το σύγχρονο γίνεσθαι. Το νέο Μουσείο Ακρόπολης αποτελεί τον άξονα της μελέτης μας καθώς όπως θα δούμε πιο κάτω, εξαίρει τη κλασική περίοδο και τις αρχαιότητες και έχει γίνει τρόπον τινά το σύγχρονο εθνικό σύμβολο της Ελλάδας «παίζοντας» σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της πολιτιστικής διπλωματίας, εγείροντας ωστόσο πολλά ερωτήματα και διαφορετικές γνώμες κοινού και ειδικών.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Χ. Γιαλλουρίδη, ο οποίος με τη καθοδήγηση του και τις πολύτιμες συμβουλές του με στήριξε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου, κ. Κ. Δάλλα για τη δυνατότητα που μου προσέφερε να συμμετάσχω σε ερευνητικό project για τη γνώμη των επισκεπτών του Μουσείου Ακρόπολης, αποκτώντας έτσι μια πολύτιμη εμπειρία. Τα στατιστικά αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα σε συνδυασμό με τη προβολή της μουσείου από τα διεθνή ΜΜΕ, τροφοδότησαν τα συμπεράσματά μας για τη σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας μέσα από το νέο μουσείο, καθώς και για τον ρόλο του ίδιου του μουσείου, ως «εργαλείου» πολιτιστικής διπλωματίας, καθώς έχει συμβάλλει στη διεθνή προβολή της χώρας. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια και τους φίλους μου που στηρίζουν κάθε προσπάθειά μου.

Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη αναδεικνύει τη σημασία που έχει η κλασική αρχαιότητα για την Ελλάδα έχοντας ως άξονα σύνδεσης του παρόντος με το παρελθόν το νέο Μουσείο Ακρόπολης. Ο Παρθενώνας, το κατεξοχήν μνημείο της κλασικής περιόδου, έχοντας αποκτήσει μυθικές διαστάσεις στο πέρασμα των αιώνων έχει ταυτιστεί με την ιστορία της χώρας, του ελληνικού πολιτισμού, της δημοκρατίας, ενώ παράλληλα έχει αποτελέσει θεμέλιο της πολιτισμικής ιστορίας της Δύσης.

Το νέο Μουσείο Ακρόπολης, ως σύγχρονο «εθνικό» σύμβολο της χώρας, υπήρξε το επιστέγασμα μακρόχρονου αγώνα εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας με σκοπό κυρίως τον επαναπατρισμό των Μαρμάρων από το Βρετανικό Μουσείο. Η ύπαρξή του είναι συνδεδεμένη με ένα «εθνικό όραμα» από την εποχή της Μελίνας Μερκούρη, η οποία υπήρξε ηγετική φυσιογνωμία στην ανάδειξη του ζητήματος των Γλυπτών του Παρθενώνα.

Ανακαλώντας κανείς στην μνήμη του την εικόνα της Ελλάδας, διαπιστώνει πόσο συνδεδεμένη είναι με την εικόνα της Ακρόπολης. Σήμερα, σε αυτό το συνδετικό κρίκο έρχεται να προστεθεί το νέο Μουσείο Ακρόπολης που αντικατέστησε το παλιό, συμβάλλοντας στην προσπάθεια της πολιτείας να αναδείξει μια σύγχρονη εικόνα της χώρας, η οποία όμως συνεχίζει να στηρίζεται στη δύναμη των κλασικών τεχνουργημάτων και μνημείων. Το μουσείο μέσα από τα έργα της κλασικής αρχαιότητας, όπως είναι τα Γλυπτά του Παρθενώνα, για τα οποία θα γίνει εκτενέστερα λόγος, φανερώνει την ανάγκη του τόπου για συντήρηση του εθνικού του μύθου μέσα από το κλασικό παρελθόν. Δηλαδή, θα λέγαμε, ότι το νεοελληνικό κράτος από τη σύστασή του μέχρι σήμερα έχει εδραιώσει τον «μύθο» του ή με σύγχρονη ορολογία το *nation brand* του στις αρχαιότητες και δη στις κλασικές, αντλώντας από αυτές τα τεκμήρια της μοναδικότητάς του σε σχέση με άλλα κράτη. Οι αρχαιότητες ήταν και συνεχίζουν να λειτουργούν ως εθνικά εμβλήματα που συνέχουν την εθνική μνήμη και που η χώρα σε δύσκολες περιόδους προβάλλει μέσω αυτών την ιδιαιτερότητά της, προκειμένου να ξεχωρίσει από τα άλλα κράτη

Η εργασία βασίζεται κυρίως σε βιβλιογραφική έρευνα, κατά την οποία μελετήθηκαν τα εξής : Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή στη σημασία του κλασικού καθώς και στην επίδραση που άσκησε ο Διαφωτισμός και ο

Νεοκλασικισμός στο νεοελληνικό κράτος, διαμορφώνοντας τη ταυτότητά του. Επίσης, παρουσιάζεται η ιστορία του Παρθενώνα. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ειδικότερη αναφορά στο ζήτημα των Γλυπτών του Παρθενώνα, καθώς έχει αποτελέσει εθνική υπόθεση για την Ελλάδα μέχρι τις μέρες μας με αποκορύφωμα την ανέγερση του νέου Μουσείου Ακρόπολης. Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται απόψεις επαϊόντων σε ζητήματα αρχιτεκτονικής και παρουσίασης των εκθεμάτων. Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται ο ρόλος του nation branding και της πολιτιστικής διπλωματίας με αφορμή το νέο μουσείο. Στο πέμπτο κεφάλαιο μέσα από μια επιλογή άρθρων με θεματική και χρονολογική προσέγγιση βλέπουμε τον αντίκτυπο που προκλήθηκε για το μουσείο μέσα από τα ΜΜΕ. Επίσης, διαπιστώνουμε μέσα από επιλεγμένα άρθρα κυρίως από τον διεθνή τύπο, πως το αρχαιοελληνικό - κλασικό παρελθόν γίνεται σημείο αναφοράς ακόμη και για τη σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας διεθνώς μέσα από σημαντικά γεγονότα όπως πχ. οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο, παρουσιάζοντας τη λειτουργία του νέου Μουσείου Ακρόπολης, διαπιστώνουμε ότι ο ρόλος του στο πολιτιστικό γίγνεσθαι είναι σημαντικός καθώς μέσω αυτού μπορεί να δημιουργηθεί μια πιο θετική εικόνα για την Ελλάδα, σύμφωνα με τους επισκέπτες του, ενισχύοντας το λεγόμενο *nation brand*. Επιπλέον, μέσα από τη γνώμη του κοινού και των ατομικών συνεντεύξεων, προκύπτουν αξιολογικά συμπεράσματα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε διαφορετικές πτυχές του Μουσείου Ακρόπολης αλλά και να διαπιστώσουμε, μιλώντας με όρους πολιτιστικού μάρκετινγκ ότι η κλασική κληρονομιά συνεχίζει να αποτελεί το πιο αναγνωρισμένο brand της Ελλάδας.

Κεφάλαιο 1

1.1 Η σημασία του κλασικού.

Όταν αναφέρεται κανείς στην κλασική εποχή, αναλογίζεται τη χρονική περίοδο της αρχαίας ελληνικής ιστορίας (5αι. π. Χ. - 4αι. π. Χ.) κατά την οποία σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος στις τέχνες, τα γράμματα, τη φιλοσοφία, τη πολιτική, την οικονομία και εν γένει στον πολιτισμό. Η Αθήνα, την εποχή του Περικλή (461π.Χ. - 429π.Χ.) ήταν η πόλη που έφτασε στη μεγαλύτερη ακμή της, ήταν *Ελλάδος παιδευσίς*. Έγινε το κέντρο της πνευματικής, πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και καλλιτεχνικής ζωής. Κατά τη περίοδο της ηγεμονίας του Περικλή, η οποία είναι γνωστή και ως «ο χρυσός αιώνας του Περικλή» δημιουργήθηκαν έργα, όπως η Ακρόπολη με τα μνημεία της, τα οποία κοσμούσαν την αρχαία Αθήνα και την έθεταν στο επίκεντρο του θαυμασμού όλου του αρχαίου κόσμου. Όμως η αρχαία Αθήνα του Περικλή δεν ήταν άξια μόνο για τα καλλιτεχνήματά της, αλλά και για την δημοκρατία που στηρίζεται στον δημόσιο διάλογο και στην δημόσια παρέμβαση. Όπως έχει αναφέρει ο Finley, «η Αθήνα αποτέλεσε ένα ισχυρό παράδειγμα επιτυχημένης συνύπαρξης του πολιτικού συστήματος με τη λαϊκή συμμετοχή».¹ Ο Παρθενώνας, σύμβολο της στρατιωτικοπολιτικής δύναμης της Αθήνας μετά τη νίκη επί των Περσών, αλλά και σύμβολο όλων εκείνων των αξιών της εποχής του 5 π. Χ. αιώνα συνεχίζει να αποτελεί το εθνικό σύμβολο που συνδέεται με την εικόνα της χώρας και την ιστορία της, ενισχύοντας την εθνική ταυτότητα κατά τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους για την οποία θα μιλήσουμε παρακάτω.

Εδώ, όμως θα πρέπει να τονίσουμε, σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις, ότι οι αρχαιότητες και εν γένει τα αρχαία μνημεία δεν πρέπει να είναι ιδωμένα όπως στο παρελθόν ως ανυπέρβλητα δημιουργήματα και παραδειγματικά πρότυπα μίμησης. Σύμφωνα με τον Κορνήλιο Καστοριάδη, η αρχαία Ελλάδα εν γένει δεν θα πρέπει να αποτελεί πρότυπο ή μοντέλο προς μίμηση, αλλά οφείλει να λειτουργεί ως γονιμοποιό σπέρμα, να είναι κέντρισμα, έμπνευση και πηγή ιδεών.² Το ζήτημα επομένως που

¹ Claude Mosse, «Η Αθηναϊκή Δημοκρατία μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης αμερικανικής ιστοριογραφίας» στο *Η Περικλέους Δημοκρατία στον 21^ο αιώνα*, επιμ. Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2006, σ. 88.

² Κορνήλιος Καστοριάδης, *Η αρχαία ελληνική δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα*, εκδ. ύψηλον, Αθήνα, 1986, σ.11.

τίθεται σχετικά με το *κλασικό* και τη σημασία του στη σύγχρονη εποχή είναι ότι δεν θα πρέπει να έχει κανείς μια «αποστειρωμένη» εικόνα γι' αυτό, αλλά να το φέρει κοντά του, στο σήμερα και να προσπαθήσει να το ανακαλύψει μέσα από την ετερότητα του άλλου. Αφορμή αυτών των σκέψεων, είναι τα λόγια του Salvatore Settis στο έργο του, *Futuro del "classico"*, για την έννοια του κλασικού. Ο συγγραφέας αναφέρει ότι : «δεν πρέπει να αναζητούμε το κλασικό στις απρόσιτες κορυφές του Ολύμπου, αλλά στη γη. Δηλαδή δεν πρέπει να αναζητούμε την αμόλυντη εικόνα του, αλλά την ουσία του σε σχέση με εμάς και την ιστορία».³

Όσον αφορά στη σημασία του όρου «κλασικό», θα πρέπει να επισημανθεί ότι δεν χρησιμοποιήθηκε όπως χρησιμοποιείται σήμερα για να προσδιοριστεί η κλασική αρχαιότητα. Κανείς από τους συγγραφείς μεταξύ 15^{ου} - 18^{ου} αιώνα δεν έκανε χρήση αυτής της λέξης. Ο όρος *κλασικό* ξεκίνησε να χρησιμοποιείται από τον 16^ο - 17^ο αιώνα, και αρκετά αργότερα, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, ως συνώνυμο της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας. Κατά τον 20^ο αιώνα καλλιεργήθηκαν δύο εκδοχές για το *κλασικό*. Σύμφωνα με τη πρώτη, την ανιστορική, έγινε αντιληπτό, ως σύστημα καθολικών αξιών που διαμορφώθηκαν από τους Έλληνες και δια των Ρωμαίων έφτασαν ως εμάς. Αντιθέτως, η δεύτερη εκδοχή, περικλείει την ιστορική προοπτική, δηλαδή εντάσσει το κλασικό σε ένα πλαίσιο διαπολιτισμικών σχέσεων μέσα στη πορεία του χρόνου. Με αφορμή την πρώτη εκδοχή, ολοκληρωτικά και εθνικιστικά καθεστώτα οικειοποιήθηκαν το κλασικό κατά της νεωτερικότητας (π.χ. Ιταλία, Γερμανία κ.α.). Για το *κλασικό* έχουν διατυπωθεί πολλοί ορισμοί στο πέρασμα των χρόνων, ενώ προβλήματα ορολογίας έθεσε ο Wladislaw Tatarkiewicz δίνοντας τέσσερις σημασίες για το *κλασικό*.⁴

Η Αναγέννηση όπως και το *κλασικό* αποτελούν κατευθυντήριες ιδέες της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ιστορίας. Με την Αναγέννηση κυριαρχεί πλέον ο ανθρωποκεντισμός, ενώ τα έργα τέχνης δεν συνδέονται όπως πριν με τη θρησκευτική και τη λατρευτική τους αξία, αλλά «επιζητούν» κατανόηση και ερμηνεία. Πρότυπο για την Αναγέννηση ήταν ο χρυσός αιώνας του Περικλή. Οι αρχαίοι Έλληνες «κατέβασαν» τους θεούς

³ Salvatore Settis, *Το μέλλον του «κλασικού»*, μτφ. Αντρέας Γιακουμακάτος, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 2006, σ.27.

⁴ Στο ίδιο, σ.111.

τους στο επίπεδο των ανθρώπων απεμπολώντας κάθε θεοκρατικό στοιχείο και φέρνοντας στο επίκεντρο των πάντων τον άνθρωπο με όλες τις ιδιότητές του, ψυχικές, σωματικές, πνευματικές. Η στροφή στην αρχαιότητα δεν είναι αιτία της Αναγέννησης, αλλά είναι απόρροια, συνέπεια της Αναγέννησης. Για πρώτη φορά ο άνθρωπος επιλέγει έναν πρόγονο μακρινό ενσυνείδητα.

Ο Ernst Howald, στο έργο του *Ο πολιτισμός της Αρχαιότητας*, προσδιορίζει την αναγέννηση του «κλασικού» ως μια «ρυθμική μορφή» της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ιστορίας.⁵ Οι θάνατοι και οι αναγεννήσεις, η αρχή και το τέλος, «ενσαρκώνονται» μέσα από τα ερείπια, τα οποία σηματοδοτούν μια παρουσία και μια απουσία, μια τομή ορατού και αοράτου. Όπως αναφέρει ο Γ. Χαμηλάκης, στο βιβλίο του, *Το έθνος και τα ερείπιά του*, οι αρχαιότητες είναι τα αυθεντικά μνημεία, τα οποία παρέχουν μια αίσθηση συνέχειας και αιωνιότητας, ιδίως δε οι κλασικές αρχαιότητες που καταλαμβάνουν κεντρική θέση στο φαντασιακό και στην αντίληψη που έχει διαμορφωθεί στη Δύση.

Το κλασικό όμως στην σύγχρονη εποχή δεν μπορεί να νοείται στη σύγχρονη εποχή μόνο ως αχρονική αξία, ως παραδειγματικό εργαλείο και στείρο μιμητικό μοντέλο, αλλά ως αξία προβεβλημένη σε μια πολυπολιτισμική πραγματικότητα.

Μελετητές όπως ο Aby Warburg και ο Hermann Usener αναζήτησαν το κλασικό όχι στο ταυτόσημο, αλλά στο διαφορετικό. Θα έλεγε κανείς, ότι δεν πρέπει να είμαστε παθητικοί δέκτες της ιστορίας, αλλά ενεργητικοί κοινωνοί. Να αμφισβητούμε, να διερωτόμαστε, και να δημιουργούμε νέες προοπτικές, «ξεφεύγοντας» από τον «ιστορικισμό» της αρχαιότητας.

Ανατρέχοντας στο παρελθόν, θα δούμε αρχικά τη σημασία που είχαν οι αρχαιότητες για τους Έλληνες από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους και στη συνέχεια την ανάγκη που διαμορφώθηκε για την ίδρυση των πρώτων μουσείων, εκ των οποίων ήταν το μουσείο της Ακρόπολης.

⁵ Στο ίδιο, σ.129.

1.2 Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός και η εδραίωση της κλασικής αρχαιότητας.

Από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους μέχρι και σήμερα, το κλασικό παρελθόν «κρατά τα σκήπτρα» έναντι άλλων ιστορικών περιόδων, καθώς συνδέεται θεμελιακά με την εικόνα της Ελλάδας, ως κληρονόμου και τροφοδότη των κλασικών αξιών στη Δύση.

Η νοσταλγία για την κλασική αρχαιότητα που συνδεόταν με την αναβίωση του πολιτικού ουμανισμού κατά τον 18^ο αιώνα, εξέφραζε το ριζοσπαστικό πνεύμα του Διαφωτισμού, ενώ στους νεότερους Έλληνες καλλιέργησε τη συνείδηση της εθνικής και πολιτισμικής καταγωγής τους από την κλασική Ελλάδα.⁶ Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός με εκπροσώπους τον Αδαμάντιο Κοραή, τον Νεόφυτο Δούκα, τον Ιώσηπο Μοισιόδακα και άλλους σημαντικούς λόγιους, επηρεασμένος από τις αρχές του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, κατόρθωσε να αφυπνίσει το πνεύμα της αρχαιοελληνικής παράδοσης, φέρνοντας στο προσκήνιο τα ιδεώδη του κλασικού πολιτισμού, αλλά και την πρόσληψη της νεωτερικής φιλοσοφίας. Η εκ νέου ανακάλυψη της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς από τους Έλληνες, η ταύτιση των επαναστατημένων με τους αρχαίους προγόνους συνέβαλε ακόμη πιο πολύ στη διαμόρφωση και τη συνοχή της εθνικής ταυτότητας.

«Η καθιέρωση της κλασικής αρχαιότητας ως συμβολικού κεφαλαίου του νέου έθνους ήταν απότοκο της υιοθέτησης ενός δυτικού ιδεώδους, εκείνου του "ελληνισμού"», όπως τονίζει ο Χαμηλάκης.⁷ Οι Νεοέλληνες ως κληρονόμοι του αρχαίου κλέους, θεώρησαν τους εαυτούς τους ως προνομιούχους λόγω της οικουμενικής σημασίας της ελληνικής αρχαιότητας. Έτσι η Ευρώπη από ιδεολογική και πολιτισμική άποψη θεωρήθηκε οφειλέτης απέναντι στην Ελλάδα, κάτι που δεν ισχύει σήμερα στον βαθμό που ίσχυε παλιότερα από τις σύγχρονες κοινωνίες, αφού οι Νεοέλληνες αντιμετωπίζονται πολλές φορές ως ανάξιοι απόγονοι των ένδοξων προγόνων τους.

⁶ Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός : Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*, μτφ. Στέλλα Νικολούδη, εκδ. MIET, Αθήνα, 1996, σσ. 223-224.

⁷ Γιάννης Χαμηλάκης, *Το Έθνος και τα ερείπίά του : Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα*, μτφ. Νεκτάριος Καλαϊτζής, εκδ. του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα, 2012, σ. 103.

Ακόμη, και πριν από την Επανάσταση του 1821, υπήρχε έντονο ενδιαφέρον για τη διάσωση των αρχαιοτήτων. Διάφοροι Ευρωπαίοι περιηγητές επισκέπτονταν την Ελλάδα ήδη από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα για να θαυμάσουν και να μελετήσουν από κοντά τις αρχαιότητες. Πολλές φορές ωστόσο, όχι μόνο συνέλεγαν και αγόραζαν, αλλά διήρπαζαν ή αποσπούσαν τις αρχαιότητες με βίαιο τρόπο και τις μετέφεραν στις συλλογές των μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων. Οι πιο γνωστές διαρπαγές κατά την προεπαναστατική περίοδο σχετίζονται με τα γλυπτά του Παρθενώνα (όπως θα δούμε αναλυτικά πιο κάτω), του ναού του Επικούρειου Απόλλωνα των Βασσών, του ναού της Αφαιάς στην Αίγινα και του αγάλματος της Αφροδίτης της Μήλου.⁸

Το 1813 με την ίδρυση της Φιλόμουσου Εταιρείας στην Αθήνα από Αθηναίους προκρίτους, αλλά και στην Βιέννη ακολούθως από τον Ιωάννη Καποδίστρια, είχε δοθεί έμφαση μεταξύ άλλων, στη μέριμνα και στην προστασία των αρχαιοτήτων. Για πρώτη φορά στο καταστατικό της Εταιρείας αναφέρεται η μεγάλη αξία των αρχαιοτήτων, οι οποίες θα έπρεπε να απομονωθούν ως κάτι ιδιαίτερο, το οποίο έχριζε προστασίας. Η δημιουργία ενός ιδρύματος για την στέγαση και τη φύλαξή τους, αλλά και ο θαυμασμός τους από το κοινό θα έπρεπε να τεθεί σε προτεραιότητα. Το 1824 η Φιλόμουσος Εταιρεία ζήτησε από τις Αρχές να συστήσει Μουσείο αρχικά στην Ακρόπολη και στη συνέχεια στο Ερέχθειο, κάτι το οποίο όμως δεν έγινε. Ως η πρώτη ανεπίσημη αρχαιολογική υπηρεσία έχοντας πάρει την άδεια της Προσωρινής Διοικήσεως προχώρησε σε συγκεκριμένες ενέργειες όπως ο καθαρισμός αρχαιολογικών χώρων, η κατεδάφιση οικοδομημάτων που είχαν χτιστεί πάνω σε αρχαιότητες και κυρίως η άσκηση πίεσης στο Βουλευτικό Σώμα με αποτέλεσμα τον Φεβρουάριο του 1826 να κηρυχθούν όλες τις αρχαιότητες εθνικό κτήμα και να διαταχθεί η προστασία τους.⁹

Το 1827 στη Γ΄ Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας, θεσπίστηκε η απαγόρευση της πώλησης και εξαγωγής αρχαιοτήτων εκτός Ελλάδας, γεγονός που δείχνει πόσο μεγάλο γίνεται πλέον το ενδιαφέρον των Ελλήνων για το αρχαίο παρελθόν τους και η

⁸ Δάφνη Βουδούρη, *Κράτος και Μουσεία : Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2003, σσ. 8-9.

⁹ Γιάννης Χαμηλάκης, *Το Έθνος και τα ερείπίά του : Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα, ό.π., σ.108.*

σύνδεση τους με την κλασική κληρονομιά, της οποίας επιθυμούν να είναι άξιοι επιμελητές. Η ρήση του Μακρυγιάννη είναι χαρακτηριστική : *«Αυτά και δέκα χιλιάδες τάλαρα να σας δώσουνε, να μην το καταδεχτήτε να βγουν από την πατρίδα μας. Δι' αυτά πολεμήσαμεν»*¹⁰.

Οι συνθήκες πλέον ευνοούσαν τη σύσταση του πρώτου αρχαιολογικού μουσείου, γνωστό ως «Εθνικόν Μουσείον», με το υπ' αριθμόν 49 Ψήφισμα του Καποδίστρια, στις 21 Οκτωβρίου 1829. Διευθυντής και έφορος του Μουσείου ορίστηκε ο Ανδρέας Μουστοξύδης, ο οποίος ήταν ο πρώτος έφορος αρχαιοτήτων στην χώρα. Το Μουσείο στεγάστηκε στο κτίριο του Ορφανοτροφείου στην Αίγινα. Αργότερα το 1833 συστάθηκε η ελληνική Αρχαιολογική Υπηρεσία, ενώ το 1834 τέθηκε σε ισχύ ο πρώτος αρχαιολογικός νόμος, του βαυαρού Von Maurer, ο οποίος ήταν μέλος της Αντιβασιλείας. Για πρώτη φορά προβλέπονταν η ίδρυση στην Αθήνα Κεντρικής Δημόσιας Βιβλιοθήκης, Ταμείου Νομισματικού, Κεντρικού Δημόσιου Μουσείου για τις Αρχαιότητες κ.ο.κ..¹¹ Επίσης, το 1837 ιδρύθηκε η Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία ένας οργανισμός που είχε καίριο ρόλο στην αρχαιολογική συγκρότηση του έθνους. Η πρώτη συνέλευση των εταίρων έγινε στην Ακρόπολη, στις 28 Απριλίου 1837 και πρόεδρος εκλέχτηκε ο Ιάκωβος. Ρίζος Νερουλός,¹² ενώ τα πρώτα μουσεία που έγιναν στην Ελλάδα ήταν το Μουσείο Ακροπόλεως το 1874 και το Εθνικό Αρχαιολογικό (1866-1889). Αυτά τα μουσεία οδήγησαν στην ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας και στη σύνδεση με την αρχαία Ελλάδα.

Όπως είδαμε, το έντονο ενδιαφέρον για τις αρχαιότητες και ιδίως για την κλασική αρχαιότητα αποτέλεσε δομικό στοιχείο για τη φυσιογνωμία του νεοσύστατου κράτους. Η έμφαση στην υπεροχή του κλασικού παρελθόντος έκανε τις αρχαιότητες να περιγράφονται ως «ιερά λείψανα» και τα μουσεία ως ιερά προσκυνήματα, όπου όφειλε ο κάθε επισκέπτης να προσέρχεται με άκρα ευλάβεια.¹³ Εδώ θα πρέπει να πούμε ότι η κλασική αρχαιότητα εξελισσόταν σε κομβικό σημείο αναφοράς του

¹⁰ Γ. Βλαχογιάννης. *Στρατηγού Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα*, εκδ. βιβλ. Βαγιωνάκη, Αθήνα, 1947, σ. 63.

¹¹ Δάφνη Βουδούρη, *Κράτος και Μουσεία : Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων*, ό. π., σσ. 15-17, 20.

¹² <http://www.archetai.gr/site/content.php?sel=132>

¹³ Αλεξάνδρα Μπούνια & Ανδρομάχη Γκαζή, *Εθνικά Μουσεία στη Νότια Ευρώπη, Ιστορία και προοπτικές*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2012, σ.38.

εθνικού φαντασιακού (για το οποίο θα μιλήσουμε παρακάτω) του νέου κράτους, γεγονός που φαίνεται ότι σηματοδοτήθηκε από τη μεταφορά ακόμη της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην ασήμαντη τότε γεωπολιτικά Αθήνα, το 1834. Επίσης, από τα χρόνια ακόμη της Επανάστασης, τα μνημεία που σχετίζονταν με το κλασικό παρελθόν έπρεπε να διαχωριστούν από τα νεότερα - βυζαντινά, φράγκικα, οθωμανικά ως ανώτερα και ως μοναδικά σύμβολα ύψιστης αξίας του ένδοξου ελληνικού παρελθόντος. Η καταστροφή των μετακλασικών κτισμάτων συνιστούσε μια τελετουργία αποκάθαρσης από καθετί που θεωρούνταν με τις κρατούσες αντιλήψεις ως κατάλοιπο βαρβαρότητας, με αποτέλεσμα να γίνεται λόγος *περί καθαρότητας και μόλυνσης* στο πλαίσιο μιας εθνικής ρητορικής. Ο χρυσός αιώνας της Αρχαιότητας όπως διαπιστώνουμε, παρουσιαζόταν (και παρουσιάζεται ακόμη και σήμερα, όχι βέβαια με αυτή τη μορφή) ως εθνικό μέλημα του κράτους, που αντανάκλα τον αγώνα για την εθνική ανεξαρτησία από τη δεκαετία του 1820, αλλά συνδέεται και με το ευρωπαϊκό κοινό. Αντιθέτως, το βυζαντινό παρελθόν δεν είχε, ούτε έχει τόσο ευρεία και διεθνή αναγνώριση, γι' αυτό και δεν εντάχθηκε στην εθνική αφήγηση και στην συζήτηση για την αδιάλειπτη συνέχεια του ελληνισμού.¹⁴

Η νοσταλγία για έναν ιδανικό πολιτισμό - πρότυπο, όπως ο αρχαιοελληνικός, αποτέλεσε συστατικό στοιχείο του Ρομαντισμού και ιδιαίτερα του γερμανικού ρομαντικού ιδεαλισμού. Θα πρέπει να επισημάνουμε ωστόσο ότι η αρχαιολογία και το έθνος-κράτος πολλές φορές συνδέθηκαν άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο με την ιδεολογία του εθνικισμού. Ο ελληνικός εθνικισμός προέβαλε το κλασικό παρελθόν ως πολιτισμική του έκφραση, ενισχύοντάς το, μέσω μιας αίσθησης εθνικού και πατριωτικού καθήκοντος.

1.3 Ο Winckelmann και η επιρροή του Νεοκλασικισμού στο νεοσύστατο κράτος.

Εξετάζοντας στην συνέχεια την πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας από τη Δύση, οφείλουμε να σταθούμε στο ιδεολογικό ρεύμα του Νεοκλασικισμού και στην κυρίαρχη μορφή του Βίνκελμαν. Ο Νεοκλασικισμός, υπήρξε το ρεύμα της τέχνης

¹⁴Αλεξάνδρα Μπούνια & Ανδρομάχη Γκαζή, *Εθνικά Μουσεία στη Νότια Ευρώπη, Ιστορία και προοπτικές*, ό.π., σ. 32.

που κυριάρχησε στην Ευρώπη από το 1750 περίπου ως τις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα. Ο Νεοκλασικισμός χαρακτηρίζεται από τη τάση αναβίωσης της αρχαίας ελληνικής τέχνης, στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική και τη ζωγραφική, που αντιτίθεται στην επιπολαιότητα και τον ηδονισμό του Ροκοκό. Το νεοκλασικό στιλ χαρακτηρίζεται από την κλασική επιρροή η οποία είτε προέρχεται άμεσα από την ίδια την αρχαιότητα, είτε από το φιλτράρισμα της παράδοσης μέσα από την Αναγέννηση και τον 17^ο αιώνα.¹⁵ Για παράδειγμα τα γλυπτά του Νεοκλασικισμού χαρακτηρίζονται από τις αρχές της συμμετρίας και της αναλογίας των μερών. Διακρίνονται σχεδόν πάντα η συγκρατημένη κίνηση των μορφών, η πυραμιδοειδής διάταξη των όγκων και η γεωμετρική οργάνωση. Στην αρχιτεκτονική μετά την αμφισβήτηση των αρχών του Μπαρόκ κυριαρχούν η σταθερότητα, η μεγαλοπρέπεια και η στιβαρότητα κατά το πρότυπο του αρχαιοελληνικού ναού.

Ο σημαντικότερος εκπρόσωπός του νεοκλασικισμού ήταν ο Winckelmann, ο οποίος παραλληλίζει όπως ο Vasari τη τέχνη της αρχαιότητας με αυτή της Αναγέννησης, διακρίνοντας τέσσερα στάδια για την Αναγέννηση και τέσσερα στάδια για την αρχαία τέχνη. Ο Giorgio Vasari, (1511 - 1574), ο οποίος υπήρξε σπουδαίος ζωγράφος, αρχιτέκτονας και συγγραφέας του διάσημου έργου των *Bίων (Vite)*, έδωσε για πρώτη φορά μια γενική θεωρία της καλλιτεχνικής εξέλιξης μέσα από τις βιογραφίες των δημιουργών, καθώς κατείχε το σύνολο των έργων της Αναγέννησης. Με τον Vasari γίνεται και η πρώτη απόπειρα καθορισμού των σταδίων της ιστορίας της τέχνης, σε ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα, Μεσαίωνα και στην περίοδο που η τέχνη ξαναγεννιέται μετά το 1250, με τον Giotto μέχρι τη κορύφωση της τέχνης των χρόνων του. Στην συνέχεια ο Βίνκελμαν διέκρινε τα στάδια της αρχαίας τέχνης ως εξής : το πρώιμο, το υψηλό (εποχή του Φειδία), το ωραίο (εποχή του Πραξιτέλη έως τον Λύσιππο), το μιμητικό (εποχή του Λύσιππου ως το τέλος). Και στην Αναγέννηση και στην αρχαιότητα παρατηρεί ότι υπάρχει εξελικτική νομοτέλεια απομακρυνόμενος από τη μέχρι πρότινος βιογραφική εξέταση των έργων των δημιουργών. Ο Βίνκελμαν ενδιαφέρεται να φτάσει σε αντικειμενικά κριτήρια που να καθορίζουν την ιδιομορφία παρουσιάζοντας το στιλ κάθε δημιουργού και κάθε έργου. Επίσης, είναι ο πρώτος που προσπάθησε να διακρίνει τα πρωτότυπα ελληνικά έργα και τα ρωμαϊκά

¹⁵ Νταϊνβιντ Έργουν, *Νεοκλασικισμός*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1999, σ. 8.

αντίγραφα. Στο πρώτο σύγγραμμά του το 1755 με τίτλο: «*Σκέψεις για τη μίμηση των ελληνικών έργων στη ζωγραφική και τη γλυπτική*» εξέφρασε τις απόψεις του για την ανωτερότητα της αρχαίας ελληνικής τέχνης και προέτρεψε τους καλλιτέχνες να διδαχθούν από αυτή και να τη μιμηθούν. Συγκεκριμένα αναφέρει στο έργο του : «*Η αίσθηση του ωραίου που διαρκώς περισσότερο απλώνεται στον κόσμο άρχισε να διαμορφώνεται για πρώτη φορά κάτω από τον ελληνικό ουρανό*».¹⁶ Χαρακτηριστική ήταν η φράση του για την «ευγενική απλότητα» και το «ήρεμο μεγαλείο» των έργων τέχνης της κλασικής αρχαιότητας. Τις ίδιες απόψεις εξέφρασε και το 1764 στο δοκίμιό του «*Ιστορία της Τέχνης της Αρχαιότητας*», όπου ασχολείται ιδιαίτερα με τον Απόλλωνα του Μπελβεντέρε αναφερόμενος στην εξιδανικευμένη τέχνη που είναι τελειότερη από τη φύση καθώς και στο κάλλος του ανδρικού γυμνού. Για τον Βίνκελμαν, η ελληνική τέχνη της κλασικής περιόδου είναι εκείνη που η κριτική υποδεικνύει ως την πλησιέστερη ως προς την έννοια της τέχνης.¹⁷ Είναι αυτή που δίνει μια διανοητική, φυσική και ηθική ιδέα που δεν μπορούσε να ανακαλυφθεί πουθενά αλλού. Ο θαυμασμός του για την αρχαία Ελλάδα, μέσα από τη τέχνη της εποχής του Περικλή, μπορούσε κατ' εκείνον να γίνει η αναγέννηση της κοινωνίας του. Η επίδραση των έργων του Winckelmann στην Ευρώπη από την εποχή του μέχρι και σήμερα είναι πολύ σημαντική ως προς τη μελέτη εν γένει για την κλασική Ελλάδα αλλά και ως προς την εξιδανίκευσή της τοποθετώντας τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό στο λίκνο της Ευρώπης. Η τάση της μελέτης των αρχαιοτήτων ενισχύθηκε στη συνέχεια και με το ρεύμα του Ρομαντισμού με αποτέλεσμα η Ελλάδα να βρεθεί στο επίκεντρο των ευρωπαίων καλλιτεχνών που την επισκέπτονταν.

Το νεοσύστατο ελληνικό κράτος, το 1837, μέσω της ευρωπαϊκής επιρροής του Νεοκλασικισμού θέλοντας να δείξει ότι μεριμνά για την καλλιτεχνική εκπαίδευση προχώρησε στην ίδρυση του Σχολείου των Τεχνών και το 1844 στην λειτουργία της Σχολής Καλών Τεχνών. Επιπλέον, το νεοκλασικό στιλ αναδείχθηκε, όχι μόνο στην γλυπτική, αλλά και στην αρχιτεκτονική ως το κυρίαρχο στιλ καθώς τα περισσότερα κτίρια σχεδιάζονταν με βάση αυτό το πρότυπο, ενώ αγάλματα κοσμούσαν τόσο

¹⁶ Ι.Ι. Βίνκελμαν, *Σκέψεις για τη μίμηση των ελληνικών έργων στη ζωγραφική και τη γλυπτική*, μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα, 2001, σ. 7.

¹⁷ Τζούλιο Κάρλο Αργκάν, *Η Μοντέρνα Τέχνη*, Απόδοση από τα ιταλικά Λίνα Παπαδημήτρη, προλογίζει ο Νίκος Κεσσανλής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2006, σ. 15.

ιδιωτικούς όσο και δημόσιους χώρους. Η προβολή της αρχαίας τέχνης με την νεοκλασική της μορφή θα πρέπει να επισημάνουμε ότι δε συνέδεε μόνο το παρόν με το παρελθόν, αλλά έδινε κύρος και αίγλη στο πολιτικό καθεστώς του νέου ελληνικού κράτους.

1.4 Νεοελληνική Ταυτότητα και Ιδεολογία.

Η πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας όπως διαπιστώσαμε από τα παραπάνω, συνδέθηκε με τη διαμόρφωση της ταυτότητας του νεοελληνικού κράτους. Το ζήτημα των ταυτοτήτων εν γένει αποτελεί ένα ευρύ πεδίο συζητήσεων και αναλύσεων ιδίως στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη και πολυπολιτισμική κοινωνία. Για τον Stuart Hall, η ταυτότητα διαμορφώνεται πάντα σε σχέση με την αναπαράσταση, κατασκευάζεται στο φαντασιακό - συμβολικό πεδίο, βρίσκεται σε διαρκή διαδικασία αλλαγής και μεταμόρφωσης, προσδιορίζεται σε σχέση με τον Άλλο, είναι δηλωτική κάποιων σχέσεων δύναμης και ως εκ τούτου ενέχει την απόρριψη και τον αποκλεισμό.¹⁸ Σύμφωνα με τον Hall, ο εθνικός πολιτισμός έχει πέντε καθοριστικά στοιχεία : 1. την αφήγηση του έθνους μέσα από την εθνική ιστορία, τα ΜΜΕ, τη λογοτεχνία και τη λαϊκή κουλτούρα, 2. την έμφαση στην καταγωγή, τη συνέχεια, τη παράδοση, την αχρονικότητα, 3. την «επινόηση» της παράδοσης (κατά τον Eric Hobsbawm), 4. τον ιδρυτικό μύθο, 5. την ιδέα ενός αυθεντικού αγνού λαού. Το ζήτημα που θέτει ο Hall είναι κατά πόσο είναι ενοποιητική η εθνική ταυτότητα, ώστε να ακυρώνει ή να αφομοιώνει την πολιτιστική διαφορά, δεδομένου ότι τα περισσότερα σύγχρονα έθνη είναι πολιτιστικά υβρίδια.¹⁹

Συγκεκριμένα για τη νεοελληνική ταυτότητα και ιδεολογία, ο Δημήτρης Τζιόβας υπογραμμίζει ότι μέχρι το 1922 το πιο σημαντικό θέμα ήταν το πρόβλημα ενότητας και συνέχειας, ενώ από το 1923 μετασχηματίζεται σε πρόβλημα διαφοράς (ελληνικότητα) : πώς θα ξεχωρίσουμε από τα άλλα έθνη και θα προβάλουμε την ιδιαιτερότητά μας. Ο Τσουκαλός υπογραμμίζει, ότι «μόνον ίσως στην Ελλάδα, η

¹⁸ Ελένη Τζουμάκα, *Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές*, Πρόλογος - Εισαγωγή Γιάγκος Ανδρεάδης, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2005, σ. 84.

¹⁹ Στο ίδιο, σσ. 85 - 87.

εθνική ιστορία εμφανίζεται ως διαρκές διακύβευμα». Αντιθέτως, ο Τζιόβας πιστεύει, ότι η Ελλάδα ως πολιτισμικό φαινόμενο επιμένει ίσως ασυνείδητα στην αντίφαση και τη πολυφωνία παρά στην ομοιογενή ταυτότητα που έχει επιβάλει ο δυτικός ορθολογισμός.²⁰ Σήμερα, στον ακαδημαϊκό χώρο επικρατούν οι απόψεις που «βλέπουν» το έθνος και τη ταυτότητα περισσότερο ως «κατασκευές», χωρίς να κάνουμε όμως στο σημείο αυτό εκτενέστερη ανάλυση.

Το ερώτημα που τίθεται με βάση τα παραπάνω είναι ποια εικόνα θέλει να προβάλλει η Ελλάδα στους άλλους; Ποιό τμήμα του πολιτισμικού της παρελθόντος προτάσσει και γιατί; Όπως γνωρίζουμε, η νεοελληνική ταυτότητα προσδιορίστηκε με σημείο αναφοράς την Ευρώπη, αντλώντας από το ιδεολογικό της οπλοστάσιο τα τεκμήρια των εκάστοτε θέσεών της. Μέσα από τις ιδέες του Διαφωτισμού, του Ρομαντισμού και του Φιλελληνισμού, η Ελλάδα με τη διαμεσολάβηση της Δύσης, έδωσε «προβάδισμα» στην κλασική αρχαιότητα έναντι άλλων περιόδων, π.χ. ελληνιστική, βυζαντινή κ.α..

Σήμερα, το νέο Μουσείο Ακρόπολης, προβάλλει μέσα από ένα μοντέρνο περίβλημα το κλασικό παρελθόν, ως «όπλο» σε μια προσπάθεια επανακαθορισμού της Ελλάδας στο διεθνές σύστημα. Ωστόσο, η ιστορία της Ακρόπολης, βασίζεται στην οπτική της Δύσης όπως έχει «κατασκευαστεί» κατά το παρελθόν, δηλαδή δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στο *κλασικό μεγαλείο*. Αυτή η οπτική εντάσσεται ίσως σε μια ευρύτερη «αδυναμία» ιδεολογικού προσανατολισμού και σύγχυσης της χώρας για την ταυτότητά της, αλλά ταυτόχρονα δείχνει και την επίδραση της κλασικής κληρονομιάς η οποία συνεχίζει να «μαγνητίζει» στο πέρασμα των αιώνων, αποτελώντας διαχρονικά την πιο αναγνωρίσιμη διαφήμιση για την εικόνα της χώρας. Ας δούμε στη συνέχεια πως διαμορφώθηκε στο πέρασμα των χρόνων η εικόνα του Παρθενώνα, του κορυφαίου μνημείου της κλασικής αρχαιότητας με παγκόσμια ακτινοβολία.

²⁰ Στο ίδιο, σ.253.

1.5 Το ιστορικό πλαίσιο και η ακτινοβολία του Παρθενώνα.

Ο André Malraux είχε πει ότι κάθε έργο τέχνης τείνει στην πραγματικότητα να εξελιχθεί σε μύθο. Στην περίπτωση του Παρθενώνα ο μύθος αυτός παραμένει δυνατός στο πέρασμα των χρόνων, αν και με τις συνεχείς αναπαραγωγές - αναπαραστάσεις του μέσα από εικόνες, φωτογραφίες και τα μέσα που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία, μπορούμε να πούμε πως «χάνει κάτι από την αύρα του», όπως συμβαίνει και με όλα τα έργα τέχνης (βλ. Walter Benjamin)²¹. Ωστόσο, παρά τη φθαρτότητα του, βλέποντας κανείς το μνημείο αυτό, ανακαλεί συνειρμικά στη μνήμη του το μεγαλείο της Αθήνας του 5^{ου} π. Χ. αιώνα. «*Το να δεις την Ακρόπολη είναι ένας ευσεβής πόθος που τρέφεις δίχως καν να διανοείσαι ότι θα τον πραγματοποιήσεις*»²² είχε πει ο Le Corbusier, πρωτοπόρος του μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική, ο οποίος ύμνησε τον Παρθενώνα για το *δωρικό του ύφος* στο άρθρο του με τίτλο : «Καθαρή δημιουργία του πνεύματος», το 1922, στο περιοδικό *L' Esprit Nouveau*.

Αναφέροντας συνοπτικά την ιστορία του Παρθενώνα θα πρέπει να πούμε ότι κατασκευάστηκε μεταξύ του 447 π. Χ. - 432 π. Χ. Τα σχέδια του ναού εκπόνησαν ο Ικτίνος και ο Καλλικράτης, ενώ τον γλυπτό διάκοσμο ανέλαβε ο Φειδίας, ο οποίος φιλοτέχνησε και το χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς Παρθένου που τοποθετήθηκε στο εσωτερικό του ναού. Τα μνημεία της Ακρόπολης έμειναν άθικτα κατά τη ρωμαϊκή εποχή και τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, ενώ κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο, την περίοδο της Φραγκοκρατίας και της Τουρκοκρατίας υπέστησαν διάφορες φθορές καθώς είχαν διάφορες χρήσεις, ως χριστιανικές εκκλησίες, κατοικίες διοικητών κ.α. Ο Παρθενώνας υπέστη διάφορες καταστροφές, η πιο σημαντική από τις οποίες ήταν η πυρκαγιά του σηκού και της στέγης κατά την επιδρομή των Ερούλων το 267 μ. Χ.. Τότε προκλήθηκε μεγάλη θερμική θραύση στις επιφάνειες των τοίχων του σηκού, ενώ οι περισσότεροι εσωτερικοί κίονες αχρηστεύτηκαν. Η νέα στέγη κάλυψε μόνο το σηκό. Τον 6ο αι. μ. Χ. ο Παρθενώνας μετατράπηκε σε χριστιανική εκκλησία αφιερωμένη στην Αγία του

²¹ W. Benjamin, *The Work of Art in the Age of its Technological Reproducibility and other writings on media*, Harvard University Press (Cambridge MA), σσ.19 -55.

²² Σάββας Κονταράτος, «Ο Παρθενώνας ως πολιτισμικό ίνδαλμα», στο *Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια*, επιμ. Παναγιώτης Τουρνικιώτης εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 1994, σ. 21.

Θεού Σοφία.²³ Κατά το Μεσαίωνα ήταν γνωστή ως η Παναγία η Αθηνιώτισσα. Το 1205 έγινε εκκλησία λατινικού δόγματος, ενώ το 1458 οι Οθωμανοί Τούρκοι μετέτρεψαν το μεγάλο ναό σε μουσουλμανικό τέμενος. Η μεγαλύτερη καταστροφή, ωστόσο, προκλήθηκε από τον Βενετό στρατηγό Φραγκίσκο Μοροζίνι. Το 1687 κατά τη διάρκεια του τουρκοενετικού πολέμου μια βόμβα προκάλεσε έκρηξη και μεγάλο τμήμα του ναού κατέρρευσε, αφού τότε ο Παρθενώνας λειτουργούσε ως πυριτιδαποθήκη. Οι ζημιές στο μνημείο ήταν τεράστιες. Δυστυχώς και στη συνέχεια λεηλατήθηκε ο Παρθενώνας με την διαρπαγή των σπασμένων γλυπτών από διάφορους περιηγητές κατά τον 18^ο και 19^ο αι. Το ενδιαφέρον των περιηγητών για τα μνημεία της κλασικής αρχαιότητας ήταν μεγάλο κατά το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα καθώς στην αρχιτεκτονική και τη τέχνη κυριαρχούσε ο κλασικισμός, ενώ ευνοούνταν τα ταξίδια στην Ανατολή. Αποκορύφωμα της μανίας της συλλογής αρχαιοτήτων ιδίως από ευκατάστατους ευρωπαίους υπήρξε η διαρπαγή των γλυπτών του Παρθενώνα από τον Thomas Bruce, έβδομο Κόμη του Elgin με τη γνωστή συνέχεια.²⁴

Όπως είπαμε και πριν, πολλοί περιηγητές επισκέπτονταν την Ακρόπολη για να θαυμάσουν από κοντά τα μνημεία της κλασικής αρχαιότητας. Κατά το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα κυκλοφόρησαν δύο σημαντικά έργα για την εικόνα του Παρθενώνα και των άλλων μνημείων, με σκοπό να γίνουν ευρύτερα γνωστά στην Ευρώπη : «*Τα ερείπια των ωραιότερων μνημείων της Ελλάδας*», του Julien David Le Roy και «*Οι αρχαιότητες της Αθήνας*», των James Stuart και Nicholas Revett. Το έργο αυτό των Stuart και Revett, όπως και άλλα έργα εκείνης της περιόδου πυροδότησαν τη διαμάχη που είχε ξεκινήσει κατά τον 18^ο αιώνα μεταξύ των αρχαιοδιφών για την ανωτερότητα ανάμεσα στους Έλληνες και τους Ρωμαίους. Συγκεκριμένα στον πρώτο τόμο τους ανέφεραν ότι όταν οι Ρωμαίοι εκθείαζαν κάποιο εξαιρετικό έργο τέχνης, αναφέρονταν σε έργο του Φειδία ή κάποιου έλληνα καλλιτέχνη του 5^{ου} - 4^{ου} αι. π. Χ.²⁵. Επίσης πολύ σημαντικό έργο του 18^{ου} αιώνα για τη γνωριμία του ευρωπαϊκού κοινού με τις

²³ Δρ. Άλκηστις Χωρέμη - Σπετσιέρη, *Τα Γλυπτά του Παρθενώνα, Ακρόπολη · Βρετανικό Μουσείο · Λούβρο*, εκδ. Έφεσος, Αθήνα 2004, σ.22.

²⁴ Κορνηλία Χατζηασλάνη, *Περίπατοι στον Παρθενώνα*, Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη, Αθήνα, 2001, σσ. 51 - 52.

²⁵ Νταϊνβιντ Έργουνιν, *Νεοκλασικισμός, ό. π.*, σσ. 50 -51.

ελληνικές αρχαιότητες ήταν το περιηγητικό χρονικό «*Voyage pittoresque de la Grece*» του Choiseul – Gouffier.²⁶

Στην Αγγλία, η Ελλάδα και οι κλασικές αρχαιότητες αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για τους Ρομαντικούς με αποτέλεσμα να ανθίσει ο Φιλελληνισμός. Ο Chateaubriand είχε επισκεφθεί την Ακρόπολη και είχε εκφράσει τον θαυμασμό του για τον Παρθενώνα, καταδικάζοντας τον Έλγιν. Επίσης ο Lamartine επισκεπτόμενος την Αθήνα το 1832 χαρακτήρισε τον Παρθενώνα ως «...είδος θείας αποκάλυψης του ιδεώδους κάλλους.. το τελειότερο ποίημα που γράφτηκε ποτέ με πέτρα στην επιφάνεια της γης», ενώ ο Byron στην *Προσκυνητική οδοιπορία του Τσάιλντ Χάρολντ* και στη *Κατάρα της Αθήνας* ανέδειξε περισσότερο από όλους την αγάπη του για την Ελλάδα αλλά και για τις αρχαιότητες.²⁷

Ο γερμανικός νεοκλασικισμός στην αρχιτεκτονική με τον Leo von Klenze, τον Karl Friedrich Schinkel κ.α. αντέγραψε τη μορφή του ελληνικού ναού βασιζόμενος όπως είδαμε και πιο πάνω, στις αρχές της συμμετρίας και της αναλογίας των μερών καθιστώντας τα έργα της κλασικής αρχαιότητας μοναδικά πρότυπα. Από τον 19^ο αιώνα ο Παρθενώνας και η αρχαία τέχνη άρχισε να μελετάται εκτενέστερα. Ο Auguste Choisy στο έργο του *Ιστορία της Αρχιτεκτονικής* τόνισε την ανωτερότητα του Παρθενώνα καθώς και τη δυναμική ισορροπία τοπίου και κτηριακών μαζών στην ελεύθερη διάταξη των μνημείων της Ακρόπολης.²⁸

Συμπερασματικά, όπως είδαμε, ο Παρθενώνας αποτέλεσε πηγή έμπνευσης και θαυμασμού για τη Δύση. Το ίδιο όμως συνέβη και στη νεοελληνική τέχνη και διανόηση. Η αναφορά στην Ακρόπολη και τον Παρθενώνα εμφανίστηκε πολλές φορές σε έργα Ελλήνων δημιουργών, όπως στον Παλαμά, τον Εγγονόπουλο, τον Σεφέρη, την Δημουλά κ.α.

Η ακτινοβολία της Ακρόπολης και του Παρθενώνα παραμένει μεγάλη στο πέρασμα των χρόνων. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι σε κάθε εποχή, ανώνυμοι και επώνυμοι επισκέπτες της Αθήνας (π.χ. αρχηγοί κρατών, πολιτικοί, διάσημοι ηθοποιοί, συγγραφείς, επιστήμονες, αναγνωρισμένοι καλλιτέχνες κ.ο.κ.)

²⁶Σάββας Κονταράτος, «Ο Παρθενώνας ως πολιτισμικό ίνδαλμα», ό. π., σσ. 31- 35.

²⁷ Στο ίδιο, σσ. 38 -39.

²⁸ Στο ίδιο, σ. 42.

επισκέπτονται τον ιερό βράχο προκειμένου να φωτογραφηθούν και να «κλέψουν» μέρος της δόξας του, να γίνουν τρόπον τινά «ενόργανα» μνημεία.²⁹ Τα τελευταία χρόνια εκτός από την Ακρόπολη και τα μνημεία της το νέο Μουσείο έχει καταστεί πόλος έλξης ελλήνων και ξένων επισκεπτών, οι οποίοι δεν παραλείπουν να δουν τα εκθέματα και να φωτογραφηθούν.

Ωστόσο, η σημερινή αντίληψη για τον Παρθενώνα, μοιάζει να έχει γίνει μια «παγιωμένη πολιτισμικά σύμβαση» που προσφέρεται για κατανάλωση στο πλαίσιο της τουριστικής βιομηχανίας της χώρας και της διαφημιστικής της προβολής, όπως επισημαίνεται από πολλούς, ιστορικούς και μη. Το νέο Μουσείο Ακρόπολης, με την ανέγερσή του, δημιούργησε ένα γόνιμο πεδίο κριτικής σκέψης και προβληματισμού για τη πρόσληψη των αρχαιοτήτων, καθώς και για την σύγχρονη εικόνα «που θέλει να παρουσιάσει» η χώρα μέσω αυτού. Πριν αναφερθούμε στο Μουσείο ειδικότερα, ας δούμε πρώτα την ιστορία των Μαρμάρων του Παρθενώνα, ως δείγματα της απaráμιλλης κλασικής τέχνης και την αντιπαράθεση της ελληνικής με τη βρετανική πλευρά για τη στέγασή τους.

Κεφάλαιο 2

2.1 Τα Γλυπτά του Παρθενώνα

Το Νέο Μουσείο Ακρόπολης είναι ένα μουσείο που δημιουργήθηκε όχι μόνο για τα Μάρμαρα του Παρθενώνα, σύμφωνα με τον Πρόεδρό του, αλλά για την Ακρόπολη. Ωστόσο, από την εποχή που η Μελίνα Μερκούρη, ως Υπουργός Πολιτισμού ανακίνησε το ζήτημα των Μαρμάρων κάνοντάς το παγκόσμιο πολιτικό θέμα, τα ΜΜΕ επικεντρώνονται κυρίως στην Αίθουσα του Παρθενώνα. Ο βασικός λόγος που τοποθετήθηκαν τα γύψινα εκμαγεία μαζί με τα πρωτότυπα Γλυπτά σύμφωνα με τον κ. Παντερμαλή ήταν για «..να τα δείξουμε όλα μαζί και να συνειδητοποιήσει ο επισκέπτης τη σύλληψή τους, καθώς αποτελούν παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά».³⁰

²⁹ Δημήτρης Φιλίπιδης, *«Ο αποθανασμός του Παρθενώνα από την ελληνική κοινωνία»*, στο *Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια*, επιμ. Παναγιώτης Τουρνικιώτης εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 2001, σ. 289.

³⁰ <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=151>

Στο σημείο αυτό θα προχωρήσουμε σε μια σύντομη περιγραφή του γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα, για να καταλάβουμε την αξία των Γλυπτών, όχι ως αυθύπαρκτων έργων τέχνης αλλά ως αρχιτεκτονικών και συμβολικών του μερών. Τα αρχιτεκτονικά γλυπτά του Παρθενώνα, οι μετόπες, η ζωφόρος και τα αετώματα, ήταν λαξευμένα σε μάρμαρο Πεντέλης και εμπλουτισμένα με μεταλλικά εξαρτήματα και χρώματα.

- **Μετόπες**

Είναι οι ανάγλυφες πλάκες που εναλλάσσονται με τα τρίγλυφα και είναι τοποθετημένες πάνω από το επιστύλιο της εξωτερικής κιονοστοιχίας του ναού και κάτω από το γείσο. Είναι διακοσμημένες με ανάγλυφες παραστάσεις και τα θέματα που απεικονίζουν προέρχονται από την ελληνική μυθολογία. Αναπαριστούν μυθικές μάχες: στην ανατολική πλευρά παριστάνεται η Γιγαντομαχία, στη βόρεια ο Τρωικός πόλεμος, στη δυτική η Αμαζονομαχία και στη νότια η Κενταυρομαχία. Από τις 64 σωζόμενες μετόπες οι 48 βρίσκονται στο Λονδίνο και οι 15 στην Αθήνα. Ας σημειωθεί ότι οι αρχικώς 92 μετόπες κοσμούσαν ανά 32 τις μακρές και ανά 14 τις στενές πλευρές του ναού. Επίσης, οι μορφές στις μετόπες των τριών πλευρών (εκτός από τη νότια) απολαξεύτηκαν κατά τα πρώιμα χριστιανικά χρόνια, όταν ο Παρθενώνας μετατράπηκε σε χριστιανική εκκλησία και γι' αυτό σώζονται αποσπασματικά. Την καταστροφή διέφυγαν οι νότιες μετόπες της Κενταυρομαχίας και η 32η βόρεια μετόπη στη βορειοδυτική γωνία του ναού, ίσως επειδή δόθηκε χριστιανική ερμηνεία στις παραστάσεις.³¹ Στις μετόπες το ζώδες και βάρβαρο στοιχείο (κένταυροι και αμαζόνες) συγκρούεται με το ανθρώπινο σε μια σειρά από ποικιλόμορφες παραλλαγές που εξέφραζαν την αποχαλίνωση του ερωτικού και φονικού πάθους καθώς και τη μελαγχολία με τη σωφροσύνη.³²

- **Αετώματα**

Είναι οι τριγωνικοί χώροι που σχηματίζονται από τα γείσα της στέγης στις στενές πλευρές του ναού. Είχαν μήκος περίπου 28,5μ. και οι κεντρικές του μορφές είναι

³¹ Δρ. Άλκηστις Χωρέμη- Σπετσιέρη, *Τα Γλυπτά του Παρθενώνα, Ακρόπολη · Βρετανικό Μουσείο · Λούβρο, ό. π., σ. 44.*

³² Πέπη Ρηγοπούλου & Γιάγκος Ανδρεάδης, *Ζητήματα Ιστορίας του Πολιτισμού : Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, εκδ. Τόπος, Αθήνα, 2010, σ. 105.

περίπου 3,30μ. Από τις 28 σωζόμενες μορφές των αετωμάτων, οι 19 βρίσκονται στο Λονδίνο και οι 9 στην Αθήνα. Τα θέματα των αετωμάτων προέρχονται από τους μύθους της Αθήνας. Το βαθύ λάξευμα με τις έντονες φωτοσκιάσεις, η ποικιλία των μεγεθών, η λοξή τοποθέτηση και η προβολή ορισμένων μελών συντελούν ώστε να δοθεί στη σύνθεση η απεικόνιση της τρίτης διάστασης.³³ Το ανατολικό αέτωμα, που ήταν πάνω από την είσοδο του ναού, παρίστανε τη γέννηση της θεάς Αθηνάς από το κεφάλι του πατέρα της Δία, με την παρουσία Ολύμπιων θεών. Στο δυτικό αέτωμα, εικονιζόταν η διαμάχη μεταξύ της Αθηνάς και του Ποσειδώνα για τη διεκδίκηση της αττικής γης, που κατέληξε στη νίκη της Αθηνάς.

Το μεγαλύτερο μέρος των γλυπτών των αετωμάτων αποσπάστηκε και μεταφέρθηκε στο Λονδίνο από τον λόρδο Elgin στα χρόνια 1801-1803, κατά τη διάρκεια της τουρκικής κυριαρχίας, και σήμερα βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο. Ακόμη, μεμονωμένες μορφές ή συμπλέγματα, σήμερα απαρτίζονται από τμήματά τους που είναι διεσπαρμένα σε διαφορετικά Μουσεία (Βρετανικό Μουσείο, Λούβρο και Μουσείο Ακρόπολης), όπως για παράδειγμα, οι κορμοί της Αθηνάς και του Ποσειδώνα από το Δυτικό αέτωμα. Άλλες μορφές μάς είναι γνωστές μόνο από τα σχέδια του J. Carrey.³⁴

• Ζωφόρος

Ήταν το πιο σημαντικό μέρος του γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα, ένα αριστούργημα σύνθεσης και τέχνης. Είχε συνολικό μήκος 160μ. και περιέβαλλε το πάνω μέρος των μακρών τοίχων του σηκού (κυρίως ναού) και τη ζώνη πάνω από τα επιστύλια των προστάσεων, των δύο στενών πλευρών του μνημείου. Από τα 160μ. του συνολικού μήκους, τα 17μ. είναι γνωστά από τα σχέδια των J. Carrey και J. Stuart, ενώ 13-14μ. χάθηκαν τελείως. Το πάχος κάθε λίθου ήταν περί τα 65εκ. και το μέσο βάθος του αναγλύφου 6εκ. Πλούσια χρώματα και πρόσθετα μεταλλικά στοιχεία διακοσμούσαν τις μορφές που πρόβαλλαν ανάγλυφα πάνω σε βαθύ γαλάζιο φόντο.³⁵ Από τους 97 σωζόμενους λίθους από τη ζωφόρο του Παρθενώνα, οι 56 βρίσκονται στο Λονδίνο και οι 40 στην Αθήνα. Η αρίθμηση τους γίνεται από τα

³³ Ολγα Παλαγγιά, *Ο γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1998, σ.71.

³⁴ <http://www.culture.gr>

³⁵ <http://www.theacropolismuseum.gr>

αριστερά προς τα δεξιά σε κάθε πλευρά με λατινικούς αριθμούς των λίθων και αραβικούς των ανθρώπινων μορφών πλην των ζώων. Οι περισσότεροι μελετητές με εξαίρεση τον Ross Holloway, έχουν υποστηρίξει ότι το θέμα της ζωφόρου είναι η πομπή των Παναθηναίων, η οποία γινόταν προς τιμή της θεάς Αθηνάς, πολιούχου της πόλης. Η πομπή των μεγάλων Παναθηναίων εορτάζονταν κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν της θεάς Αθηνάς, την ημέρα των γενεθλίων της (την 28η του μήνα Εκατομβαιώνα). Καταληκτήριο γεγονός της γιορτής ήταν η πομπή που μετέφερε στην Ακρόπολη τον καινούριο πέπλο της θεάς, κεντημένο με παράσταση Γιγαντομαχίας.³⁶

Ως προς τη τεχνική, παρά την πυκνότητα των μορφών δεν δημιουργείται εικόνα συνωστισμού, γεγονός που οφείλεται στη δεξιοτεχνική απόδοση των αλλεπάλληλων αναγλυφικών επιπέδων. Στα πρόσωπα των μορφών παρατηρείται μια σαφής προσήλωση στην πομπή.³⁷ Από τη νοτιοδυτική γωνία της ζωφόρου ξεκινάει η πομπή χωρισμένη σε δύο ομάδες που προχωρούν κατά μήκος των μακριών πλευρών και συναντιούνται στο κέντρο της ανατολικής πλευράς. Άνθρωποι και θεοί συνυπάρχουν ισότιμα στην πομπή αυτή. Για τις παραστάσεις της ζωφόρου έχουν διατυπωθεί πολλές ερμηνείες, αποτελώντας, όπως αναφέρεται στον ιστότοπο του μουσείου, *μια σύνθεση της παλαιότερης παράδοσης και της δημοκρατικής ανανέωσης σε μια σπάνια στιγμή ισορροπίας*. Από το σύνολο της ζωφόρου, σήμερα σώζονται 50 μέτρα στο Μουσείο της Ακρόπολης, 80 μέτρα στο Βρετανικό Μουσείο, ένας λίθος στο Μουσείο του Λούβρου, ενώ άλλα τμήματα είναι διασκορπισμένα σε μουσεία στο Παλέρμο, στο Βατικανό, στο Würzburg, στη Βιέννη, στο Μόναχο και στην Κοπεγχάγη.³⁸

2.2 Οι ενέργειες της Ελλάδας για την επιστροφή των Γλυπτών.

Το αίτημα για την επιστροφή των Γλυπτών χρονολογείται από την απελευθέρωση της Ελλάδας. Η πρώτη διεκδίκηση των γλυπτών των μνημείων της Ακρόπολης από τον λόρδο Έλγιν χρονολογείται στα 1836, όπως αποκαλύπτουν 21 έγγραφα από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Ο Όθωνας είναι ο πρώτος - ενάμιση αιώνα σχεδόν πριν από τη

³⁶ <http://www.culture.gr>

³⁷ Δρ. Άλκηστις Χωρέμη- Σπετσιέρη, *Τα Γλυπτά του Παρθενώνα, Ακρόπολη · Βρετανικό Μουσείο · Λούβρο, ό. π.*, σσ.152-158.

³⁸ <http://www.theacropolismuseum.gr>

Μελίνα Μερκούρη - που διεκδίκησε τα κλεμμένα από τον λόρδο Έλγιν γλυπτά του ναού της Αθηνάς Νίκης, που εκείνη την περίοδο αναστηλώνονταν προσφέροντας μάλιστα ανταλλάγματα.³⁹

Το αίτημα επιστροφής επαναλήφθηκε το 1924, όταν συμπληρώθηκαν εκατό χρόνια από τον θάνατο του λόρδου Βύρωνα καθώς και κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν η βρετανίδα βουλευτής Th. Caselet έθεσε το θέμα της επιστροφής των Μαρμάρων ως δείγμα αναγνώρισης της στάσης της Ελλάδας, που μόνη πολεμούσε κατά της ναζιστικής Γερμανίας.⁴⁰

Κατά τα έτη 1962-65, επιφυλακτική ήταν η στάση του Γ. Σεφεριάδη (Γ. Σεφέρης) ως προς την ανακίνηση του ζητήματος επιστροφής των Ελγινείων. Σε εμπιστευτική τρισέλιδη έκθεσή του, τον Ιούνιο του 1962 έγραφε μετά την επίθεση που δέχθηκε διά του ελληνικού Τύπου ότι : *«ενομιμοποίησε την αγγλικήν ληστείαν»* ως εκ της αποδοχής της προσκλήσεώς του να παρευρεθεί στα εγκαίνια της νέας πτέρυγας του Βρετανικού Μουσείου που προοριζόταν *«διά την στέγασιν των Γλυπτών του Παρθενώνος, άτινα αποκαλούνται “Ελγίνεια Μάρμαρα”»*. Και συνέχιζε: *«Η αποστολή μου ενταύθα λήγει εντός ολίγων εβδομάδων, κύριος σκοπός της οποίας, κατόπιν των Συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου, ήτο η ανασύνδεσις των τραυματισθεισών λόγω του Κυπριακού αγγλοελληνικών σχέσεων. Δεν νομίζω κατά συνέπειαν ότι η παρούσα στιγμήν είναι η κατάλληλος διά την έγερσιν ετέρας αγγλοελληνικής διαμάχης, ούτε ημπορώ να προΐδω πότε η Β. Κυβέρνησις θα κρίνη ότι επήλθεν η κατάλληλος στιγμή»*. (ΑΠ 3041/ΣΤ/2)⁴¹

Το 1982 η παγκόσμια σύνοδος για πολιτιστικές στρατηγικές (Unesco) στο Μεξικό τάχθηκε υπέρ της επιστροφής των μαρμάρων. Την ίδια περίοδο σχηματίστηκε και η Βρετανική Επιτροπή για την απόδοση των Μαρμάρων του Παρθενώνα με επικεφαλής τον καθηγητή Robert Browning.

³⁹ <http://www.tanea.gr/politismos/article/?aid=4702199>

⁴⁰ Α. Γραμματικάκη - Αλεξίου, *Διεθνής διακίνηση πολιτιστικών αγαθών και ιδιωτικό διεθνές δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2002, σ. 58

⁴¹ <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=274581>

Το αίτημα για την επιστροφή των γλυπτών υποβλήθηκε επίσημα και πάλι το 1983 από την τότε Υπουργό Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη, χωρίς όμως θετική ανταπόκριση από την βρετανική πλευρά.

Κάνοντας μια παρένθεση στο ιστορικό της διεκδίκησης των μαρμάρων εκ μέρους της ελληνικής πλευράς, θα πρέπει να επισημάνουμε τη μεγάλη προσφορά της Μελίνας Μερκούρη, μιας πολύμορφης προσωπικότητας που με τους αγώνες της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό συνέβαλε στην ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και έθεσε το θέμα των Μαρμάρων σε κορυφαίο ζήτημα επαναπατρισμού αρχαιοτήτων. Στη Διεθνή Διάσκεψη Υπουργών Πολιτισμού της UNESCO το 1982 στο Μεξικό είχε πει *«Πρέπει να καταλάβετε τι σημαίνουν τα Μάρμαρα του Παρθενώνα για μας. Είναι το καμάρι μας. Είναι οι θυσίες μας. Είναι το υπέρτατο σύμβολο ευγένειας. Είναι φόρος τιμής στη δημοκρατική φιλοσοφία. Είναι η φιλοδοξία και το όνομά μας. Είναι η ουσία της ελληνικότητάς μας»*. Στον επίσημο ιστότοπο του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη, ο οποίος στηρίζει τις προσπάθειες ανάδειξης του πολιτιστικού πλούτου της χώρας, αναφέρεται ότι : *«..τα μνημεία, ως παράγοντες της ακτινοβολίας του πολιτισμού μας, είναι πηγή κύρους για τη χώρα μας και βασικό έρεισμα για το χειρισμό εθνικών μας υποθέσεων. Ας μην ξεχνάμε ότι το κύρος αυτό, η φιλοσοφία, οι πολιτικές ιδέες και η τέχνη μας πολύ βοήθησαν στην ανάπτυξη του φιλελληνισμού, ο οποίος με τη σειρά του πολύ συνέβαλε στην αποκατάσταση της εθνικής ανεξαρτησίας μας»*.⁴²

Συνεχίζοντας την ιστορική αναδρομή, το 1998, η εκστρατεία για την επιστροφή των Ελγινείων αναζωπυρώθηκε, όταν αποκαλύφθηκε πως το Βρετανικό Μουσείο είχε προκαλέσει μεγάλη ζημιά στα Μάρμαρα και είχε προσπαθήσει να συγκαλύψει την υπόθεση. Μια αποκάλυψη που αργότερα έγινε παραδεχτή από το ίδιο το Μουσείο. Η ανεπανόρθωτη ζημιά έγινε ανάμεσα στο 1937 και 1938, όταν το προσωπικό του Μουσείου χρησιμοποίησε μεταλλικά εργαλεία και λευκαντικά για να κάνουν τα μάρμαρα να φαίνονται λευκά.

Το 1999 ομάδα ελλήνων εμπειρογνομόνων μετέβη στο Βρετανικό Μουσείο για να εξετάσει τις φθορές των Μαρμάρων. Στη συνέχεια οργανώθηκε από το Βρετανικό Μουσείο Διεθνές Συνέδριο στο Λονδίνο σχετικά με τα ζητήματα που αφορούν στη συντήρηση των Γλυπτών του Παρθενώνα, ("Cleaning the Parthenon Sculptures", 30

⁴² <http://www.melinamercourifoundation.org.gr>

Νοεμβρίου - 1 Δεκεμβρίου 1999) όπου μεταξύ άλλων παρουσιάστηκαν τα πορίσματα της ομάδας των ελλήνων εμπειρογνομόνων.

Κατά το ίδιο έτος η Ειδική Επιτροπή του αγγλικού Κοινοβουλίου ήρθε στην Αθήνα και επισκέφθηκε την Ακρόπολη και το χώρο ανέγερσης του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης. Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού απέστειλε στην Επιτροπή, μετά από τη συγκρότηση ειδικής ομάδας εργασίας, Υπόμνημα για τα Γλυπτά του Παρθενώνα. Επιπλέον, η Επιτροπή του αγγλικού Κοινοβουλίου δέχθηκε το 2000 στο Λονδίνο σχετικές προφορικές μαρτυρίες από τον τότε Υπουργό Εξωτερικών, την τότε Γενική Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού και τον Πρόεδρο του Ιδρύματος Μ. Μερκούρη. Στη συνέχεια, τον Ιούλιο του 2000, δημοσιοποιήθηκε το πόρισμα της Επιτροπής, στο οποίο μεταξύ άλλων καταγράφηκαν οι δηλώσεις του τότε Υπουργού Πολιτισμού κ. Alan Howarth, ο οποίος ενθάρρυνε το διμερή διάλογο μεταξύ Αγγλίας και Ελλάδας, προκείμενου να διερευνηθούν κοινοί τόποι συνεννόησης.⁴³

Λίγο αργότερα, με τον αρχαιολογικό νόμο 2002 για τη προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο υπουργός Πολιτισμού κ. Βενιζέλος είχε αναφέρει ότι ο νόμος αυτός θα λειτουργήσει ως υπόδειγμα για άλλες χώρες με παρόμοια προβλήματα στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως η Ιταλία και η Αίγυπτος. Ωστόσο παρά τις σημαντικές καινοτομίες του, ο νέος νόμος εγγράφεται στην εθνική αφήγηση του 19^{ου} αι. προσπαθώντας να συμβαδίσει με το νέο εθνικό λόγο με τις απαιτήσεις των κανόνων της αγοράς στη σύγχρονη εποχή.⁴⁴

Τον Ιούνιο του 2009, με την ανέγερση του νέου Μουσείου Ακρόπολης, το Βρετανικό Μουσείο πρότεινε να δανείσει τα αυθεντικά γλυπτά στο Ελληνικό Μουσείο, με τον όρο ότι η Ελληνική Κυβέρνηση θα αναγνωρίσει το Βρετανικό Μουσείο ως νόμιμους ιδιοκτήτες τους. Η Ελληνική Κυβέρνηση αρνήθηκε δηλώνοντας ότι η αποδοχή της προσφοράς θα συγχωρούσε την αρπαγή των Μαρμάρων και την αποκοπή από την θέση τους 207 χρόνια πριν.

⁴³ <http://www.culture.gr/culture/gindex.jsp>

⁴⁴ Γιάννης Χαμηλάκης, *Το Έθνος και τα ερείπίά του : Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα, ό.π.* , σσ. 79 -80.

Οι εκάστοτε υπουργοί Πολιτισμού και οι ελληνικές κυβερνήσεις επιχείρησαν μέσω της διπλωματικής οδού, και όχι πάντα χωρίς λάθη στους χειρισμούς, να επιτύχουν το ζητούμενο τόσων ετών, την επιστροφή των Μαρμάρων στην Ακρόπολη, χωρίς να υπάρχει όμως μέχρι σήμερα θετική έκβαση. Η περίοδος των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, τα εγκαίνια του νέου Μουσείου Ακρόπολης το 2009, καθώς και οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2012 στο Λονδίνο, υπήρξαν οι κυριότεροι σταθμοί στη σύγχρονη ιστορία της ανακίνησης του θέματος αυτού από τη διεθνή γνώμη. Η υπόθεση παραμένει εκκρεμής, καθώς η επιστροφή των Γλυπτών μπορεί να εγείρει νομικό προηγούμενο και για άλλες αρχαιότητες διεθνώς και να δημιουργήσει ντόμινο εξελίξεων.

Στον ιστότοπο του Υπουργείου Πολιτισμού αναφέρονται τα εξής : *Η Ελλάδα επιδιώκει τη συνεργασία με τη Μεγάλη Βρετανία στο όνομα του ίδιου του μνημείου και της παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Αυτός ο στόχος μπορεί να επιτευχθεί μέσω διμερούς πολιτιστικής και εκπαιδευτικής συνεργασίας. Πιο συγκεκριμένα η πρόταση αφορά στην έκθεση των Γλυπτών του μνημείου στην ειδική αίθουσα του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης. Η Ελλάδα και η Μεγάλη Βρετανία μπορούν να συνεργαστούν για την αναβίωση του Παρθενώνα. Η αποκατάσταση της ενότητας των Γλυπτών θα μας δώσει την δυνατότητα να εμπλουτίσουμε τη γνώση μας γι' αυτό το μοναδικό μνημείο, να εμβαθύνουμε στις μελέτες μας και να αποκαλύψουμε στις επόμενες γενιές τα επιτεύγματα της ανθρωπότητας..*

2.3 Τα επιχειρήματα υπέρ και κατά του επαναπατρισμού.

Συνοψίζοντας τις βασικές θέσεις υπέρ και κατά του επαναπατρισμού των Μαρμάρων του Παρθενώνα και σε σχέση με το διεθνές νομικό πλαίσιο επισημαίνονται τα εξής:

- Τα Γλυπτά του Παρθενώνα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα ενός μνημείου που εκφράζει το ελληνικό πνεύμα και τον ελληνικό πολιτισμό στον υψηλότερο βαθμό ανάπτυξής του.
- Υπάρχει ηθική υποχρέωση επιστροφής ακόμη και αν υπήρξε νόμιμος ο τρόπος απόκτησής τους. Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων τάσσεται υπέρ της ανάκτησης στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς που αφαιρέθηκαν συνεπεία ξένης ή αποικιακής κατοχής.

- Τα Γλυπτά θα αναδειχθούν καλύτερα στο φυσικό τους περιβάλλον και σε άμεση γειτνίαση με την αρχική τους τοποθεσία.
- Το Νέο Μουσείο Ακρόπολης αποτελεί τον πλέον κατάλληλο χώρο για τη συντήρηση και έκθεση των Γλυπτών.
- Νομικά, η άδεια από τις τούρκικες αρχές δεν αποτελούσε νόμιμο τίτλο κτήσης των Γλυπτών και επομένως η απόκτησή τους είναι προϊόν άδικης πράξης.

Από την άλλη πλευρά τονίζεται ότι:

- Σύμφωνα με το Ηνωμένο Βασίλειο, η αφαίρεση των Γλυπτών ήταν νόμιμη, εφόσον επετράπη από την τότε κυρίαρχη εξουσία με το φερμάνι. Στη συνέχεια η συλλογή αγοράστηκε με νόμο από τους εφόρους του Βρετανικού Μουσείου. Επιπλέον το νομικό καθεστώς του Μουσείου από το 1753 δεν επιτρέπει τη μόνιμη παράδοση οποιουδήποτε αντικειμένου εκτός από αντίγραφα.
- Το Βρετανικό Μουσείο υποστηρίζει ότι είναι ο καλύτερος χώρος για την συντήρηση και έκθεση των Μαρμάρων, καθώς βρίσκονται σε ασφαλέστερη κατάσταση από αυτή που θα είχαν περιέλθει αν έμεναν στην Αθήνα. Επιπλέον ως παγκόσμιο μουσείο δίνει τη δυνατότητα μόρφωσης και έρευνας σε κοινό και ειδικούς.
- Τα πολιτιστικά αγαθά αποτελούν κτήμα της ανθρωπότητας και επομένως δεν υπάρχει λόγος να επιστρέφονται στο κράτος προέλευσής τους, όταν υπάρχει επαρκής προστασία και ελεύθερη πρόσβαση. Επίσης η Αρχαία Ελλάδα αποτελεί τμήμα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και ως εκ τούτου η σύγχρονη Ελλάδα είναι ισάξια κληρονόμος με τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη.⁴⁵
- Σήμερα, η ελληνική επιχειρηματολογία για τα Μάρμαρα δεν εστιάζει όπως παλαιότερα, επί Μερίνας, στον έκνομο χαρακτήρα των ενεργειών του Έλγιν και στα επιχειρήματα του Βρετανικού Μουσείου, αλλά τονίζει περισσότερο τις τεχνικές, αισθητικές και επιστημονικές πτυχές του ζητήματος. Σε αυτή τη

⁴⁵ Αναστασία Γ. Στρατή, «Το Διεθνές Νομικό Πλαίσιο της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα στην Ελλάδα» στο *Ο Παρθενώνας, Η επιστροφή των Γλυπτών : Ιστορική, πολιτιστική, νομική προσέγγιση*, εκδ. Σιδέρης - Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών «Ιωάννης Καποδίστριας», Αθήνα, 2004, σσ.192-205.

κατεύθυνση «συμπλέει» το NMA. Ο Πρόεδρός του, έχοντας αναφερθεί πολλές φορές στην Αίθουσα του Παρθενώνα, έχει επισημάνει πόσο σημαντική είναι η συνένωση των Γλυπτών καθώς έτσι θα μπορέσει να αναδειχθεί το μεγαλείο της καλλιτεχνικής σύνθεσης του αρχαίου γλύπτη.

2.4 Το Διεθνές Νομικό Πλαίσιο.

Στο ισχύον διεθνές συμβατικό πλαίσιο προστασίας η υποχρέωση απόδοσης έχει περιορισμένη έκταση. Παρόλο που τα νομικά επιχειρήματα περί επιστροφής είναι βάσιμα, ενδεχόμενη προσφυγή στα αγγλικά δικαστήρια ή σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο θα ήταν προβληματική καθώς μπορεί να τεθεί ζήτημα παραγραφής. Επίσης υπάρχει μεγάλη ασάφεια όσον αφορά στην επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που απομακρύνθηκαν από το κράτος προέλευσης πριν από τη θέση σε ισχύ των σχετικών διεθνών συμβάσεων. Ωστόσο παρά την έλλειψη αναδρομικής ισχύος, τα κράτη μπορούν να διεκδικήσουν μέσω άλλης οδού τα αγαθά που είναι τμήμα της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.

Το θέμα της επιστροφής πολιτιστικών αγαθών που αφαιρέθηκαν κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων ή κατοχής ρυθμίζεται από το Πρώτο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση της Χάγης (1954) και το άρθρο 11 της Σύμβασης της Unesco (1970), ενώ δεν αντιμετωπίζεται το ζήτημα της επιστροφής στην διάρκεια της αποικιοκρατίας. Σχετικά θέματα θίγονται μόνο από τις Αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ σχετικά με την επιστροφή ή απόδοση πολιτιστικών αγαθών στις χώρες προέλευσης.

Με τις Συμβάσεις της Unesco σχετικά με τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εξαγωγής, εισαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών (1970), της Unidroit (1995) περί κλαπέντων ή παρανόμως εξαχθέντων πολιτιστικών αγαθών, της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Unesco, 1972), της Σύμβασης για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (Συμβούλιο της Ευρώπης, 1985) μπορεί ενδεχομένως να δημιουργηθεί ένα νομικό πλαίσιο για την επιστροφή των Γλυπτών, παρά τις δυσκολίες που αναφέρθηκαν. Επίσης, ως προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί

να συνδράμει το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων, η πολιτική του οποίου έχει βοηθήσει σε αρκετές περιπτώσεις.

Είναι γνωστό ότι το ζήτημα της επιστροφής των Μαρμάρων έχει συζητηθεί σε πολλά fora (Σύνοδος των Υπουργών Πολιτισμού της Unesco στο Μεξικό το 1982, Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων το 1983 και το 1998, Διεθνής Ένωση Τεχνών το 1983, Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης κ.α.). Ωστόσο η αποτελεσματικότητα αυτών των διαβημάτων δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Πιθανώς η υπογραφή μιας σύμβασης με αποκλειστικό αντικείμενο την επιστροφή πολιτιστικής περιουσίας που έχει αφαιρεθεί κατά το παρελθόν σε συνδυασμό με το υπάρχον νομικό πλαίσιο και τη συσχέτιση με ανάλογες περιπτώσεις επιστροφής πολιτιστικών αγαθών μπορούν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τον επαναπατρισμό των Μαρμάρων.⁴⁶

Στην Ελλάδα, το πρώτο Διεθνές Νομικό Συνέδριο για την διακίνηση Πολιτιστικών Αγαθών, έγινε στις 19 Μαΐου 2012, στο Μουσείο Ακρόπολης. Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 5 Μαρτίου του ίδιου έτους πραγματοποιήθηκε δημόσια διαβούλευση για την μεταρρύθμιση της οδηγίας που αφορούσε στην επιστροφή πολιτιστικών αγαθών. Νωρίτερα, το 2011 στο Λος Άντζελες είχε υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού και του Μουσείου Γκετί, στο οποίο περιελήφθη και η δέσμευση για την αποτροπή της παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων.

Βλέπουμε λοιπόν, πως οι αρχαιότητες μέσα από την υπόθεση του επαναπατρισμού των Μαρμάρων συνεχίζουν να συνδέονται με την εικόνα της Ελλάδας. Η διεκδίκησή των Μαρμάρων είναι ένα θέμα που συνεχώς επανέρχεται, χωρίς όμως να υπάρχουν θετικές προοπτικές με βάση και τις τελευταίες δηλώσεις του πρωθυπουργού της Βρετανίας, Ν. Κάμερον, τις οποίες θα δούμε πιο κάτω. Τα Γλυπτά αντιμετωπίζονται από την ελληνική πλευρά ως τμήματα ενός συνολικού καλλιτεχνικού δημιουργήματος ή όπως έχει λεχθεί, ως «ζωντανά μέλη» ενός οργανισμού - σώματος που πρέπει να επανενωθούν. Κάθε κομμάτι της Ακρόπολης, όχι απλά φέρει την Ελλάδα, αλλά είναι Ελλάδα. Η Ακρόπολη λογίζεται ως μεταφορά του ελληνικού

⁴⁶ Αναστασία Γ. Στρατή, «Το Διεθνές Νομικό Πλαίσιο της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα στην Ελλάδα, ό. π., σσ.192-205.

έθνους. Επιπλέον, η αφαίρεση των Γλυπτών από τον Έλγιν συχνά θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει την υπεροψία, την αλαζονεία και την επεκτατική πολιτική της Δύσης.⁴⁷

Κεφάλαιο 3

3.1 Η ίδρυση του Μουσείου της Ακρόπολης και το νέο Μουσείο Ακρόπολης (NMA).

Σε αντίθεση με την πορεία των μουσείων στην Ευρώπη, στην Ελλάδα ο ρόλος τους συνδέθηκε από την αρχή με την προστασία και τη φύλαξη αρχαιοτήτων. Ήταν δημόσια και απευθύνονταν σε όλα τα μέλη της κοινωνίας. Όπως είδαμε πιο πάνω τα πρώτα μουσεία που ιδρύθηκαν ήταν το μουσείο Ακροπόλεως και το Εθνικό Αρχαιολογικό, τα οποία προέτασσαν τις κλασικές αρχαιότητες και μέσω των συλλογών τους ενίσχυαν την εθνική ταυτότητα και τη σύνδεση με την αρχαία Ελλάδα. Το 1863 θεσπίστηκε από την προσωρινή κυβέρνηση η οικοδόμηση ειδικού αρχαιολογικού μουσείου στην ανατολική πλευρά της Ακρόπολης. Η ολοκλήρωση του κτιρίου πραγματοποιήθηκε το 1874. Η πρώτη έκθεση του Μουσείου έγινε το 1886. Το 1888 κτίστηκε ένα δεύτερο μικρότερο μουσείο για να φιλοξενήσει τις λιγότερο σημαντικές αρχαιότητες. Αργότερα έγινε επέκταση του μουσείου με αποτέλεσμα να γίνει επανέκθεση το 1965 και κατεδάφιση του μικρότερου μουσείου.⁴⁸ Ωστόσο λόγω της ανεπάρκειας των χώρων και σε συνδυασμό με τις σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις και το αίτημα της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα, ανεγέρθη το νέο Μουσείο Ακρόπολης, ο ρόλος του οποίου θα αναλυθεί εκτενέστερα.

Η δημιουργία του νέου Μουσείου Ακρόπολης, ήταν το αποτέλεσμα πολύχρονων προσπαθειών προκειμένου να παρουσιαστούν τα εκθέματα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και σε άμεση γειτνίαση με τον ιερό βράχο της Ακρόπολης. Ο πρώτος, ο οποίος αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα της δημιουργίας ενός νέου Μουσείου της

⁴⁷ Eleana Yalouri, *The Acropolis. Global Fame, Local Claim*, εκδ. Oxford, New York, United Kingdom, 2001, σσ. 63-75.

⁴⁸ Δάφνη Βουδούρη, *Κράτος και Μουσεία : Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων*, ό. π., σσ. 37- 40.

Ακρόπολης ήταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τον Σεπτέμβριο του 1976, οριοθετώντας και τον χώρο στον οποίο τελικά κτίστηκε το νέο Μουσείο. Σκοπός της κατασκευής ενός νέου Μουσείου ήταν ότι θα πληρούσε όλες εκείνες τις απαιτήσεις που χρειάζονταν ώστε να φιλοξενηθούν τα πολύτιμα έργα της ελληνικής τέχνης, αλλά και τα γλυπτά του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο, οι Καρυάτιδες καθώς και όσα γλυπτά βρίσκονταν στις αποθήκες του παλαιού μουσείου.

Το 1976 και το 1979 διεξήχθησαν δύο αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί. Το 1989 η Μελίνα Μερκούρη, η οποία ως Υπουργός Πολιτισμού ταύτισε την πολιτική της με τη διεκδίκηση της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο, ξεκίνησε ένα νέο διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Τα αποτελέσματα του διαγωνισμού ακυρώθηκαν μετά την αποκάλυψη μιας οικιστικής περιοχής στο οικόπεδο Μακρυγιάννη που χρονολογείται από τους προϊστορικούς ως τους βυζαντινούς χρόνους. Το 2000, ο Οργανισμός Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης (ΟΑΝΜΑ) ανακοίνωσε πρόσκληση για συμμετοχή σε ένα νέο διαγωνισμό, ο οποίος ήταν σύμφωνος με τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτέλεσμα αυτού του διαγωνισμού ήταν η νίκη του Bernard Tschumi με τον Μιχάλη Φωτιάδη. Σήμερα, το νέο μουσείο είναι στο σύνολό του 25,000 τ.μ. και διαθέτει εκθεσιακούς χώρους με εμβαδόν 14,000 τ.μ. Επίσης, προσφέρει όλες τις υπηρεσίες που απαιτούνται από ένα παγκόσμιο μουσείο του 21ου αιώνα.⁴⁹

3.2 Η αρχιτεκτονική του νέου Μουσείου Ακρόπολης.

Το κτίριο του ΝΜΑ από μόνο του είναι ένα πολυσυζητημένο θέμα που από τη στιγμή που ξεκίνησε η ανέγερσή του προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων, όχι μόνο από τους κατοίκους της περιοχής, αλλά και από επαγγελματικές ενώσεις και σωματεία όπως, π.χ. ο σύλλογος αρχιτεκτόνων κ.α. «τραβώντας» τη προσοχή των ελληνικών και διεθνών μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κύριος λόγος ακύρωσης της ανέγερσης του μουσείου, ήταν η αλλοίωση του χαρακτήρα της οικιστικής περιοχής Μακρυγιάννη, ο φόβος της επισκίασης του ιερού βράχου, καθώς και η δυσαρμονία με το κτίριο Weiler

⁴⁹ <http://www.theacropolismuseum.gr>

που είχε κτιστεί το 1834. Τα αρχαιολογικά ευρήματα στα θεμέλια του μουσείου ήταν ένας ακόμη λόγος καθυστέρησης της ολοκλήρωσής του. Παρ' όλες τις δυσκολίες και τα εμπόδια, το έργο ολοκληρώθηκε το 2007, ενώ το μουσείο άνοιξε για το κοινό τον Ιούνιο του 2009.

Για τη κατασκευή του κτιρίου χρησιμοποιήθηκαν τρία βασικά υλικά, τα οποία χρησιμοποιούνται στις σύγχρονες κατασκευές : το γυαλί, ο χάλυβας και το μπετόν. Το γυαλί χρησιμοποιήθηκε γιατί με τη διάθλαση του φυσικού φωτός θα αναδεικνύονταν καλύτερα τα γλυπτά. Στην Αίθουσα του Παρθενώνα για παράδειγμα, οι μεγάλες γυάλινες επιφάνειες δημιουργούν ένα "context", μέσα από το οποίο τα γλυπτά «επικοινωνούν» με τον ιερό βράχο και ο επισκέπτης έχει μια «ολοκληρωμένη» εικόνα του μνημείου. Σύμφωνα με τον Bernard Tschumi : «Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης είναι κυρίως μουσείο φυσικού φωτός. Έτσι τα γλυπτά του αναδεικνύονται χάρη στο φυσικό φως, το οποίο μεταβάλλεται διαρκώς κατά τη διάρκεια της ημέρας.. Πρόκειται για μια λιτή αρχιτεκτονική λύση που διαπνέεται από τη μαθηματική ακρίβεια και την ιδεολογική σαφήνεια της αρχαίας Ελλάδας».⁵⁰

Μεγάλη σημασία έχει δοθεί στην κίνηση των επισκεπτών στον χώρο, καθώς η ευρυχωρία των αιθουσών δημιουργεί την αίσθηση ενός περιπάτου στον χρόνο και χώρο της εποχής των εκθεμάτων με κορύφωση την Αίθουσα του Παρθενώνα και τη θέα της Ακρόπολης. Ο περίπατος αυτός συνειρμικά μας οδηγεί σε έναν άλλο περίπατο αρχιτεκτονικού σχεδιασμού των χώρων γύρω από την Ακρόπολη και του λόφου του Φιλοπάππου, του Δημήτρη Πικιώνη, μιας σημαντικής και πολύμορφης προσωπικότητας της γενιάς του '30 που σφράγισε τη πορεία της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής. Μέσα από τον περίπατο αυτό, ο Πικιώνης στρέφεται στη Φύση η οποία μαζί με τα αρχαία μνημεία, την παράδοση και την μνήμη του τόπου αφηγούνται σε ένα ενιαίο όλον την ιστορία της αττικής γης. Πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι το έργο του Πικιώνη κατάφερε να εναρμονιστεί με τις υψηλές απαιτήσεις του φυσικού και πολιτισμικού τοπίου και υπήρξε κορυφαίο παράδειγμα επίσημης αρχιτεκτονικής έκφρασης της μεταπολεμικής Ελλάδας. Ο αρχιτεκτονικός του κόσμος δεν ορίστηκε με αναφορά προς το κλασικό αλλά ορίστηκε δια της μεθέξεως του προς

⁵⁰ <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=273585>

το τοπίο συνολικά.⁵¹ Για πολλούς ωστόσο, ενώ ο περίπατος που «συνέλαβε» ο Πικιώνης δημιουργεί μια αίσθηση οικειότητας και αρμονίας με το περιβάλλον, το κτίριο του Νέου Μουσείου και η διαμόρφωση γύρω από αυτό μοιάζει για πολλούς, ειδήμονες και μη, με «ξένο σώμα» στην περιοχή. Σύμφωνα με τον Πάνο Δραγώνα. *«Στον πεζόδρομο του Πικιώνη ο παρατηρητής μπορεί να αντιληφθεί, τόσο με τη βαρύτητα του σώματος του όσο και με το βλέμμα του, τη γεωμετρία του ανάγλυφου εδάφους, την κλίμακα του τοπίου, την αδρότητα των υλικών και την ιδιαιτερότητα των φυτεύσεων. Από την άλλη πλευρά, στον αρχιτεκτονικό περίπατο του νέου μουσείου της Ακρόπολης η εμπειρία του χώρου είναι αποκλειστικά και μόνον οπτική. Το σώμα του κινούμενου παρατηρητή παραμένει αδρανές καθώς υποβοηθείται μηχανικά από τις κυλιόμενες σκάλες του κτηρίου.. Ο παρατηρητής του νέου μουσείου αποστασιοποιείται από τον συγκεκριμένο τόπο καθώς αντιλαμβάνεται τον αρχαιολογικό χώρο, απέναντι του αλλά και κάτω από τα πόδια του, ως μια άκριτη εναλλαγή εικόνων».*⁵²

Για τον Π. Τουρνικιώτη, *«Η μεγαλεπήβολη αρχιτεκτονική του αδυνατεί να εκπληρώσει τη συλλογική επιθυμία του χαμένου παρελθόντος, αλλά έχει κατασκευάσει εντυπωσιακά τη θεαματοποίηση της μνήμης στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης».*⁵³

Επίσης, ο Π. Δραγώνας, αν και θεωρεί ότι το ΝΜΑ λειτουργεί ως ισχυρό εργαλείο διαμόρφωσης ταυτότητας, πιστεύει ότι δεν ανανεώνει την αθηναϊκή ταυτότητα, αλλά την αποδιαρθρώνει. *«..δεν αναθεωρεί τη σχέση της σύγχρονης πόλης με την αρχαιότητα, αλλά προσαρμόζει την αρχαιότητα στις ανάγκες της σύγχρονης τουριστικής βιομηχανίας. Το νέο Μουσείο δεν προσφέρει μια νέα ερμηνεία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ελληνικής πόλης, αλλά ακολουθεί τα γενικά χαρακτηριστικά μιας οποιασδήποτε μετά-πόλης. Το νέο Μουσείο της Ακρόπολης είναι, τελικά, ένα αξιόλογο αρχιτεκτονικό έργο, το οποίο όμως εκφράζει την ιδεολογική σύγχυση που χαρακτηρίζει την εποχή μας και ιδιαίτερα τη σύγχρονη Ελλάδα».*⁵⁴

⁵¹ <http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1994/10/16101994.pdf>

⁵² <http://www.greekarchitects.gr/gr/republic-space/%CE%BA%CE%AC%CF%84%CF%89-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7-id2444>

⁵³ <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=61>

⁵⁴ Στο ίδιο.

«Το κτίριο δεν σέβεται τον τόπο ούτε εντάσσεται στο αστικό τοπίο. Αν κάτι λειτουργεί “ανταγωνιστικά” προς την Ακρόπολη, τη σύγχρονη και την αρχαία πόλη, είναι το ίδιο το μουσείο», λέει η αρχιτέκτων Αγνή Κουβελά.⁵⁵

Ας μη ξεχνάμε όμως ότι το Νέο Μουσείο Ακρόπολης είναι ένα μουσείο που δημιουργήθηκε σε μια εποχή κατά την οποία η αρχιτεκτονική των κτιρίων αποδεσμεύεται από τις τοπικές παραδόσεις και ακολουθεί τον ρυθμό της παγκοσμιοποίησης. Παρά τις διαφορετικές και όχι πάντα θετικές αντιλήψεις περί αισθητικής και «φιλοσοφίας» του κτιρίου, είναι βέβαιο, ότι σχεδιάστηκε προκειμένου να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς, ως αναγνωρίσιμο σύμβολο της σύγχρονης Ελλάδας και με τη παρουσία του να ταράξει τα «λιμνάζοντα νερά» της πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής του τόπου. Αν και η διαφοροποίησή του από τα υπόλοιπα κτίρια της περιοχής Μακρυγιάννη είναι εμφανής, ωστόσο έχει καταφέρει να αποκτήσει πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύγχρονη Αθήνα και να γίνει τόπος συνάντησης μικρών και μεγάλων, Ελλήνων και ξένων, Αθηναίων και μη.

3.3 Συλλογές και κριτική αποτίμηση.

Εκτός από τη μόνιμη έκθεση, στην οποία θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια, στο μουσείο πραγματοποιούνται εκθεσιακές δράσεις και προγράμματα που βοηθούν τους επισκέπτες, μικρούς και μεγάλους να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους, και να κατανοήσουν αυτά που βλέπουν με βάση τις σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις. Άλλωστε ο ρόλος του μουσείου στη σύγχρονη κοινωνία εστιάζει κυρίως στην επικοινωνία με το κοινό του. Το ΝΜΑ μέσα από θεματικές παρουσιάσεις (π.χ. *Αρχαϊκά Χρώματα, Η Μετώπη του Ευαγγελισμού, Περικλής Ξανθίπου* κ.α.) προσπαθεί να φέρει στο σύγχρονο παρόν την ιστορία των εκθεμάτων, αλλά και περισσότερες γνώσεις του παρελθόντος των αρχαίων προγόνων, που διασαφηνίζουν, απομυθοποιούν και εξηγούν τις απορίες που γεννώνται. Επίσης με εκδηλώσεις (π.χ. *Βραδιές Μουσικής του Κόσμου, Πανσέληνος Αυγούστου, Παγκόσμια Ημέρα Τουρισμού και Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεθνής Ημέρα Μουσείων* κ.α.)

⁵⁵<http://www.archaiologia.gr/blog/2011/05/30/%CE%B5%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/>

και δράσεις (π.χ. *Οικογενειακά Παιχνίδια, Τρισδιάστατες προβολές κ.α.*) το μουσείο προσπαθεί να φέρει πιο κοντά το εγχώριο και το ξένο κοινό του, καθιστώντας το έτσι περισσότερο φιλικό και οικείο.

Ως προς τη μόνιμη έκθεση, αυτή διαρθρώνεται στις εξής αίθουσες : στην Αίθουσα των Κλιτύων της Ακρόπολης, την Αίθουσα των Αρχαϊκών έργων, την Αίθουσα του Παρθενώνα, τα Προπύλαια, την Αθηνά Νίκη, το Ερέχθειο καθώς και τα Αναθήματα των κλασικών χρόνων και της ύστερης αρχαιότητας (5αι. π. Χ. – 5αι. μ. Χ.). Ως προς τη παρουσίαση των εκθεμάτων έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις, κάποιες από τις οποίες θα παραθέσουμε. Προηγουμένως όμως ας δούμε πως παρουσιάζεται η έκθεση αυτή.

Στο ισόγειο του μουσείου, όπου αποτελεί τον πρώτο εκθεσιακό χώρο ο επισκέπτης βλέπει ευρήματα από τις πλαγιές του λόφου της Ακρόπολης. Στα αριστερά όπως διέρχεται εκτίθενται ευρήματα από τα μεγάλα ιερά, ενώ από τη δεξιά πλευρά, βρίσκονται ευρήματα από τα μικρότερα ιερά και από τον οικισμό που είχε αναπτυχθεί στις υπώρειες του λόφου. Το γυάλινο δάπεδο, το οποίο είναι πράγματι εντυπωσιακό, επιτρέπει τη θέαση στην αρχαιολογική ανασκαφή, η οποία βρίσκεται ακριβώς από κάτω, ενώ η ανηφορική κλίση του δαπέδου παραπέμπει στην ανάβαση προς την Ακρόπολη, όπως αναφέρεται στον ιστότοπο του μουσείου. Στις εντοίχιες προθήκες παρουσιάζονται κυρίως αγγεία αλλά και διάφορα αντικείμενα καθημερινής χρήσης που μαρτυρούν τη συνεχή κατοίκηση των υπωρειών της Ακρόπολης από τη νεολιθική εποχή (4η χιλιετία π. Χ.) έως την ύστερη ρωμαϊκή περίοδο (5ος αι. μ. Χ.). Κυριαρχούν μεταξύ άλλων, τα διακοσμημένα αγγεία από το ιερό της Νύμφης, το αμφίγλυφο του Τηλεμάχου από το Ασκληπιείο, τα προσωπεία από το ιερό του Διονύσου Ελευθερέως και ο θησαυρός του ιερού της ουράνιας Αφροδίτης.⁵⁶

Περνώντας στο πρώτο επίπεδο, μέσω της επιβλητικής γυάλινης κλίμακας, κυριαρχούν τα μεγάλα αρχιτεκτονικά γλυπτά του αετώματος του Εκατόμπεδου, του πρώτου μεγάλου ναού της θεάς Αθηνάς. Στη δυτική πλευρά, βρίσκονται συγκεντρωμένα ορισμένα από τα πιο σημαντικά τμήματα και γλυπτά της κλασικής εποχής, που προέρχονται από τα μνημεία της Ακρόπολης όπως τα Προπύλαια, το Ερέχθειο και ο ναός της Αθηνάς Νίκης. Πρόκειται κυρίως για πρωτότυπα έργα,

⁵⁶ <http://www.theacropolismuseum.gr>

πλάκες από τις ζωφόρους και τις μετόπες, μορφές από τα αετώματα, ανάγλυφα θωράκια και τις περίφημες Καρυάτιδες από το Ερέχθειο. Στο βόρειο τμήμα, εκτίθενται τα αναθήματα των κλασικών χρόνων και της ύστερης αρχαιότητας. Επίσης παρουσιάζονται ευρήματα από τις ανασκαφές της Ακρόπολης από την κλασική, την ελληνιστική και τη ρωμαϊκή εποχή. Πρόκειται κυρίως για αγάλματα, πορträιτα, ανάγλυφα, βάσεις αγαλμάτων ή άλλων μνημείων, ανάμεσα στα οποία ξεχωρίζουν το κεφάλι του λατρευτικού αγάλματος της Αρτέμιδος Βραυρωνίας, το πορträιτο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, πήλινα ειδώλια, πήλινα ανάγλυφα και το περίφημο ανάγλυφο που απεικονίζει την αθηναϊκή τριήρη Πάραλο, γνωστό ως "ανάγλυφο Lenormant".⁵⁷

Στην Αίθουσα των αρχαϊκών έργων, δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να θαυμάσει τα εκθέματα από όλες τις πλευρές καθώς «στέκονται ελεύθερα» στο χώρο. Οι συνθήκες του σταδιακά μεταβαλλόμενου φυσικού φωτός, συμβάλλουν στην καλύτερη οπτική θέαση των γλυπτών τονίζοντας τις διαφοροποιήσεις αλλά και αναδεικνύοντας την υψηλή τέχνη που τα δημιούργησε.⁵⁸ Έχει κανείς την αίσθηση περνώντας ανάμεσα από τα αγάλματα ότι «ζουν», «αναπνέουν» και «συνομιλούν» με τον εκάστοτε επισκέπτη που θα σταθεί να τα περιεργαστεί και να προσέξει τις λεπτομέρειές τους. Ωστόσο, μπορεί κανείς άθελά του να προσπεράσει κάποια από τα σημαντικά έργα που εκτίθενται, καθώς η ελεύθερη διάταξη τους στον χώρο αποπροσανατολίζει και ενδεχομένως δημιουργεί αμηχανία στον επισκέπτη.

Στο τρίτο επίπεδο όπου βρίσκεται η Αίθουσα του Παρθενώνα είναι και το τέλος της διαδρομής των επισκεπτών. Εκεί, μπορεί κανείς να παρακολουθήσει μια βιντεοπαρουσίαση στα ελληνικά αλλά και στα αγγλικά, για την ιστορία του Παρθενώνα. Η έκθεση που ακολουθεί αποτελεί συνδυασμό αυθεντικών γλυπτών με γύψινα αντίγραφα όλων των τμημάτων που βρίσκονται σε μουσεία και συλλογές του εξωτερικού (Βρετανικό Μουσείο, Λούβρο κ.α.). Παρουσιάζεται η κατεξοχήν κλασική δημιουργία του Χρυσού Αιώνα, η ζωφόρος με την πομπή των Παναθηναίων, τοποθετημένη γύρω από τον πυρήνα του σύγχρονου κτηρίου του Μουσείου, ώστε να θεάται όπως ακριβώς και στο μνημείο, λειτουργώντας προσομοιωτικά. Οι μετόπες,

⁵⁷ Στο ίδιο.

⁵⁸ Στο ίδιο.

ανάγλυφες πλάκες που εικονίζουν μυθικές μάχες, έχουν τοποθετηθεί ψηλά ανάμεσα σε μεταλλικούς κίονες, ισάριθμους με εκείνους της εξωτερικής κιονοστοιχίας του Παρθενώνα. Οι αετωματικές συνθέσεις των τριγωνικών χώρων στις στενές πλευρές της στέγης, που παριστάνουν σημαντικά για την Αθήνα μυθικά γεγονότα, έχουν ανασυντεθεί από τα σωζόμενα τμήματά τους επάνω σε χαμηλά βάθρα. Ο γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα είναι οργανωμένος σε τρεις διακριτές ενότητες: τις μετόπες, ορθογώνιες πλάκες με ανάγλυφες σκηνές στο διάζωμα της εξωτερικής κιονοστοιχίας, την ανάγλυφη ιωνική ζωφόρο στο επάνω μέρος των τοίχων του σηκού και της ζώνης επάνω από τα επιστύλια των εσωτερικών κίωνων και τα αετώματα, τα οποία κοσμούσαν συνθέσεις από ολόγλυφα αγάλματα.⁵⁹

Στόχος του Μουσείου ήταν να «επικοινωνήσουν» μέσω ενός «οπτικού διαλόγου» τα Γλυπτά με την Ακρόπολη, ώστε να δοθεί η αίσθηση στον επισκέπτη ότι βρίσκεται στον αρχαίο ναό. Η προσομοίωση αυτή πράγματι είναι εντυπωσιακή, αν και δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αίσθηση ολότητας που θα είχε το μνημείο πάνω στον βράχο, στο φυσικό του περιβάλλον. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης, ότι η πληροφόρηση για τα Γλυπτά, χωρίς τη παρουσία κάποιου αρχαιολόγου ή ξεναγού, καθιστά δύσκολη τη κατανόηση εκ μέρους των επισκεπτών που δεν γνωρίζουν την ιστορία των Μαρμάρων και τι αντιπροσωπεύουν αυτά. Οι περισσότεροι θαυμάζουν τα εκθέματα χωρίς να κατανοούν πλήρως αυτά που βλέπουν. Το κυρίαρχο στοιχείο επομένως της έκθεσης, μπορεί να πει κάποιος ότι είναι το δέος που προκαλείται από τη θέαση των εκθεμάτων, και όχι τόσο η κατανόηση τους. Βέβαια, η άποψη αυτή δεν συμβαδίζει με τη φιλοσοφία του μουσείου, η οποία εκφράζεται μέσα από τα λόγια του Προέδρου του, κ. Δημητρίου Παντερμαλή, ο οποίος έχει επισημάνει ότι το κέντρο του ενδιαφέροντος είναι ο επισκέπτης και η βιωματική εμπειρία του στο μουσείο. Ωστόσο, πρέπει να πούμε ότι σημασία δεν έχει μόνο η αισθητική απόλαυση μέσω της βιωματικής εμπειρίας, αλλά και η κατανόηση εκ μέρους του επισκέπτη, ώστε φεύγοντας από το μουσείο να έχει διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για αυτά που είδε και άκουσε.

⁵⁹ <http://www.culture.gr>

Για τον εκθεσιακό προσανατολισμό, τη φιλοσοφία και την οπτική του μουσείου έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις όπως π.χ. της λέκτορος του Πάντειου Πανεπιστημίου, κ. Ανδρομάχης Γκαζή, σύμφωνα με την οποία : «..το Νέο Μουσείο Ακρόπολης εκθέτει με αυταρέσκεια έργα αναγκαστικά θαυμαστά χωρίς να γίνεται κατανοητή η σχέση τους με τα συμφραζόμενα και το σήμερα.. Η ορολογία των κειμένων δεν είναι κατανοητή από όλους και ο υπομνηματισμός παραπέμπει σε αρχαιολογική δημοσίευση.. Η έκθεση είναι αντικειμενοκεντρική εξαίροντας τη κλασική φάση της Ακρόπολης που αναπαράγει στερεότυπες αντιλήψεις, αποσιωπά σημαντικά στοιχεία για τη πολιτισμική διαδρομή της Ακρόπολης και τη κατανόηση των έργων. Οι Έλληνες επισκέπτες ιδίως νιώθουν υπερήφανοι χωρίς ενδεχομένως να γνωρίζουν τη πολιτισμική σημασία αυτών που βλέπουν..»⁶⁰

Σύμφωνα με τον καθηγητή Δημήτρη Πλάντζο : «Η απομάκρυνση και των τελευταίων αυθεντικών γλυπτών από το χώρο υπογραμμίζει την ολογραφική του υπόσταση : ένας φαντασιακός τόπος ενταγμένος σε έναν φαντασιακό χρόνο (την εξιδανικευμένη εποχή του κλασικού μεγαλείου) εμπλουτισμένος με φαντασιακά ερείπια... Το κλασικό παρελθόν κηρύσσεται έτσι σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης προκειμένου να ανοικοδομηθεί, να εκσυγχρονιστεί και να τεθεί στην υπηρεσία της ελληνικής πολιτιστικής βιομηχανίας, της οποίας ο τουρισμός αποτελεί κύριο άξονα και στόχο».⁶¹ Επίσης αναφέρει : «Το Μουσείο της Ακρόπολης σχεδιάστηκε ως όπλο στην προσπάθεια της Ελλάδας να διεκδικήσει εκ νέου κεντρική θέση στο παγκόσμιο σύστημα, επιδιώκοντας να αντιστρέψει την κεντρομόλο ροή της παγκοσμιοποίησης. Τα εκθέματά του εκσυγχρονίζονται με το να παρουσιάζονται ως υλικά κατάλοιπα / τέχνηρα στο πρότυπο της νεωτερικής επιστήμης.. Ως τμήματα ενός ευρύτερου αφηγήματος που περιστρέφεται γύρω από την ιδιαιτερότητα του έθνους αλλά και την ανάγκη του να αντισταθεί στην ασφυκτική κηδεμονία της Δύσης... Μέσω της αισθητικής προσέγγισης του 18^{ου} αιώνα και του επιστημονισμού του 19^{ου} το Νέο Μουσείο προσπαθεί να εκσυγχρονίσει τα παρθενώνια μάρμαρα έχοντας μια στρατηγική οικειοποίησης του παρελθόντος μέσω ενός καθαρού, γραμμικού, ιστοριοτεχνικού αφηγήματος που προορίζεται σε ένα υποτιθέμενα “διαφωτισμένο”, αποκλειστικά δυτικό κοινό. Όταν τα Ελγίνεια μάρμαρα επανέρχονται στις “παρυφές του μητροπολιτικού πόθου” ως

⁶⁰ <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=77>

⁶¹ http://www.hist-arch.uoi.gr/prosopiko/plantzoz/PLANTZOS_PAPER.pdf

θεμέλιοι λίθοι της Δύσης έχουν το αντίστροφο αποτέλεσμα : αντί να αποδεικνύουν την κεντρικότητα των νέων κατόχων τους, μοιάζουν να μην συνανήκουν στα νέα τους συμφραζόμενα. Το Νέο Μουσείο Ακρόπολης αντί να αποτελεί αναπαράσταση της ελληνικής νεωτερικότητας, καταλήγει να είναι παρωδία της».⁶²

Σύμφωνα με τον Πάνο Δραγώνα, σε δημοσίευσή του στα *Αρχιτεκτονικά Θέματα* 44 (2010): «...η συμβολή του νέου Μουσείου στην αναθεώρηση της σχέσης της σύγχρονης πόλης με την αρχαιότητα είναι προβληματική. Η ιδέα της δημιουργίας ενός Μουσείου για τα αγάλματα της Ακρόπολης απέναντι από τον βράχο εκφράζει την αδυναμία του σύγχρονου πολιτισμού να εξασφαλίσει τη δυνατότητα αποκατάστασης των γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχική τους θέση. Το ίδιο το Μουσείο αποτελεί έναν οπτικό μηχανισμό που καταγράφει το θέαμα της Ακρόπολης και ακτινογραφεί τις ιστορικές στρώσεις της πόλης. Η διαδικασία αυτή δείχνει ουδέτερη και αντικειμενική, αλλά δεν είναι. Η μετατροπή της αρχαιότητας σε θέαμα προϋποθέτει την προσαρμογή στα πρότυπα του μέσου τουρίστα - καταναλωτή που επιβάλει η παγκοσμιοποίηση».⁶³

3.4 Συμπεράσματα

Οι παραπάνω απόψεις για το Μουσείο Ακρόπολης παρουσιάζουν μια πραγματικότητα που οφείλει το μουσείο, όπως και όλα τα σύγχρονα μουσεία, να αφουγκραστεί. Η παγκοσμιοποίηση «διαπερνά» όλες τις κοινωνίες οι οποίες έχουν «ρυθμιστεί» σε ένα κοινότοπο καταναλωτικό πλαίσιο διαβίωσης με κύριο σκοπό τα οικονομικά οφέλη, εκ των οποίων και της πολιτιστικής βιομηχανίας. Το νέο Μουσείο Ακρόπολης αποτελεί πλέον έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της ελληνικής πολιτιστικής βιομηχανίας, με ιδιαίτερο όμως ρόλο καθώς έχει συνδεθεί περισσότερο από κάθε άλλο μουσείο με την ιστορία της χώρας.

Η παρουσίαση των εκθεμάτων υπό την οπτική της αρχαιολογίας θα λέγαμε ότι συνεχίζει το μοτίβο του 19^{ου} αιώνα του κλασικισμού, για τον αμέριστο θαυμασμό των έργων που δημιουργήθηκαν την κλασική εποχή και που θεωρούνται αξεπέραστα έργα

⁶² Στο ίδιο.

⁶³ <http://panosdragonas.net/?p=275>

τέχνης, όπως τα Παρθενώνεια Γλυπτά. Η σύνδεση του Μουσείου, ιδίως με τα Μάρμαρα του Παρθενώνα, όπως είδαμε και πιο πάνω αποδεικνύει για μια ακόμη φορά, πως η σύγχρονη Ελλάδα ανατρέχει στο κλασικό παρελθόν για να προβάλλει την ταυτότητά της και να ενισχύσει την εικόνα της. Η επιθυμία της επιστροφής σε ένα *ένδοξο παρελθόν*, όπως ήταν ο χρυσός αιώνας του Περικλή, φαντάζει σαν μια επιστροφή σε μια θα λέγαμε νέα, *Μεγάλη Ιδέα* που όμως παραμένει ουτοπική. Το ΝΜΑ όμως δεν μπορεί να είναι μόνο σημείο αναφοράς και σύνδεσης με το κλασικό παρελθόν. Το γεγονός ότι η πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους μέχρι τη σύγχρονη εποχή ως θεμελιώδες και δομικό στοιχείο της ταυτότητας των Ελλήνων διαπνέει τον ρου της ελληνικής ιστορίας, καθίσταται, όπως είδαμε στην ιστορική αναδρομή που κάναμε προηγουμένως, σαφές. Οι αρχαιότητες βρίσκονται στο μουσείο για να «μιλήσουν μόνες τους», φέρνοντας το κλασικό παρελθόν μπροστά στα μάτια των επισκεπτών. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα παρουσιάζεται ως μια χώρα που έχει τις ρίζες της στις αξίες του *κλασικού* και που σε αυτή εδράζονται οι ρίζες του δυτικού πολιτισμού, ο οποίος τις αναγνωρίζει. Δεν είναι όμως μόνο αυτό, καθώς η Ελλάδα έχει δεχτεί επιρροές σε όλες τις ιστορικές περιόδους μετά τη κλασική εποχή (ελληνιστική, βυζαντινή, μεταβυζαντινή, οθωμανική.. μέχρι τη σύγχρονη εποχή), ίχνη των οποίων υπάρχουν και στην ιστορία της Ακρόπολης, τα οποία όμως δεν είναι τόσο εμφανή μέσα από τη παρουσίαση των εκθεμάτων, καθώς η βαρύτητα δίνεται κυρίως στην κλασική και την αρχαϊκή εποχή.

Πριν αναφερθούμε ειδικότερα στον ρόλο του μουσείου σήμερα, ας δούμε ποιά είναι η σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας και πως το νέο μουσείο μπορεί να λειτουργήσει ως «εργαλείο» πολιτιστικής διπλωματίας της χώρας.

Κεφάλαιο 4

4.1 Nation Branding και Ελλάδα.

Μια χώρα, όπως η Ελλάδα με μεγάλη πολιτιστική ιστορία θα μπορούσε να αποτελεί πρότυπο πολιτιστικής πολιτικής παγκοσμίως, θέτοντας τη διεθνή εικόνα της χώρας σε υψηλό επίπεδο. Ωστόσο τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο η χώρα βρίσκεται στη δίνη

μιας κρίσης, όχι μόνο οικονομικής, γεγονός που σημαίνει ότι η εικόνα της έχει πληγεί διεθνώς. Ο πολιτισμός είναι ένα πεδίο το οποίο θα μπορούσε να βοηθήσει την Ελλάδα να αντιστρέψει την αρνητική εικόνα που έχει στη διεθνή γνώμη μέσω της πολιτιστικής διπλωματίας, του *nation branding* και της λεγόμενης τακτικής της ήπιας ισχύος.

Ξεκινώντας από τη θεωρία της ήπιας ισχύος / δύναμης που εισήγαγε ο Joseph Nye κάθε χώρα στο πλαίσιο των διακρατικών σχέσεων της μπορεί να στηρίζεται στην ικανότητα της έλξης και της πειθούς χωρίς να χρησιμοποιεί την απειλή στρατιωτικής ή οικονομικής δύναμης. Δηλαδή, η ήπια ισχύς κάθε χώρας βασίζεται κυρίως στην κουλτούρα της, τις πολιτικές της αξίες και την εξωτερική της πολιτική. Επίσης, ο πολιτισμός μιας χώρας εκφράζεται κυρίως με δύο τρόπους : διακρίνεται ανάμεσα στην υψηλή κουλτούρα (π.χ. λογοτεχνία, τέχνη, παιδεία που απευθύνεται στην ελίτ) και στη λαϊκή κουλτούρα η οποία στοχεύει στη μαζική ψυχαγωγία. Όταν η κουλτούρα μιας χώρας περιλαμβάνει οικουμενικές αξίες και οι πολιτικές της προάγουν αξίες, ενισχύεται η πιθανότητα επίτευξης των επιθυμητών αποτελεσμάτων λόγω των σχέσεων έλξης και καθήκοντος που δημιουργούνται.⁶⁴ Η Ελλάδα αν και διαθέτει μεγάλο πλεονέκτημα σε σχέση με άλλες χώρες στον τομέα του πολιτισμού δεν έχει χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα όπως θα έπρεπε τη στρατηγική της ήπιας ισχύος, ώστε να αποτελεί μια σημαντική δύναμη στον χώρο του πολιτισμού και να μπορεί να διαπραγματεύεται προς όφελός της (π.χ. περίπτωση Γλυπτών του Παρθενώνα κ.α.).

Εκτός από την ήπια ισχύ, σημαντική για κάθε χώρα στη σύγχρονη κοινωνία είναι η διαχείριση εθνικής ταυτότητας ή αλλιώς το λεγόμενο *nation branding*. Σύμφωνα με τον Ανδρέα Μακρή, ο όρος *nation branding* εμπερικλείει την ενίσχυση, προστασία ή αλλαγή (re-branding) της ταυτότητας μιας χώρας καθώς και τη συνεπαγόμενη προβολή της. Κεντρικός άξονας του *nation branding* είναι ο εντοπισμός και η ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μιας χώρας, καθώς και η κατάλληλη διαχείρισή τους με σκοπό να δημιουργηθεί μια επωφελέστερη εθνική εικόνα. Οι δυο κυρίαρχες διαστάσεις του είναι η πολιτική και η επικοινωνιακή, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και άλλες όπως η ιστορική, η πολιτισμική, η ανθρωπολογική κ.α. Η εικόνα μιας χώρας δεν μπορεί να στηρίζεται μόνο στην διαφημιστική προβολή της,

⁶⁴ Joseph S. Nye, Jr., *Ηπια Ισχύς Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική*, Πρόλογος Θεόδωρος Κουλουμπής, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2005, σ. 44.

αλλά σε έναν κεντρικό πολιτικό σχεδιασμό, σε μια κεντρική στρατηγική της χώρας, αφού το εθνικό *branding* συνεπάγεται τη συνολική διαχείριση της εθνικής ταυτότητας. Η περίπτωση της Ελλάδας όπως επισημαίνει ο Α. Μακρής είναι ιδιόμορφη, αφού ενώ έχει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα δεν διαθέτει στρατηγικό πλαίσιο και πολιτική ισχύ. Για παράδειγμα η τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα, βελτίωσε σημαντικά την εικόνα της χώρας στη διεθνή κοινή γνώμη, αλλά η έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού οδήγησε σε εσωστρέφεια και αδυναμία διαχείρισης των οφελών των Ολυμπιακών Αγώνων. Άλλο παράδειγμα, πιο πρόσφατο είναι η ανέγερση του ΝΜΑ, που με τη προβολή του από τα ΜΜΕ έφερε ξανά την Ελλάδα στο επίκεντρο της διεθνούς κοινής γνώμης. Ωστόσο, αυτό που παρατηρείται είναι ότι οι όποιες ορθές επιλογές γίνονται μεμονωμένα, χωρίς να υπάρχει κάποιος γενικός προγραμματισμός από το κράτος.⁶⁵

Ο Simon Anholt, ο γνωστός πολιτικός αναλυτής και συγγραφέας, ο οποίος μίλησε για το *nation brand* αναφέρει ως σημαντικότερους διαύλους διαμόρφωσης της εικόνας μιας χώρας : την τουριστική προβολή της, τις εταιρείες της που παράγουν εξαγωγίμα προϊόντα, τις διεθνείς σχέσεις της, τον πολιτισμό της αλλά και τους ίδιους τους πολίτες της, που διαμορφώνουν με τη στάση τους αντιλήψεις και απόψεις για την πατρίδα τους στο εξωτερικό. Σε συνέντευξή του στο *BHMagazino*, στις 5 Φεβρουαρίου 2012, είχε πει ερωτώμενος για την εικόνα της Ελλάδας μεταξύ άλλων «..Το στόρι της Ελλάδας έχει αρχίσει να φθίνει εδώ και 2000 χρόνια τώρα, σωστά; Οι ημέρες της δόξας σας ήταν πολλά χρόνια πίσω. Και για κάποιον λόγο η Ελλάδα έπρεπε να επανεφεύρει τον εαυτό της ώστε να αποτελέσει ένα πραγματικό κομμάτι του σύγχρονου κόσμου. Αυτή λοιπόν είναι μια θαυμάσια ευκαιρία. Να κάνετε τους ανθρώπους να κοιτάζουν την Ελλάδα και να πουν: «Η Ελλάδα μάς αφορά και οι Έλληνες μας εμπνέουν». Ερωτώμενος από τον δημοσιογράφο για την έννοια της «ήπιας ισχύος» - *soft power* (ο Nye όπως είπαμε προηγουμένως διέκρινε τη *δύναμη* - *power*, σε *soft power* και *hard power*. Είναι όπως λέει "να κάνεις τους άλλους να θέλουν αυτό που εσύ θέλεις", με συνεργασία και όχι εξαναγκασμό),⁶⁶ είπε «..Συχνά όταν μιλάμε για την ήπια ισχύ εννοούμε τον πολιτισμό. Και δεν νομίζω ότι έχω

⁶⁵ <http://icp-forum.gr/wp/wp-content/uploads//2010/01/NBpolitical.pdf>

⁶⁶ Nye, J.S., *Soft Power The means to success in world politics*, New York, Public Affairs Press, 2004, σ.5.

*συναντήσει ποτέ στη ζωή μου μια κυβέρνηση που να αντιλαμβάνεται πραγματικά τη σημασία του. Η προαγωγή της παιδείας και του πολιτισμού είναι οι δύο πιο σημαντικές αποστολές μιας κυβέρνησης. Σίγουρα πιο σημαντικές από την οικονομική πολιτική... Στην πραγματικότητα όμως είναι το σημείο εκκίνησης κάθε χώρας. Είναι το δομικό στοιχείο της ήπιας ισχύος και του ανθρώπινου κεφαλαίου. Και αν δεν καλλιεργήσεις το ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της πολιτισμικής δραστηριότητας και της πολιτισμικής εκπαίδευσης, σε χρονική περίοδο μιας γενιάς θα καταλήξεις με μια σίγουρη συνταγή αποτυχίας. Αν κάτι καταφέρω να περάσω ως σκέψη και αντίληψη προτού αποχωρήσω, αυτό θα ήταν οι άνθρωποι να συνειδητοποιήσουν ότι ο πολιτισμός δεν είναι ήπια ισχύς. Είναι σκληρή».*⁶⁷

Η θεωρία του Simon Anholt, γνωστή και ως «θεωρία του εξαγώνου» ή “nation brand hexagon” αναφέρεται στους έξι τομείς στους οποίους μπορεί να βασιστεί η στρατηγική για το nation brand μιας χώρας. Κάθε χώρα έχει τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της. Η χώρα που βαθμολογείται υψηλότερα στα έξι πεδία του εξαγώνου συνιστά το “top nation brand”. Το εξαγώνο του Anholt αποτελούν τα εξής πεδία : ο τουρισμός, η διακυβέρνηση, οι εξαγωγές, οι επενδύσεις και η διαμονή στην χώρα, ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά, οι άνθρωποι.⁶⁸

Όλοι αυτοί οι παράγοντες είναι εξίσου σημαντικοί και συνθέτουν την εικόνα κάθε χώρας , η οποία θέλει να είναι ανταγωνιστική και να έχει θετικό αντίκτυπο σε διεθνές επίπεδο. Η Ελλάδα με τόσο πολιτιστικό πλούτο, θα έπρεπε να είχε θέσει τον πολιτισμό ως κορυφαία επιλογή με τη χάραξη μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής. Με αφορμή την ανάλυσή μας για το νέο Μουσείο Ακρόπολης, μπορούμε να πούμε ότι η ολοκλήρωσή του, αφενός ήταν ένας στόχος που επετεύχθη μετά από χρόνια, ενισχύοντας την εικόνα της χώρας, αφετέρου όμως η χάραξη πολιτιστικής πολιτικής θα πρέπει να γίνει πρωτεύουσας σημασίας για να οικοδομηθεί εκ νέου ένα σύγχρονο πολιτιστικό παρόν με σαφές πλαίσιο από το κράτος.

⁶⁷ <http://brandgreece.blogspot.gr/2012/02/blog-post.html> (Αναδημοσίευση συνέντευξης του Simon Anholt στον Απόστολο Μαγγηριάδη που δημοσιεύθηκε στο BHMagazino στις 5 Φεβρουαρίου 2012).

⁶⁸ Anholt Simon, *Place Branding* Vol. 1, 4, p.333–346, Henry Stewart Publications, 2005.

Όπως έχει αναφέρει ένας από τους πιο γνωστούς συμβούλους επικοινωνίας διεθνώς, ο Πίτερ Οικονομίδης στην παρουσίαση του «Greece - One of the greatest brands that's never been branded» στο πλαίσιο διεθνούς συνεδρίου της ελληνικής Εταιρείας Διοικήσεως Επιχειρήσεων με θέμα «Re-Branding Greece», σημείωσε μεταξύ άλλων, ότι η Ελλάδα είναι πάνω απ' όλα ένα "Concept", μία ιδέα και βρίσκεται ριζωμένη στην καρδιά του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Στο πλαίσιο της ομιλίας του τόνισε ότι η χώρα μας παραδοσιακά είχε ένα πολύ ισχυρό brand, βασισμένο στην ανυπέρβλητη κληρονομιά των προγόνων της. Το 2009 ήταν στη 14η θέση ως παγκόσμιο brand χώρας, ενώ το 2010 υποχώρησε στην 22η. Σήμερα εξαιτίας της οικονομικής κρίσης η Ελλάδα έχει αποδυναμωθεί, προσπαθώντας να βρει μια νέα ταυτότητα. Όπως επισημαίνει : *«Σκεφτείτε. Έχουμε στο κέντρο της πόλης μας την Ακρόπολη. Πώς είναι δυνατόν να μην μπορούμε να πιστέψουμε ότι θα πάμε καλύτερα. Ζούμε απλώς μια στιγμή σε μια τεράστια ιστορία. Δεν προτείνω επιστροφή στις ρίζες και στο παρελθόν. Πρέπει όμως να βρούμε τον τρόπο να συνδέσουμε το παρελθόν με το παρόν και να αναδημιουργήσουμε την εικόνα της Ελλάδας με το βλέμμα στο μέλλον»*.⁶⁹

Οι πρόσφατες διακρίσεις της Ελλάδας στον χώρο του πολιτισμού δημιουργούν ένα συγκρατημένο κλίμα αισιοδοξίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πολιτιστική κληρονομιά βράβευσε το Κεντρικό Κτήριο των Προπυλαίων της Ακρόπολης και την Επιτροπή Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης με τα Ευρωπαϊκά Όσκαρ στο χώρο του Πολιτισμού (Europa Nostra), ενώ η κ. Μενδώνη, γενική γραμματέας Πολιτισμού ανέφερε σχετικά : «Τέτοιου είδους διακρίσεις τις χρειαζόμαστε περισσότερο παρά ποτέ» και συμπλήρωσε «Την οικονομική διάσταση του πολιτισμού την έχουν αποδεχτεί όλοι», υπογραμμίζοντας τη σημασία της κοινωνικοποίησης των μνημείων (με την έννοια ότι ανήκουν στον κόσμο και την κοινωνία).⁷⁰

4.2 Πολιτιστική Διπλωματία και η ελληνική πραγματικότητα.

Συνεχίζοντας τη μελέτη μας για την σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας διεθνώς και πως αυτή θα μπορούσε να ενισχύσει το *nation brand* της μέσω του πεδίου του πολιτισμού θα πρέπει να πούμε και ποια είναι η σημασία της πολιτιστικής διπλωματίας για κάθε

⁶⁹ <http://petereconomides.posterous.com>

⁷⁰ <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=504510>

χώρα. «Πολιτισμική ή πολιτιστική είναι η διπλωματία εκείνη που συνεχίζει τις προσπάθειες της εξωτερικής πολιτικής ενός ή περισσότερων κρατών ή μιας ανθρώπινης ομάδας, όταν οι άλλοι δρόμοι, οι πιο παραδοσιακοί δεν επαρκούν ή σε κάποιες ειδικές περιπτώσεις έχουν πάψει να είναι ανοιχτοί»⁷¹. Στο βιβλίο του καθηγητή Χρ. Γιανναρά με τίτλο : «Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού», αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής : «*Πολιτιστική διπλωματία είναι αυτή που ασκείται από λαούς που μπορούν να διακρίνουν τι το ξεχωριστό, το δημιουργικά δικό τους έχουν να συνεισφέρουν στον διεθνή στίβο αλληλεπίδρασης των πολιτισμών, ποιά δυναμική ετερότητα τους καθιστά ενεργητικά μετόχους στο πολιτιστικό γίγνεσθαι*». Η πολιτιστική διπλωματία ορίζεται ως η μεθοδική χρήση επιτευγμάτων (ή γνωρισμάτων ιδιαιτερότητας) του πολιτισμού μιας χώρας στην άσκηση πολιτικής διεθνών σχέσεων. Επίσης, τονίζεται ότι πολιτιστική διπλωματία δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί μόνο με τον εξωραϊσμό και προπαγανδισμό (έστω τον ευφύστερο) κάποιου θαυμαστού πολιτιστικού παρελθόντος.⁷²

Οι διακρατικές σχέσεις εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας και μέσω της πολιτιστικής διπλωματίας και της εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής προβάλλονται οι πολιτιστικές αξίες και τα επιτεύγματα μιας χώρας στο διεθνές πεδίο καθώς επίσης ενισχύεται η πολιτιστική και μορφωτική συνεργασία, η αλληλογνωριμία, η προώθηση και η ευημερία των λαών.⁷³

Η Ελλάδα σε αντίθεση με άλλες χώρες έχει το συγκριτικό πλεονέκτημα ότι είναι γνωστή χάρη στον κλασικό αρχαιοελληνικό πολιτισμό. Και μόνο η αναφορά στην Ελλάδα ή τους Έλληνες (Greece - Greeks) παραπέμπει κυρίως στην κλασική αρχαιότητα παρά στη σύγχρονη χώρα, η οποία για να δηλωθεί χρησιμοποιείται ο προσδιορισμός *modern*.⁷⁴ Ο σφετερισμός της κληρονομιάς αυτής από τη Δύση και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό λειτούργησε εν γένει θετικά για τη διεθνοποίηση της φήμης και του κύρους του ελληνικού ονόματος ή όπως θα λέγαμε σήμερα της Ελλάδας ως

⁷¹ Ελένη Τζουμάκα, *Πολιτιστική Διπλωματία*, ό. π., σ. 9.

⁷² Χρήστος Γιανναράς, *Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού*, εκδ. Ίκαρος, 2001, σσ. 13, 32.

⁷³ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, εκδ. Ι. Σιδέρης, 2002, Αθήνα, σ.75.

⁷⁴ Γιάννης Χαμηλάκης, *Το Έθνος και τα ερείπιά του : Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα*, ό. π. , σ. 84.

brand. Το ενδιαφέρον για την αρχαία Ελλάδα διαπιστώνεται συνεχώς π.χ. από την επίσκεψη χιλιάδων τουριστών σε αρχαιολογικούς χώρους (Ακρόπολη, Δελφοί..), τη μετάφραση σε πολλές γλώσσες όλων των μεγάλων κλασικών συγγραφέων, τη νεοκλασική αρχιτεκτονική που «στηρίζει» την έμπνευσή της στο αρχαιοελληνικό πρότυπο, τη δραστηριότητα πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων που ασχολούνται με τις κλασικές σπουδές, τα έργα αρχαιοελληνικής τέχνης που κοσμούν τα μεγάλα μουσεία του κόσμου, όπως τα Γλυπτά του Παρθενώνα στο Βρετανικό και πολλά ακόμη παραδείγματα. Όλα όσα αναφέρθηκαν μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας θετικής εικόνας για τη χώρα εφόσον όμως υπάρξει οργανωμένος σχεδιασμός εκ μέρους της πολιτείας, κάτι που όπως φαίνεται δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα, παρά τις όποιες προσπάθειες έχουν γίνει κατά καιρούς. Πιθανώς, η μη συγκροτημένη άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας από την ελληνική πολιτεία να οφείλεται όπως αναφέρει ο Γιανναράς, στη σύγχυση που μαστίζει τη διανόηση, τη παιδεία και συνεπώς την ελληνική κοινωνία ως προς τη πολιτιστική ταυτότητά μας ως Νεοέλληνες. Δεν έχουμε ξεκαθαρίσει τη σχέση μεταξύ αρχαίου παρελθόντος, βυζαντινού και μεταβυζαντινού ελληνισμού.⁷⁵ Επομένως θα λέγαμε ότι η ανάπτυξη πολιτιστικής πολιτικής δεν μπορεί να στηριχθεί μόνο σε μια στρατηγική από ικανούς διπλωμάτες αν δεν υπάρξει αναθεώρηση της παθητικής αποδοχής της αρχαιοελληνικής κληρονομιάς και σύνδεσή της με τη σύγχρονη Ελλάδα.

Φορείς για τη χάραξη της εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής και διπλωματίας είναι το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Πολιτισμού, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, ο ΕΟΤ, μουσεία, πανεπιστήμια, ιδιωτικοί φορείς κ.α. Εκτός από τους παραπάνω φορείς σημαντικό ρόλο στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη κοινωνία διαδραματίζουν τα ΜΜΕ τα οποία συντελούν σε πολύ μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Η τεχνολογική πρόοδος, δίνει επίσης τη δυνατότητα στα κράτη να αξιοποιούν μέσω διαφόρων μεθόδων προβολής τα θετικά τους σημεία. Έτσι δημιουργούνται πολιτιστικά πρότυπα και αναδεικνύονται κράτη που έχουν λάβει σοβαρά υπόψη τους τη πολιτιστική πολιτική της χώρας τους. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η οποία λόγω των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών έχει χάσει την αίγλη και το κύρος της, η προβολή της πολιτιστικής της κληρονομιάς μπορεί να

⁷⁵ Χρήστος Γιανναράς, *Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού*, ό. π. , σσ. 116 - 117.

βοηθήσει την εικόνα της στη διεθνή γνώμη. Ένας από τους παράγοντες διαμόρφωσης γνώμης για την εικόνα μιας χώρας είναι τα μουσεία τα οποία πληροφορούν τους επισκέπτες για την ιστορία της χώρας μέσα από τα εκθέματά τους. Το Μουσείο Ακρόπολης που εξετάζουμε εδώ, είναι το κατεξοχήν μουσείο που έχει συνδεθεί με την εικόνα της Ελλάδας στα διεθνή μέσα και έχει απασχολήσει το κοινό.

Σύμφωνα με την άποψη του γνωστού κοινωνιολόγου και ειδικού στα μέσα επικοινωνίας, Francis Cachia, το σύγχρονο μουσείο λειτουργεί ως εργαλείο παγκόσμιας πολιτιστικής επικοινωνίας και καλλιέργειας. Ένα μουσείο μπορεί να προσφέρει μια πιο αληθινή εικόνα της χώρας του στους επισκέπτες, καθώς με το σωστά ειδικευμένο προσωπικό του και τον πολύμορφο μουσειακό προγραμματισμό μπορεί να ενημερώσει και να «συνδιαλεγεί» με το κοινό του.⁷⁶

Το νέο Μουσείο Ακρόπολης, ως σημείο αναφοράς της σύγχρονης πολιτιστικής ζωής αλλά και της σύνδεσής του με την αρχαιοελληνική κληρονομιά αποτελεί έναν από τους παράγοντες που διαφημίζουν την Ελλάδα και σαφώς λειτουργεί ως εργαλείο πολιτιστικής διπλωματίας. Με τα εγκαίνιά του στις 20/6/2009 οι διεθνείς προβολείς στράφηκαν επάνω του και κατ' επέκταση και στην Ελλάδα. Η παρουσία του μέχρι σήμερα έχει απασχολήσει άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο τα ΜΜΕ καθώς κατά κάποιο τρόπο το μουσείο αυτό έχει αναχθεί σε σύμβολο εθνικό, πολιτικό, ιδεολογικό, αρχαιολογικό, κοινωνικό, ακόμη και πριν την ολοκλήρωσή του.⁷⁷

Κεφάλαιο 5

5.1 ΜΜΕ και κλασικό παρελθόν : τα Γλυπτά του Παρθενώνα.

Η σχέση της Ελλάδας με το αρχαιοελληνικό παρελθόν της είναι ένα θέμα που αναπαράγεται από τα ΜΜΕ, κάθε φορά που συντελείται κάποιο σημαντικό πολιτιστικό γεγονός όπως π.χ. οι Ολυμπιακοί Αγώνες, η ανέγερση του Μουσείου Ακρόπολης, ο επαναπατρισμός αρχαιοτήτων κ.α. Το αρχαιοελληνικό κλασικό παρελθόν «επικαιροποιείται» γιατί «*ίσως η ελληνική αρχαιότητα εξακολουθεί να*

⁷⁶ Μάνος Παυλίδης, *Πολιτισμική Επικοινωνία*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 2000, σ. 44.

⁷⁷ Αλεξάνδρα Μπούνια & Ανδρομάχη Γκαζή, *Εθνικά Μουσεία στη Νότια Ευρώπη, Ιστορία και προοπτικές*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2012, σ. 56.

ενδιαφέρει ξεχωριστά και καθολικά όχι πρωτογενώς, αλλά επειδή συνδέεται στις συνειδήσεις με την ακαταμάχητη γοητεία που ασκεί διεθνώς το δυτικοευρωπαϊκό πολιτιστικό "παράδειγμα"». ⁷⁸

Οι αρχαιότητες και ιδιαιτέρως οι κλασικές αρχαιότητες μέσα από την υλική τους υπόσταση είχαν και έχουν θεμελιώδη ρόλο στην διαμόρφωση του εθνικού αφηγήματος καθώς και στη νοσταλγία για το "όλον", όπως η περίπτωση του Παρθενώνα. Όχι μόνο τα ΜΜΕ, αλλά και απλοί πολίτες μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα αντιμετωπίζουν πολλές φορές τις αρχαιότητες και ιδιαίτερα τις ανθρωπόμορφες ως οντότητες, ως πλήρη μέλη του εθνικού σώματος που εξακολουθούν να παράγουν το εθνικό φαντασιακό. (Ο όρος φαντασιακό χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Benedict Anderson στο βιβλίο του *Imagined Communities*, όπου ο συγγραφέας ορίζει το έθνος ως : « μια ανθρώπινη κοινότητα που φαντάζεται τον εαυτό της σαν πολιτική κοινότητα, εγγενώς οριοθετημένη και ταυτόχρονα κυρίαρχη. Αποτελεί κοινότητα σε φαντασιακό επίπεδο γιατί κανένα μέλος δεν θα γνωρίσει τα περισσότερα μέλη, ούτε θα τα συναντήσει, ούτε θα ακούσει γι' αυτά, όμως θα έχει την αίσθηση του συνανήκειν» ⁷⁹). Παραδείγματος χάριν, η Καρυάτιδα που θέλει να γυρίσει στις αδερφές της, με το σύνθημα " *I'm Greek and I want to go home*" ενός ανεξάρτητου κινήματος που δημιουργήθηκε για την επιστροφή των Μαρμάρων μέσα από το διαδίκτυο ⁸⁰. Σύμφωνα με τον Χαμηλάκη, το διαδίκτυο στην ουσία ενισχύει το εθνικό φαντασιακό καθώς πολύ συχνά χρησιμοποιούνται αναπαραστάσεις υλικών καταλοίπων της αρχαιότητας και ιδιαίτερα της κλασικής. Μέσω του διαδικτύου οι υλικές αρχαιότητες προσδίδουν υλικότητα στο εθνικό φαντασιακό και πραγματώνουν έστω εικονικά την επιθυμία επανένωσης για το όλον, όπως συμβαίνει και με τη περίπτωση των Γλυπτών του Παρθενώνα. ⁸¹

Ο ρόλος ωστόσο των μεγάλων μουσείων στο ζήτημα της επανένωσης και του επαναπατρισμού αρχαιοτήτων είναι αρνητικός. Ο γνωστός ακαδημαϊκός Ζαν Κλέρ

⁷⁸ Χρήστος Γιανναράς *Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού*, ό. π. , σ.49.

⁷⁹ Μπένεντικτ Άντερσον, *Φαντασιακές Κοινότητες : Στοχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού*, μτφ. Ποθητή Χαντζαρούλα, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1997, σ. 26.

⁸⁰ <http://www.iamgreek.gr/>

⁸¹ Γιάννης Χαμηλάκης, «Εθνική κουλτούρα, μνήμη και παγκοσμιοποίηση» στο *Παγκοσμιοποίηση και Εθνική Κουλτούρα*, επιμ. Δημήτρης Πλάντζος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2009, σσ. 61 -63.

επισημαίνει ότι αν τα Μάρμαρα επιστραφούν αυτό θα σήμαινε το τέλος των εμβληματικών μουσείων της Δύσης. *Ιδεωδώς θα ήταν καλό να επαναπατριστούν όλα τα αντικείμενα, όμως έτσι είναι πιθανό να αποσυναρμολογηθεί όλο το μουσειακό σύστημα παγκοσμίως.*⁸² Ο James Cuno, μέσα από τα βιβλία του *"Who owns Antiquity?"* και *"Whose Culture?"*, υποστηρίζει ότι η πολιτισμική κληρονομιά ανήκει σε όλη την ανθρωπότητα και όχι σε μεμονωμένα κράτη. Το «εγκυκλοπαιδικό μουσείο», ένας θεσμός που γεννήθηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, αποτελεί την ιδανική στέγη για τις αρχαιότητες, καθώς εκθέτονται σε ένα μεγαλύτερο και ανομοιογενέστερο κοινό. Η άποψη του Cuno για την επιστροφή των Μαρμάρων είναι αρνητική, γιατί θεωρεί ότι η παραμονή τους στο Βρετανικό Μουσείο είναι πιο χρήσιμη για τον επισκέπτη εν συγκρίσει με τα άλλα εκθέματα που βρίσκονται εκεί.⁸³

Ο Κρίστοφερ Χίτσενς, ο οποίος υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής του αιτήματος για την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα και είχε γράψει το βιβλίο *«The Parthenon Marbles, The Case for Reunification»* σε συνέντευξή του στην εφημερίδα *Καθημερινή* είχε αναφέρει μεταξύ άλλων : *«..Φανταστείτε αν είχαμε τα χέρια της Αφροδίτης της Μήλου. Εάν δεν ήταν στο Παρίσι και ήταν στο Ρέικιαβικ. Νομίζω ότι τα χέρια της θα μεταφέρονταν εκεί όπου βρίσκεται το σώμα. Δε νομίζετε; Ή φανταστείτε η Μόνα Λίζα να είχε σκιστεί στα δύο από κάποιον άρπαγα κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντειων πολέμων – το ένα μισό να ήταν στη Φιλανδία και το άλλο μισό στη Λισσαβόνα. Πιστεύω ότι θα γινόταν κάποια ενέργεια ώστε να δούμε πώς θα έμοιαζαν αυτά τα δύο μισά ενωμένα. Είναι ένα πολύ απλό ερώτημα».*⁸⁴

Προσφάτως, σε άρθρο της ιστοσελίδας του BBC με τίτλο *Parthenon Marbles and Koh-i-Noor: Cameron opposes 'returnism'* του Trevor Timpson, παρουσιάζονται οι δηλώσεις του βρετανού πρωθυπουργού Ντέιβιντ Κάμερον, ο οποίος τονίζει ότι δεν πρόκειται να επιστρέψει τα μάρμαρα και τα γλυπτά του Παρθενώνα στην Ελλάδα, παραλληλίζοντας την επιστροφή τους με αυτή του διαμαντιού των 105 καρατιών Κοχ-ι-Νουρ, ενός από τα μεγαλύτερα του κόσμου. «Η ορθή απάντηση είναι το Βρετανικό Μουσείο και οι άλλοι πολιτιστικοί θεσμοί να κάνουν ακριβώς αυτό που

⁸² http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1_05/07/2009_320729

⁸³ <http://culturenow.wordpress.com/2009/page/55/>

⁸⁴ http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathextra_1_27/05/2008_234477

κάνουν, δηλαδή να διασυνδέονται με άλλους θεσμούς σ' όλο τον κόσμο ώστε να εξασφαλίζουν ότι τα πράγματα που έχουμε και που φροντίζουμε τόσο καλά, να τα μοιραζόμαστε όπως αρμόζει με ανθρώπους σ' όλο τον κόσμο» ισχυρίστηκε. «Δεν πιστεύω στον "επιστροφισμό". Δεν πιστεύω πως είναι κάτι λογικό», τόνισε. Από την άλλη πλευρά οι δηλώσεις αυτές προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις όπως αυτή του ο Εντι Ο' Χάρα προέδρου της Βρετανικής Επιτροπής για την Επανένωση των Μαρμάρων του Παρθενώνα και πρώην βουλευτή. Συγκεκριμένα είπε : «Το γεγονός ότι ο πρωθυπουργός συσχετίζει δύο εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις, όπως είναι ο Κοχ-ι-Νορ και τα Μάρμαρα του Παρθενώνα, καθώς και το ότι τα αποκαλεί "Ελγίνεια" δείχνει ότι δεν καταλαβαίνει πόσο απλοϊκή και ανεπαρκής έννοια είναι η "επιστροφή"». Επανάλαβε, ότι τα Γλυπτά του Παρθενώνα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO και ότι η επιστροφή τους θα ήταν μια πράξη πολιτισμού απέναντι σε έναν βανδαλισμό.⁸⁵

Σε απάντηση των δηλώσεων του Κάμερον, ο υπουργός Πολιτισμού κ. Τζαβάρας δήλωσε: «Είναι γνωστή η διαφορά προσέγγισης και αντίληψης που μας χωρίζει από το Ηνωμένο Βασίλειο, για το θέμα των Μαρμάρων του Παρθενώνα. Επί του θέματος αυτού δεν χρειάζεται να επαναλάβουμε τίποτα άλλο εκτός από το ότι: Ήταν, είναι και θα είναι πάγια εθνική θέση μας ο επαναπατρισμός των Μαρμάρων και η υλική σύνδεση τους με τον τόπο που γεννήθηκε και αναπτύχθηκε ο πολιτισμός, που τα δημιούργησε».⁸⁶

Από τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα και τις δηλώσεις των πολιτικών και των δύο χωρών γίνεται σαφές ότι το ζήτημα του επαναπατρισμού των Μαρμάρων δημιούργησε και δημιουργεί αντιφατικές γνώμες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων μέσω των δημοσκοπήσεων (CNN, BBC κ.α.) επιθυμεί την επανένωσή τους, ενώ διανοούμενοι και δημοσιογράφοι επιχειρηματολογούν από τη δική τους οπτική γωνία εκφράζοντας τις απόψεις τους.

Ας δούμε τώρα κάποια ενδεικτικά άρθρα του διεθνούς τύπου τα οποία μέσα από σημαντικά γεγονότα, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας προέβαλαν την σύγχρονη εικόνα της χώρας συσχετίζοντάς την με το αρχαιοελληνικό - κλασικό παρελθόν της :

⁸⁵ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-21623965>

⁸⁶ <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=499314>

- Το άρθρο του Tom Hodgkinson στην *Guardian*, με τίτλο "Acropolis now" αναφέρεται στην αξία της αθλητικής υπεροχής και της αρετής, ιδεώδη που θα αναβιώσουν μέσα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας,⁸⁷ ενώ το άρθρο της Sally Jenkins στην *Washington Post* με τίτλο "Let's Give These Games A Gold Medal", συνδέει την επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας με την επιστροφή των ελγινείων από το Βρετανικό Μουσείο.⁸⁸
- Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου, υπήρξαν αντίστοιχα άρθρα που προέβαλαν την εικόνα της Ελλάδας : «*The Greeks gave us the Olympics. Let them have their marbles*». Αυτός είναι ο τίτλος του Henry Porter στον *Observer*, τον Μάιο του 2012. Ο δημοσιογράφος ανακινεί το ζήτημα των Μαρμάρων με αφορμή την τελετή αφής της Ολυμπιακής Φλόγας, τονίζοντας ότι η προσφορά της Ελλάδας στον παγκόσμιο πολιτισμό είναι πολύ μεγάλη, ακόμη και σε αυτή την οικονομικά κρίσιμη περίοδο. Συγκεκριμένα αναφέρει : «*Στο όνομα όλων όσων έχει προσφέρει η Ελλάδα στον δυτικό πολιτισμό, στην ιδέα της Δημοκρατίας, τους Ολυμπιακούς, τις επιστήμες της τέχνης και της αρχιτεκτονικής, θα πρέπει να δούμε κατάματα την αλήθεια: τα μάρμαρα του Παρθενώνα δεν είναι δικά μας για να τα κρατάμε*».⁸⁹ Από την άλλη πλευρά ο Michael Kimmelman σε άρθρο που δημοσιεύθηκε στους *New York Times* με τίτλο "Who Draws the Borders of Culture?", υποστηρίζει ότι τα Μάρμαρα πρέπει να παραμένουν στο Βρετανικό Μουσείο καθώς η τέχνη είναι για όλους και όλοι είμαστε φύλακες του παγκόσμιου πολιτισμού. Τονίζει ότι πως τα μάρμαρα δεν ανήκουν "ούτε στους τωρινούς Έλληνες, ούτε στους Βρετανούς, αλλά αποτελούν παγκόσμια πολιτισμική κληρονομιά".⁹⁰ Επίσης σε δημοσίευμα του *Guardian*, τον Απρίλιο του 2012, με τίτλο, "Stephen Fry lends support to Greek calls to return Parthenon marbles to Athens", ο Stephen Fry προτείνει την επανένωση των Μαρμάρων κατά την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, *ως δείγμα φιλίας, εξιλέωσης και πίστης στο μέλλον για την κοιτίδα της δημοκρατίας*. Θεωρεί ότι η κίνηση αυτή θα ήταν ότι

⁸⁷ <http://www.guardian.co.uk/sport/2004/jun/07/athensolympics2004.olympicgames>

⁸⁸ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A45135-2004Aug29.html>

⁸⁹ <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/may/20/henry-porter-repatriate-parthenon-marbles>

⁹⁰ <http://www.nytimes.com/2010/05/09/arts/09abroad.html?pagewanted=all>

καλύτερο για τη δύσκολη οικονομικά περίοδο που βιώνει η Ελλάδα. Καταλήγει μεταξύ άλλων λέγοντας, ότι δεν θα ήταν τόσο τρομερό να αδειάσει ένα από τα δωμάτια του Βρετανικού Μουσείου ώστε να επανορθωθεί το ιστορικό λάθος της αφαίρεσης των Γλυπτών.⁹¹

Η προβολή της σύγχρονης Ελλάδας μέσω του κλασικού παρελθόντος της, των αξιών και των αρχαιοτήτων (όπως τα Ελγίνεια), συνεχίζει όπως διαπιστώνουμε από τα παραπάνω, να αποτελεί πάγιο μοτίβο της εικόνας της Ελλάδας διεθνώς. Ας δούμε τώρα την προβολή της χώρας μέσα από το ΝΜΑ.

5.2 Το νέο Μουσείο Ακρόπολης μέσα από τα ΜΜΕ.

Εξετάζοντας άρθρα του διεθνούς τύπου που έχουν ως σημείο αναφοράς το ΝΜΑ διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα έχουν γραφτεί το 2009, τη χρονιά που έγιναν τα εγκαίνια του μουσείου (βλ. παράρτημα), καθώς το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης ήταν πολύ μεγάλο. Γι' αυτό το λόγο επελέγησαν άρθρα με κριτική διάθεση, εκείνης της χρονικής περιόδου, από μια υψηλού κύρους εφημερίδα, την *Guardian*, με θεματική που περιλαμβάνει τις πτυχές των όσων έχουμε ήδη αναλύσει πιο πάνω, όπως την αρχιτεκτονική του μουσείου, τη παρουσίαση των εκθεμάτων, τα Γλυπτά του Παρθενώνα και το ζήτημα του επαναπατρισμού τους. Ας δούμε λοιπόν κάποιες απόψεις για το νέο Μουσείο Ακρόπολης και μέσω αυτού την εικόνα της σύγχρονης Ελλάδας και των Ελλήνων :

- Σε άρθρο του Simon Jenkins στην εφημερίδα *Guardian*, στις 22 Φεβρουαρίου 2009 με τίτλο "*A banana republic police HQ maybe, but not a home for the Elgin marbles*", ο δημοσιογράφος σχολιάζει αρνητικά το κτίριο του νέου μουσείου λόγω της μοντέρνας αρχιτεκτονικής του, εστιάζοντας στο πίσω μέρος του κτιρίου με τις μεταλλικές επιφάνειες που όπως σχολιάζει, θυμίζουν αρχηγείο της αστυνομίας της μπανανίας, αλλά όπως αναφέρει και η είσοδος του μουσείου «κραυγάζει» την κυριαρχία του μοντερνισμού - *Big Modernism* - κάνοντας λόγο για αρχιτεκτονικό εγωισμό. Συγκρίνοντας τα γλυπτά στο Βρετανικό Μουσείο και

⁹¹ <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2012/apr/01/stephen-fry-elgin-marbles-greece>

τα γλυπτά στο μοντέρνο κτίριο του Tschumi, στο πρώτο, βρίσκει πιο απλή και «πρωτόγονη» όπως χαρακτηρίζει τη παρουσίασή τους, ενώ στο νέο μουσείο αναφέρει είναι σα να χάνονται σε μια «νεωτεριστική αγριότητα». Επίσης, αναφέρεται και στη χαμένη ευκαιρία για δανεισμό των ελγινείων, εκ μέρους του Βρετανικού Μουσείου, χαρακτηρίζοντας τους Έλληνες ανόητους. Επισημαίνει ότι η επιστροφή των γλυπτών στην Ελλάδα ήταν πάντα ένας ευγενής στόχος της πολιτιστικής διπλωματίας.⁹²

- Ο Stefan Moss, στις 16 Ιουνίου 2009, σε άρθρο του στην *Guardian* με τίτλο "*Our goal is to have the best museum in the world*" αναρωτιέται αν το νέο μουσείο της πόλης μπορεί να κάνει μια νέα αρχή. Συνομιλώντας με τον κ. Παντερμαλή επισημαίνει το ενδιαφέρον για τα Μάρμαρα που βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο, τονίζοντας ότι το ενδιαφέρον των Ελλήνων βρίσκεται σε αυτά και όχι τόσο σε άλλες αρχαιότητες που λείπουν. Για το ζήτημα του επαναπατρισμού αναφέρει τα λόγια του τότε υπουργού Πολιτισμού κ. Σαμαρά, για το νέο μουσείο με τη δημιουργία του οποίου ανατρέπεται το επιχείρημα του Βρετανικού Μουσείου ότι δεν υπάρχει στέγη για τα γλυπτά. Επίσης ο δημοσιογράφος συνομιλώντας με απλούς ανθρώπους στην περιοχή Μακρυγιάννη εστιάζει και πάλι στο θέμα της επιστροφής παραθέτοντας τη γνώμη τους. Αναφέρει ακόμη τις δηλώσεις της Hannah Boulton, εκπροσώπου του Βρετανικού Μουσείου, η οποία τονίζει ότι δεν είχε γίνει καμία πρόταση για δανεισμό, αφού η ελληνική κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει την ιδιοκτησία εκ μέρους τους. Η ίδια άποψη εκφράζεται και από τη βρετανική κυβέρνηση μέσω του εκπροσώπου της. Το άρθρο καταλήγει με τις απόψεις της Mary Beard, καθηγήτριας στο Cambridge University και συγγραφέα βιβλίου για τον Παρθενώνα, η οποία αναφέρει ότι ο Παρθενώνας είναι ένα παγκόσμιο μνημείο που ανήκει σε όλους, ενώ οι Έλληνες προσπάθησαν να σβήσουν το ρωμαϊκό, βυζαντινό και οθωμανικό παρελθόν του. Τέλος, το άρθρο κλείνει λέγοντας ότι ο Έλγιν αποτέλεσε μέρος της ιστορίας των Μαρμάρων και καταλήγει ειρωνικά ότι χωρίς τον Έλγιν δεν θα υπήρχε νέο μουσείο.⁹³

⁹² <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/oct/22/parthenon-marbles-elgin-athens-acropolis>

⁹³ <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2009/jun/16/acropolis-museum-athens-elgin-marbles?INTCMP=SRCH>

Τα δύο προηγούμενα άρθρα όπως παρατηρούμε αναφέρονται με κριτική διάθεση στο νέο Μουσείο Ακρόπολης. Το πρώτο εστιάζει περισσότερο σε ζητήματα αισθητικής του μουσείου, από άποψη κτιριολογική αλλά και στον τρόπο παρουσίασης των εκθεμάτων. Επιπλέον, παρουσιάζεται από τον αρθρογράφο ο τρόπος αντιμετώπισης των Ελλήνων σε σχέση με τα ελγίνεια, χαρακτηρίζοντας τους ως "ανόητους", εκφράζοντας με αυτό τον τρόπο μια μειωτική τοποθέτηση του για την στάση της Ελλάδας. Στο δεύτερο, ο αρθρογράφος μέσα από το ρεπορτάζ του για το νέο μουσείο επικαλείται τις πηγές του συσχετίζοντας το νέο μουσείο με το ζήτημα των Μαρμάρων, ενώ στην συνέχεια μέσα από τις απόψεις της Mary Beard αναφέρεται επικριτικά θα λέγαμε στη σχέση των Ελλήνων με το παρελθόν τους καθώς και στο ότι ο Έλγιν «βοήθησε» στην δημιουργία του νέου μουσείου. Και τα δύο άρθρα έχουν γραφτεί πριν τα επίσημα εγκαίνια του Μουσείου και οπωσδήποτε γίνεται σαφές ότι το ενδιαφέρον των μέσων μαζικής ενημέρωσης ήταν αυξημένο. Ας δούμε όμως και ένα ακόμη άρθρο της ίδιας εφημερίδας λίγο μετά το άνοιγμα του νέου Μουσείου, το οποίο θέτει το ενδιαφέρον του κοινού σε έναν πιο σύγχρονο προσανατολισμό.

- Με τίτλο *"Museums' future lies on the internet, say Serota and MacGregor"* της Charlotte Higgins, στις 8 Ιουλίου 2009, η αρθρογράφος παραθέτει τις απόψεις του Neil MacGregor, διευθυντή του Βρετανικού Μουσείου και του Nicholas Serota, διευθυντή της Tate gallery. Σύμφωνα με τις απόψεις τους σε λίγα χρόνια τα μουσεία θα έχουν γίνει οργανισμοί πολυμέσων βασισμένα στις δυνατότητες που τους δίνει η τεχνολογία και το διαδίκτυο. Επομένως, με αφορμή το νέο Μουσείο Ακρόπολης, το ζήτημα που τίθεται για την επιστροφή των Μαρμάρων δεν αποτελεί ένα σύγχρονο θέμα συζήτησης αλλά όπως αναφέρεται είναι *"yesterday's question"*. Αντίθετα, αυτό που θα έπρεπε να απασχολεί τις δύο χώρες είναι το πώς τα γλυπτά μπορούν να γίνουν γνωστά στην Κίνα και την Αφρική. Επισημαίνεται ακόμη ότι η διαδικτυακή γνωριμία με το κοινό είναι σημαντική, όπως και η ασφαλής μεταφορά τους δια ζώσης.⁹⁴

⁹⁴ <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2009/jul/08/museums-future-lies-online?INTCMP=SRCH>

Όπως διαπιστώνουμε, οι εκπρόσωποι μεγάλων μουσείων μετατοπίζουν το ζήτημα του επαναπατρισμού αρχαιοτήτων με αφορμή τη λειτουργία του ΝΜΑ, σε ζητήματα που σχετίζονται με την άμεση επικοινωνία με το κοινό μέσω της σύγχρονης τεχνολογίας. Η επιστροφή των ελγινείων τίθεται επομένως όχι ως πρωτεύον ζήτημα που θα πρέπει να απασχολεί τις δύο χώρες, αλλά ως κάτι που πλέον θεωρείται ξεπερασμένο. Είναι σαφές ότι τα τρία παραπάνω άρθρα, συγκλίνουν στο ότι συνδέουν το ΝΜΑ με την επιστροφή των Γλυπτών. Τα δύο τελευταία ιδίως, επικαλούμενα τις πηγές τους, προσπαθούν να δώσουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των όσων αναφέρουν. Επομένως από την αρχή κιόλας της λειτουργίας του το μουσείο, όπως βλέπουμε έχει καταφέρει να προκαλέσει διαφορετικές αντιδράσεις και να φέρει την Ελλάδα στο επίκεντρο της διεθνούς γνώμης, κάτι που αποδεικνύει ότι έχει επιτύχει τον σκοπό του.

Επίσης, παρατηρούμε ότι τα συγκεκριμένα άρθρα αν και προέρχονται από την ίδια εφημερίδα έχουν γραφτεί από διαφορετικούς αρθρογράφους κατά τη περίοδο πριν και μετά τα εγκαίνια του μουσείου το 2009, συσχετίζοντας κάθε φορά είτε λιγότερο, είτε περισσότερο το μουσείο με τα Γλυπτά που λείπουν. Αυτό δείχνει, ότι παρά το γεγονός ότι τα ελγίνεια δεν αποτελούν πάντα το κύριο θέμα του ρεπορτάζ, ωστόσο συνεχίζουν να είναι μια σημαντική παράμετρος που συσχετίζεται με το νέο μουσείο.

Ας δούμε τώρα κάποια ακόμη άρθρα με βάση μια πιο πρόσφατη χρονολογική προσέγγιση, τα οποία αναδεικνύουν μια πιο θετική εικόνα για το μουσείο.

- Σε ρεπορτάζ της εφημερίδας *Independent* τον Απρίλιο του 2011, παρουσιάζονται στοιχεία για το Μουσείο Ακρόπολης καθώς σύμφωνα με την ελληνική στατιστική αρχή ήταν ο πιο δημοφιλής προορισμός κατά το 2010, αφού το επισκέφτηκαν πάνω από 1,3 εκατομμύρια επισκέπτες σε σχέση με 990, 000 που επισκέφθηκαν την Ακρόπολη λόγω των διαφόρων απεργιακών κινητοποιήσεων που γίνονταν.⁹⁵ Η μεγάλη προσέλευση επισκεπτών στο μουσείο ένα χρόνο μετά τη λειτουργία του αποτελεί οπωσδήποτε μια θετική ανταπόκριση των προσπαθειών που είχαν γίνει τα προηγούμενα χρόνια για την ολοκλήρωσή του. Επίσης, η εύρυθμη λειτουργία του αποτελεί σημαντικό παράγοντα που βοηθά στην αύξηση των επισκεπτών του,

⁹⁵ <http://www.independent.co.uk/travel/news-and-advice/acropolis-museum-is-greeces-top-site-official-data-2266595.html?origin=internalSearch>

σε αντίθεση με τα προβλήματα που είχαν δημιουργήσει οι απεργιακές κινητοποιήσεις υπαλλήλων του υπουργείου Πολιτισμού και καθιστούσαν αδύνατη την είσοδο στην Ακρόπολη, λόγω της οικονομικής κρίσης που βίωνε η χώρα. Επομένως η δημοφιλία του μουσείου, αποτελεί μια πολύ καλή διαφήμιση για την εικόνα της Ελλάδας διεθνώς, παρά τα προβλήματα της χώρας.

Εκτός από τους απλούς επισκέπτες, οι επισκέψεις διεθνών προσωπικοτήτων στο μουσείο έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος για την Ελλάδα. Για παράδειγμα τη πρόσφατη επίσκεψη του διάσημου βρετανού ηθοποιού Στίβεν Φράι στην Αθήνα και στο μουσείο Ακρόπολης «κάλυψαν» ελληνικά και τα ξένα μέσα ενημέρωσης. Ο Φράι, όπως είδαμε και πιο πάνω, υποστηρίζει την ελληνική πλευρά στο ζήτημα των Μαρμάρων. Επισκεπτόμενος το νέο μουσείο, ανέφερε ότι ο παγκόσμιος πολιτισμός οφείλει πολλά στην Ελλάδα και ότι η Ελλάδα είναι μια ασφαλής και φιλόξενη χώρα.⁹⁶ Συνοδευόμενος από την Υπουργό Τουρισμού κα. Όλγα Κεφαλογιάννη και τον Πρόεδρο του Μουσείου κ. Παντερμαλή, ο διάσημος ηθοποιός με τις δηλώσεις και τον θαυμασμό του για το μουσείο ενισχύει τα επιχειρήματα της ελληνικής πλευράς για τα Γλυπτά δημιουργώντας μια θετική εικόνα για την Ελλάδα. Σε δηλώσεις της η Υπουργός ανέφερε μεταξύ άλλων, ότι «...λόγω της μεγάλης επισκεψιμότητας τουριστών τη φετινή χρονιά, οφείλουμε να δείξουμε το καλύτερό μας πρόσωπο, δηλαδή το πρόσωπο μιας χώρας που προσπαθεί και είναι φιλική προς τους επισκέπτες της...»,⁹⁷ φανερώνοντας έτσι την επιθυμία της ελληνικής πολιτείας να αντιστρέψει την κακή εικόνα της Ελλάδας, δημιουργώντας θετικό αντίκτυπο και προφανώς αποσκοπώντας περισσότερο στην αύξηση του τουρισμού (πολιτιστικού και μη) ως πηγή εσόδων για τη χώρα. Εκτός από τον Φράι, σημαντικοί εκπρόσωποι της τέχνης και των γραμμάτων κατά τη διαμονή τους στην χώρα δεν παραλείπουν να επισκεφτούν την Ακρόπολη και το μουσείο της όπως π.χ. ο διάσημος ιρλανδός ηθοποιός Ντάνιελ Ντέι Λούις, ο οποίος επίσης συνοδευόταν κατά τη ξενάγησή του από την Υπουργό και τον κ. Παντερμαλή κ.α.

⁹⁶ <http://www.tanea.gr/news/culture/article/5012444/ton-diashmo-bretano-hthopoio-stiben-frai-ksenaghse-sto-moyseio-akropolhs-h-olga-kefalogiannh/>

⁹⁷ <http://www.enikos.gr>

- Προσφάτως, η εφημερίδα *Sunday Times* δημοσίευσε μια λίστα με τα καλύτερα μουσεία παγκοσμίως συμπεριλαμβάνοντας το ΝΜΑ τρίτο στη σειρά μετά το Σμιθσόνιαν στην Ουάσινγκτον και το Βρετανικό Μουσείο στο Λονδίνο. Η εφημερίδα αναφέρει τα εξής : «Στην αρχαία οδό που οδηγεί στον "ιερό βράχο" πάνω στον οποίο δεσπόζει πάνω από την Αθήνα ο μεγαλοπρεπής Παρθενώνας, βρίσκεται το Μουσείο της Ακρόπολης, ένα λαμπερό νέο σπίτι για τον οικοδεσπότη των πιο σπουδαίων κληροδοτημάτων του κλασικού πολιτισμού. Εκατοντάδες χιλιάδες επισκέπτες έρχονται κάθε χρόνο (στο Μουσείο) για να παρακολουθήσουν τα πολιτιστικά θαύματα ενός ένδοξου παρελθόντος, τα οποία στέκουν, "πλημμυρισμένα" από φυσικό φως με τη θαυμαστή θέα του αρχικού ναού ως υποβλητικό φόντο».⁹⁸

Με βάση τα παραπάνω άρθρα και τις απόψεις που εκφράζονται μέσα από αυτά διαπιστώνει κανείς ότι το ΝΜΑ έχει βοηθήσει στην ανάδειξη μιας πιο θετικής εν μέσω κρίσης, εικόνας για τη χώρα. Οι διάσημοι επισκέπτες του μουσείου και τα θετικά τους σχόλια προσδίδουν κύρος και λάμψη, διαχέοντας τη καλή πλευρά της σύγχρονης Ελλάδας, σε μια προσπάθεια ανοικοδόμησης του κράτους. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι η κλασική αρχαιότητα προτάσσεται ως «όπλο» της *εθνικής ρητορικής*, σε μια περίοδο δύσκολη για τη χώρα. Επίσης, ότι ο αρχαιοελληνικός πολιτισμός, ακόμη και σήμερα, όπως και κατά τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους εξακολουθεί να συνδέεται με την εικόνα της χώρας, ενισχύοντας παράλληλα τη σύγχρονη ελληνική πολιτιστική βιομηχανία, μέσω του τουρισμού.

Ωστόσο, όπως επισημαίνει σωστά ο Δ. Πλάντζος, η φράση που κυριαρχεί από τη δεκαετία του '80 και επισημαίνεται μέχρι και σήμερα ότι *ο πολιτισμός αποτελεί τη βαριά βιομηχανία της Ελλάδας*, αποτελεί κατά τη γνώμη του μια ζοφερή πραγματικότητα, προτείνοντας την επανεξέταση της συγκρότησης της εθνικής κουλτούρας. Όσο η οικονομία της χώρας βρίσκεται σε ύφεση, τόσο η ανάγκη εκμετάλλευσης του εθνικού μας παρελθόντος γίνεται όλο και πιο επιτακτική.⁹⁹ Η

⁹⁸ <http://news.in.gr/culture/article/?aid=1231248084>

⁹⁹ Δημήτρης Πλάντζος, «Εθνικές κουλτούρες στο παγκοσμιοποιημένο παρόν : η διάθλαση των οριζόντων», στο *Παγκοσμιοποίηση και Εθνική Κουλτούρα*, επιμ. Δ. Πλάντζος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2009, σσ. 28- 29.

αρχαιοελληνική κληρονομιά επομένως δεν μπορεί να είναι προϊόν μόνο οικονομικών οφελών μέσω του τουρισμού, αλλά θα πρέπει να επανεξεταστεί χωρίς να θεοποιείται μέσα σε ένα σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι το νέο Μουσείο Ακρόπολης έχοντας καταφέρει να στρέψει τα φώτα της δημοσιότητας επάνω του και έχοντας μια ανοδική πορεία στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του μπορεί να συμβάλλει εν γένει σε μια πιο θετική εικόνα για τη χώρα, αλλά και στην οικονομία της όπως γίνεται κατανοητό. Επιπλέον, η εστίαση των ΜΜΕ στα γλυπτά που λείπουν παρά στα υπόλοιπα εκθέματα αποτελεί μια σημαντική παράμετρο, η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη για τη πορεία του μουσείου και τον ρόλο του στην πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας.

Κεφάλαιο 6

6.1 Το νέο Μουσείο Ακρόπολης και η σχέση του με τη σύγχρονη Ελλάδα.

Τα μουσεία τα οποία καταφέρνουν με το πέρασμα των χρόνων να είναι επιτυχημένα είναι αυτά τα οποία έχουν γίνει σημεία αναφοράς, κέντρα της κοινωνικής και πνευματικής ζωής του τόπου τους αλλά και της διεθνούς κοινότητας. Είναι αυτά που απευθύνονται σε όλους χωρίς ελιτισμό, που γοητεύουν, που διδάσκουν, που ψυχαγωγούν και κυρίως επικοινωνούν και αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους κρατώντας αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού.¹⁰⁰

Το νέο Μουσείο Ακρόπολης είναι το μουσείο που έχει απασχολήσει περισσότερο από κάθε άλλο, την ελληνική - και όχι μόνο - κοινωνία, τη πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας καθώς και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Από τον Ιούνιο του 2009 μέχρι σήμερα παρουσιάζει μια δυναμική παρουσία στο ενεργητικό του συγκρινόμενο με αντίστοιχα μουσεία τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Έχει τιμηθεί, όπως αναφέρεται και στον ιστότοπο του μουσείου με το Keck Award 2012 από το International Institute for Conservation (IIC) της Βιέννης για τη «θεραπεία» των Καρυατίδων με πρωτοποριακή τεχνική, η οποία αναπτύχθηκε από το Μουσείο

¹⁰⁰ Έρση Φιλιππούλου, *Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, Δια Πυρός και Σιδήρου*, εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα, 2011, σ. 351.

Ακρόπολης και το Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής και Λείζερ του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας Κρήτης (ΙΗΔΛ-ΙΤΕ).¹⁰¹

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Μουσείου, κ. Δημήτρη Παντερμαλή, παρά την οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα και τη μείωση του τουρισμού, ιδιαιτέρως τον τελευταίο χρόνο, το ΝΜΑ παρέμεινε πόλος έλξης για τους επισκέπτες, Έλληνες και μη, αυξάνοντας τις δραστηριότητες του στους εκθεσιακούς χώρους αλλά και βελτιώνοντας τον τρόπο παρουσίασης των εκθεμάτων του.

Με βάση τον ετήσιο απολογισμό του μουσείου, ενώ τους πρώτους έντεκα μήνες το επισκέφθηκαν 1.950.539 επισκέπτες, το χρονικό διάστημα από 1 Ιουνίου 2011 έως 31 Μαΐου 2012, οι επισκέπτες μειώθηκαν σε 1.143.886, εκ των οποίων οι Έλληνες (ως μεμονωμένοι επισκέπτες) αποτέλεσαν το 42% των επισκεπτών, γεγονός που δείχνει ότι το ενδιαφέρον για τα εκθέματα και τις δράσεις του παρέμεινε υψηλό παρά το αρνητικό κλίμα της εποχής. Οι χώρες που ακολουθούν σε επισκεψιμότητα είναι οι ΗΠΑ, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο κ.α. Από τις οργανωμένες επισκέψεις το 44% αποτελούνταν από ομάδες μαθητών, ενώ το 56% από ομάδες ενηλίκων.

Το Μουσείο θέλοντας να βελτιώσει την εμπειρία της επίσκεψης σε διάφορους τομείς και απευθυνόμενο σε διαφορετικές ηλικιακές κατηγορίες και κοινά προχώρησε σε διάφορες δράσεις όπως : η βελτίωση της μόνιμης έκθεσης με δράσεις (π.χ. ολοκλήρωση του καθαρισμού της Καρυάτιδας Α με τεχνική laser, το νέο στήσιμο των κεντρικών νοτίων μετοπών με σκοπό την απρόσκοπτη θέαση και μελέτη τους στην αίθουσα του Παρθενώνα, η έρευνα για το αρχαϊκό χρώμα σε συνεργασία με ελληνικά και ξένα ινστιτούτα κ.α.), η παροχή σεμιναρίων σε εκπαιδευτικούς, τα εκπαιδευτικά προγράμματα (π.χ. συμμετοχή 2.443 μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στο πρόγραμμα για τα Γλυπτά του Παρθενώνα), θεματικές παρουσιάσεις που είχαν ως στόχο την εστίαση κάθε φορά σε συγκεκριμένο έκθεμα στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα (π.χ. η ανάδειξη του Ακρωτηρίου με νέα πρωτότυπα εκθέματα στην Αίθουσα του Παρθενώνα), τα οικογενειακά προγράμματα (π.χ. *Μια Μέρα στο Μουσείο της Ακρόπολης με τη θεά Αθηνά*), στα οποία μέσα από παιχνίδια και δραστηριότητες συνεργάζονται γονείς και παιδιά, ενώ πλέον με την ψηφιακή εφαρμογή, «Αθηνά, η θεά της Ακρόπολης», επιτυγχάνεται η γνωριμία με τη θεά και

¹⁰¹ http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1_19/09/2012_496007

το μουσείο μέσω της εικονικής περιήγησης. Επιπλέον το θέατρο εικονικής πραγματικότητας για τρισδιάστατες προβολές ταινιών που καθοδηγούν τους επισκέπτες στα μνημεία της Ακρόπολης προσφέρει μια σύγχρονη ματιά με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Επίσης, κατά το τελευταίο έτος, η μετάφραση του Σύντομου Οδηγού του Μουσείου σε τρεις ακόμη γλώσσες εκτός της ελληνικής και της αγγλικής (γερμανικά, ισπανικά, γαλλικά), δείχνει ότι η πληροφόρηση σε ένα πολύγλωσσο κοινό είναι απαραίτητη για τη καλύτερη γνωριμία των εκθεμάτων .

Όπως είναι γνωστό, όλα τα σύγχρονα μουσεία του κόσμου απευθύνονται όχι μόνο στο εγχώριο κοινό τους, αλλά έχοντας παγκόσμια απήχηση οφείλουν να ικανοποιούν τις απαιτήσεις των επισκεπτών τους, ακόμη και των "εικονικών". Με στόχο την διεθνώς αναγνωρισμένη ανάγκη για τις εφαρμογές της ψηφιακής τεχνολογίας στα μουσεία, το μουσείο προχώρησε σε τρεις διαφορετικές δράσεις : τη ψηφιοποίηση της συλλογής, το Google Art Project μέσω του οποίου οι ψηφιακοί επισκέπτες μπορούν να περιηγηθούν στις αίθουσες του μουσείου και να ανακαλύψουν λεπτομέρειες που δεν είναι ορατές με γυμνό μάτι. Επίσης μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος CHES (Cultural Heritage Experiences through Socio-personal interactions and Storytelling) το μουσείο επιδιώκει να δημιουργήσει μια ψηφιακή αφήγηση για τα μουσειακά εκθέματα που να αφορά σε διαφορετικούς τύπους επισκεπτών. Επιπλέον, η διάχυση της εικόνας του μουσείου μέσω των κοινωνικών μέσων δικτύωσης (social media) είναι ένα ακόμη στοιχείο που βοηθά στην επικοινωνία και το διάλογο, διαφημίζοντας έτσι και την εικόνα της χώρας. Σύμφωνα με τον τρίτο ετήσιο απολογισμό του Μουσείου, οι φίλοι του στο facebook ανέρχονται στις 324.584, ενώ οι νέοι φίλοι είναι 46.851 από 1 Ιουνίου του 2011.

Όσα αναφέρθηκαν παραπάνω αποδεικνύουν τη δραστηριότητα του μουσείου στα λίγα χρόνια λειτουργίας του. Άλλωστε, τα μουσεία πρέπει να είναι δραστήρια και να μη μοιάζουν με «μαυσωλεία». Πρέπει να προσαρμόζονται και να αναπροσαρμόζουν τον σχεδιασμό τους με στρατηγικές προσέλκυσης για το κοινό, ώστε να θεωρούνται όχι μόνο επιτυχημένα αλλά και ικανά να εκπληρώνουν τους στόχους τους. Οι εκδηλώσεις για παράδειγμα που γίνονται στο μουσείο π.χ. συναυλίες, βραδιές για ειδικές περιστάσεις (π.χ. εορτασμός του μουσείου), διευρυμένο ωράριο λειτουργίας κάθε Παρασκευή κ.α. είναι ενδεικτικές μιας κατεύθυνσης που έχουν τα μεγάλα

μουσεία παγκοσμίως προκειμένου να φέρουν κοντά τους το ευρύ κοινό και να γίνουν σημεία αναφοράς συμβάλλοντας σε μια θετικότερη εικόνα της χώρας τους διεθνώς.

6.2 Συμπεράσματα από τη γνώμη επισκεπτών του Μουσείου.

Στο σημείο αυτό, θα παραθέσουμε τα αποτελέσματα έρευνας¹⁰² που πραγματοποιήθηκε κατά τη καλοκαιρινή περίοδο (15 Ιουνίου έως 17 Ιουλίου 2011) από το Μουσείο Ακρόπολης και τη Σχολή Πληροφορίας του Πανεπιστημίου του Τορόντο για τη γνώμη των επισκεπτών του από τα οποία προέκυψαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα για το μουσείο και τις υπηρεσίες που προσφέρει. Στόχος ήταν να μελετηθεί η εμπειρία των επισκεπτών στο μουσείο, να ακουστούν οι γνώμες και τα σχόλια τους, προκειμένου, μέσα από μια ειλικρινή επικοινωνία, να ληφθούν όλες τις θετικές και αρνητικές επισημάνσεις. Η μεθοδολογία στηρίχθηκε σε ερωτηματολόγια και σε δημογραφικές κάρτες προκειμένου να αντληθούν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για το προφίλ των επισκεπτών. Τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν για το ανωτέρω χρονικό διάστημα ήταν αποτέλεσμα 188 συνεντεύξεων, ενώ οι δημογραφικές κάρτες που συμπληρώθηκαν από τους ίδιους τους επισκέπτες ανήλθαν στις 9.000. Η στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε μέσω του συστήματος SPSS (statistical package for the social sciences) και των δημογραφικών καρτών μέσω του OMR (optical mark recognition). (Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν τα πρώτα στατιστικά στοιχεία των συνεντεύξεων αυτού του project τα οποία μπορούν να δώσουν το στίγμα της γνώμης του κοινού. Η γράφουσα συμμετείχε εθελοντικά).

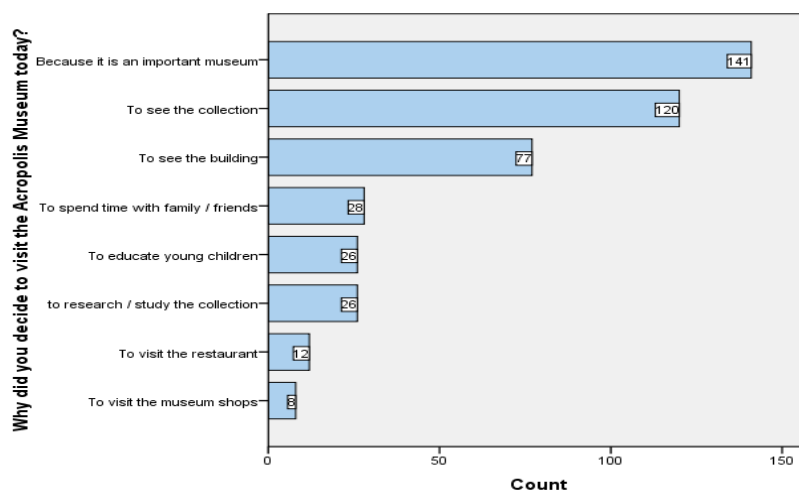
Συσχετίζοντας τα στατιστικά δεδομένα της έρευνας μέσα από τα γραφήματα καθώς και τα ζητήματα που αναφέρονται στην παρούσα εργασία, μπορούμε να εξάγουμε κάποια βασικά συμπεράσματα για το μουσείο και κατ' επέκταση για τη σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας που διαμεσολαβείται μέσω αυτού.

- Η πρώτη ερώτηση αφορούσε τον λόγο επίσκεψης στο μουσείο. Ο πρώτος λόγος επισκεψιμότητας που προκύπτει είναι γιατί πρόκειται για ένα σημαντικό μουσείο

¹⁰² Costis Dallas, Barbara J. Soren, Chelsea Carss, *Visitor Experience and Public Perception - Acropolis Museum, Draft Report*, August 2012, University of Toronto (υπό δημοσίευση).

(75%). Ο δεύτερος λόγος είναι η συλλογή του μουσείου (63,8%) και ο τρίτος είναι το κτίριο καθεαυτό (41%). Ακολουθούν και άλλοι λόγοι όπως π.χ. να περάσω χρόνο με την οικογένεια και τους φίλους, η εκπαίδευση των παιδιών, η μελέτη της συλλογής κ.α.

Από τα πρώτα αυτά αποτελέσματα διαπιστώνεται ότι το ΝΜΑ είναι εγγεγραμμένο στη συνείδηση των επισκεπτών του ως ένα μουσείο κύρους και αίγλης συνδεδεμένο με την Ελλάδα, που πρέπει κανείς να το επισκεφθεί. Φαίνεται δηλαδή πόσο πολύ έχει εδραιωθεί όχι μόνο στην ελληνική σκέψη, αλλά και διεθνώς, η «ταυτοσημία» της Ελλάδας με την Ακρόπολη και τον Παρθενώνα. Η κλασική αρχαιότητα και η Ελλάδα προσλαμβάνονται θα λέγαμε ως συνδεδετικοί κρίκοι που ο πρώτος συνδέεται άρρηκτα με τον δεύτερο. Ο δεύτερος λόγος, είναι η συλλογή του μουσείου. Οι περισσότεροι επισκέπτες είχαν διαβάσει ή ακούσει για την Ακρόπολη και την ιστορία της και επιθυμούσαν να δουν από κοντά τα εκθέματα γι' αυτή. Ο τρίτος λόγος επισκεψιμότητας είναι το ίδιο το κτίριο. Αφενός λόγω της εμβληματικής αρχιτεκτονικής και της παρουσίας του στην περιοχή, αφετέρου λόγω της δυναμικής που είχε αποκτήσει λόγω της ενασχόλησης των ΜΜΕ από τη στιγμή της ανέγερσής του.

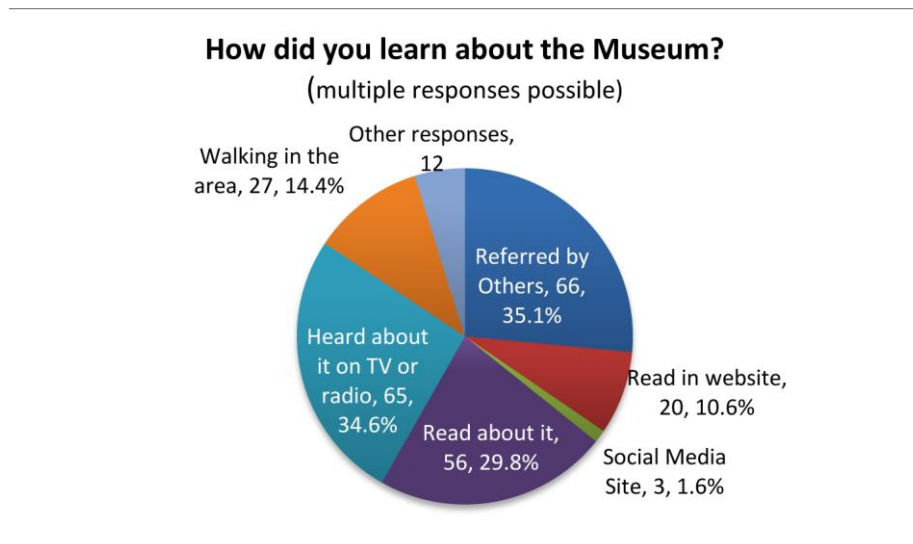

Εικόνα 1 : Λόγοι επίσκεψης στο Μουσείο Ακρόπολης. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

Εδώ, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι η ύπαρξη ενός σύγχρονου μουσείου που αναγνωρίζεται ως σημαντικό από τους περισσότερους επισκέπτες, παρά τις όποιες διαφωνίες έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς, πρέπει να αξιοποιηθεί από τη πολιτεία και να αποτελέσει «βάση» για μια εξωστρεφή εικόνα της χώρας προβάλλοντας τη πολιτιστική κληρονομιά με μια όμως σύγχρονη θεώρηση.

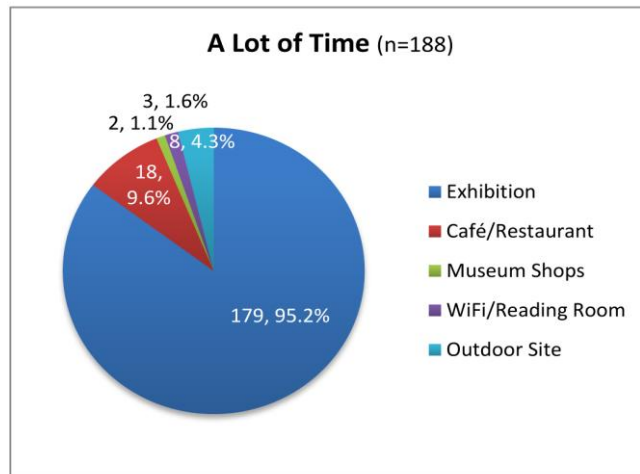
- Ένα άλλο σημαντικό συμπέρασμα είναι ότι πληροφόρηση που είχαν οι επισκέπτες για το μουσείο προέρχονταν κυρίως από τους άλλους (35, 1%). Το 34, 6% έλαβε γνώση για το μουσείο από τα μέσα ενημέρωσης, (τηλεόραση / ραδιόφωνο), ενώ το 29.8% διάβασε γι' αυτό κυρίως μέσα από ταξιδιωτικούς οδηγούς. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η πληροφόρηση μέσα από τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης (social media) και τον ιστότοπο του Μουσείου δεν ήταν η κύρια πηγή πληροφόρησης μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή. Γι' αυτό, ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο, το μουσείο θέλοντας να γίνει πιο δημοφιλής προορισμός και να προσελκύσει όλο και περισσότερους επισκέπτες μέσω της σύγχρονης τεχνολογίας άρχισε να γίνεται πιο δραστήριο (πχ. Google Art Project και άλλες ψηφιακές εφαρμογές).

Αναμφισβήτητα η γνώση για το μουσείο μέσω τρίτων, είναι μια πολύ θετική ένδειξη όχι μόνο για το ίδιο το μουσείο, αλλά υποθέτουμε πως μπορεί να συμβάλλει σε μια πιο θετική εικόνα για την Ελλάδα, ενισχύοντας τον (πολιτιστικό) τουρισμό της χώρας. Η διαφήμισή από στόμα σε στόμα αποτελεί απόδειξη της επιτυχημένης λειτουργίας του μουσείου παρά τις όποιες αδυναμίες του, καθιστώντας το ως ένα κομβικό σημείο της σύγχρονης Αθήνας.

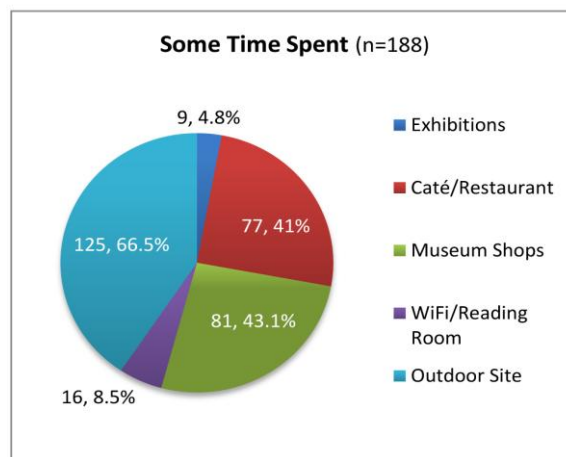

Εικόνα 2 : Πώς πληροφορηθήκατε για το μουσείο; Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

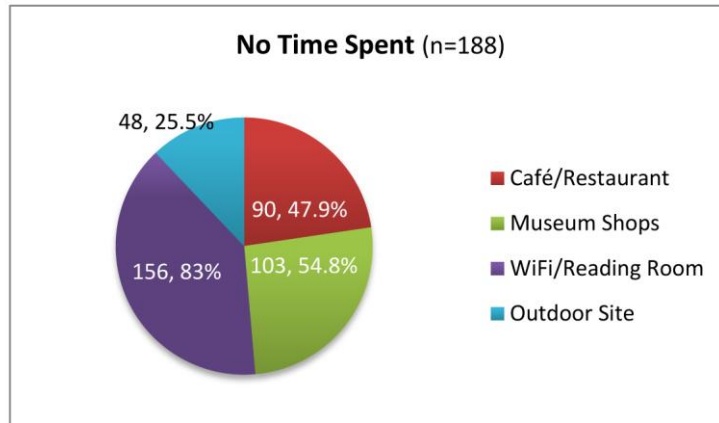
- Όσον αφορά στη διάρκεια επίσκεψης στο μουσείο το 95,2% των συνεντευξιαζόμενων αφιέρωσε τον περισσότερο χρόνο του στα εκθέματα, παρά σε άλλους χώρους, όπως στην καφετέρια, τα πωλητήρια, το αναγνωστήριο κ.α. Αυτό δείχνει από τη μια πλευρά, ότι τα εκθέματα «τραβούν» τη προσοχή των επισκεπτών περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, αλλά από την άλλη πλευρά κάποιοι χώροι του μουσείου μένουν «ανεκμετάλλευτοι» από το κοινό, παρά τις δυνατότητες που μπορεί να έχουν. Επίσης, στο δεύτερο γράφημα διαπιστώνει κανείς ότι οι επισκέπτες περνούν κάποιο μέρος του χρόνου τους κυρίως στον εξωτερικό χώρο του μουσείου, γεγονός που φανερώνει ότι το μουσείο δεν είναι ένα μεμονωμένο κτίριο αλλά πρέπει να είναι ιδωμένο σε συσχέτιση με το περιβάλλοντα χώρο του (context).

Εικόνα 3: Χρόνος παραμονής των επισκεπτών. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

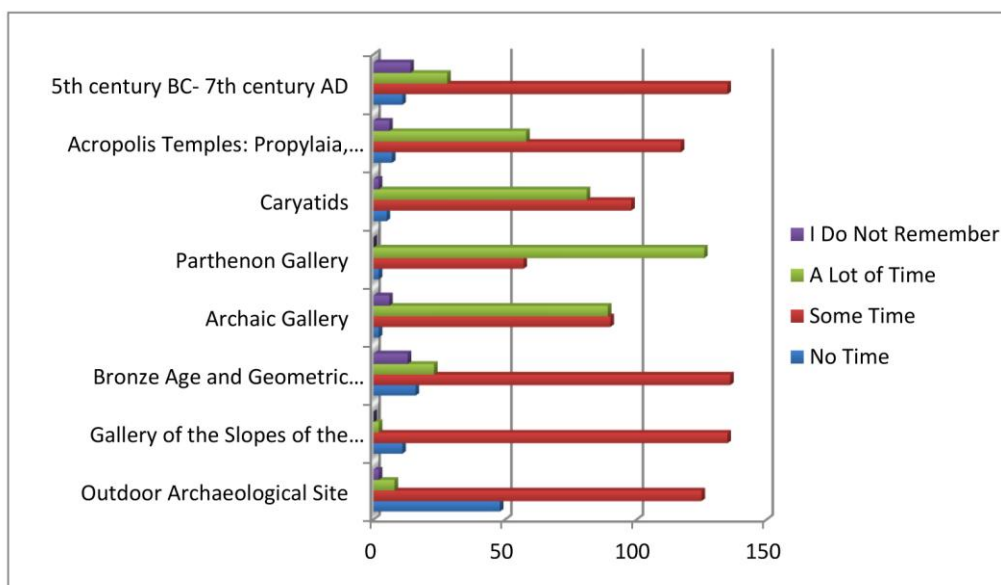
Εικόνα 4 : Χρόνος παραμονής των επισκεπτών. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

Εικόνα 5: Χρόνος παραμονής των επισκεπτών. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

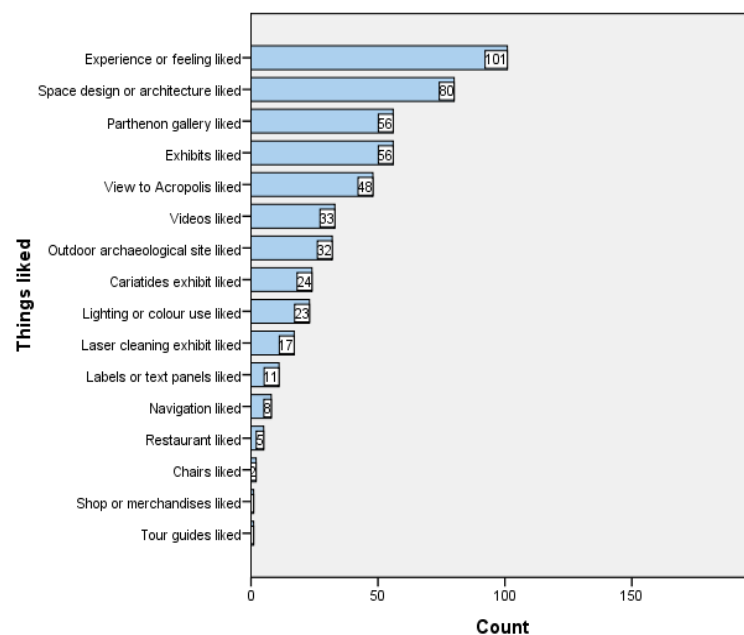
- Περισσότερο αξίζει να σημειωθεί σε συσχετισμό με όσα έχουμε αναφέρει στη παρούσα εργασία για τη σημασία της κλασικής αρχαιότητας και ιδίως των Γλυπτών του Παρθενώνα, ο χρόνος παραμονής στις αίθουσες του μουσείου. Από τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων, το 67% πέρασε τον περισσότερο χρόνο στην Αίθουσα του Παρθενώνα, το 47,3% στην Αίθουσα των Αρχαϊκών έργων ενώ στις Καρυάτιδες το 43,1%.

Είναι σαφές, ότι η Αίθουσα του Παρθενώνα, είχε το μεγαλύτερο προβάδισμα από τις άλλες αίθουσες, προφανώς λόγω της εντυπωσιακής θέας προς την Ακρόπολη, της αντιπαραβολής των γύψινων εκμαγείων προς τα πρωτότυπα Γλυπτά, αλλά και της κορύφωσης του «περιπάτου» των επισκεπτών, κατ' αναλογία του περιπάτου προς την Ακρόπολη. Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι σε άλλες αίθουσες όπως π.χ. της γεωμετρικής εποχής τα εκθέματα είναι αρκετά λιγότερα, με αποτέλεσμα να δίνεται πολύ λιγότερη προσοχή από το κοινό. Αντιθέτως, η παραμονή στην Αίθουσα του Παρθενώνα αποδεικνύει ότι τα Γλυπτά έργα μοναδικής αξίας μαγνητίζουν τον επισκέπτη που θέλει να τα παρατηρήσει, να μάθει για αυτά και αλλά και να θαυμάσει τη κλασική τέχνη.

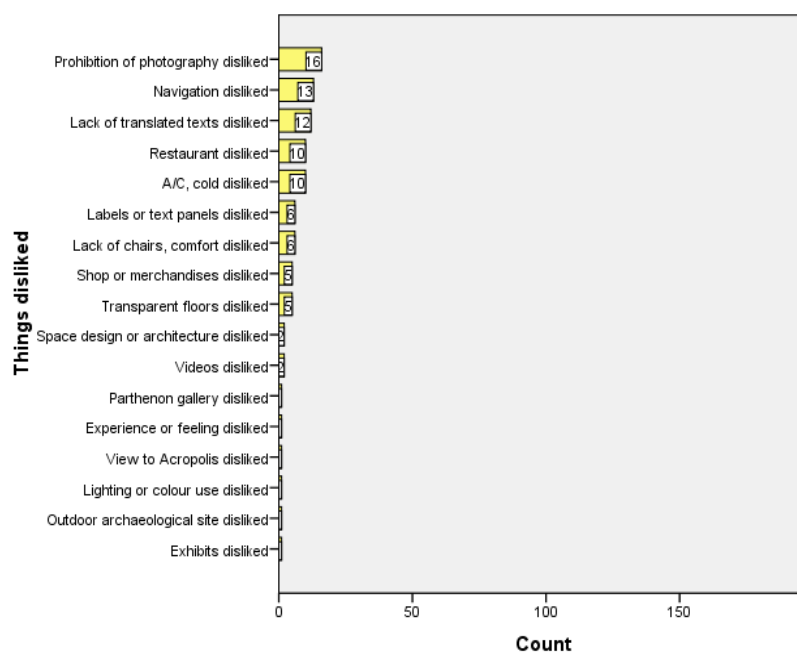

Εικόνα 6: Χρόνος παραμονής των επισκεπτών στις αίθουσες. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

- Σχετικά με την εμπειρία που αποκόμισαν οι επισκέπτες στο μουσείο, οι περισσότεροι τόνισαν ότι ήταν μια υπέροχη, ενδιαφέρουσα και παιδευτική εμπειρία. Συγκεκριμένα απαντώντας τι τους άρεσε περισσότερο είπαν μεταξύ άλλων : η Αίθουσα του Παρθενώνα , η οποία λειτουργεί προσωμοιωτικά και «επιτρέπει» την οπτική επαφή με την Ακρόπολη, δημιουργώντας μια εντυπωσιακή εμπειρία. Επίσης, η αρχιτεκτονική του κτιρίου και η περιήγηση σε αυτό, τα εκθέματα εν γένει, η βιντεοπροβολή, οι Καρυάτιδες και η τεχνική καθαρισμού με laser, η αρχαιολογική ανασκαφή στα θεμέλια του μουσείου κ.α. Από την άλλη πλευρά αυτό που άρεσε λιγότερο στους συνεντευξιαζόμενους μεταξύ άλλων ήταν ότι δυσκολεύτηκαν στον προσανατολισμό με τις πινακίδες με αποτέλεσμα να μην δουν όλες τις αίθουσες ή να μη θυμούνται ποιες επισκέφτηκαν. Αυτό, όπως είδαμε και παραπάνω, έχει επισημανθεί από ειδικούς σε ζητήματα μουσειολογίας και επομένως το μουσείο οφείλει να κάνει τις απαραίτητες αλλαγές, (έχουν γίνει ήδη κάποιες αλλαγές) ώστε να διευκολύνει τους επισκέπτες στην περιήγησή τους.

Εικόνα 7: Τι άρεσε περισσότερο στους επισκέπτες. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

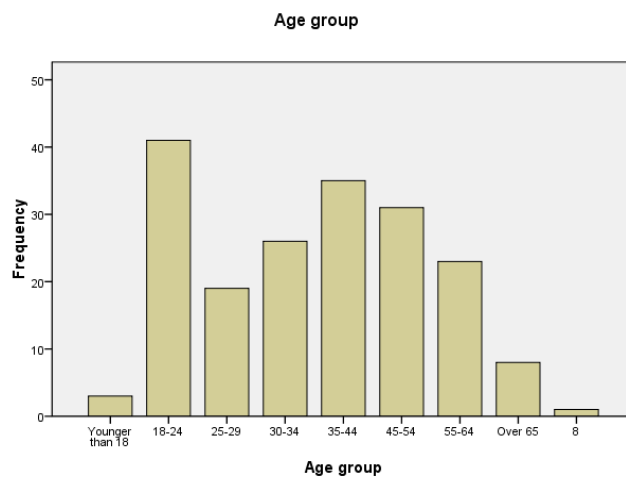

Εικόνα 8: Τι άρεσε λιγότερο στους επισκέπτες. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

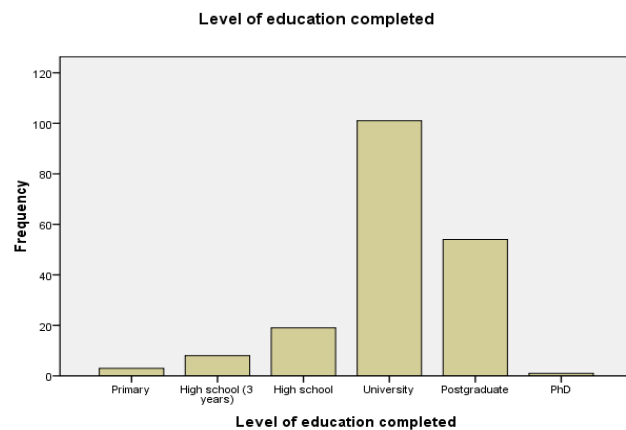
- Σχετικά με αυτά που θα ήθελαν να δουν ή να βιώσουν στο μουσείο οι περισσότεροι απάντησαν ότι θα ήθελαν πληρέστερη πληροφόρηση για την εποχή του Περικλή, την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα, περισσότερα αντικείμενα

που να δίνουν πληροφορίες για την αρχαϊκή εποχή, αλλά και γενικότερα την βαθύτερη γνώση της αρχαίας ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι οι θεματικές εκθεσιακές δράσεις όπως π.χ. «Περικλής Ξανθίππου», «Η Μετώπη του Ευαγγελισμού» κ.α. που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί είχαν ως στόχο τη καλύτερη κατανόηση των εκθεμάτων και την εξοικείωσή τους με το κοινό. Ωστόσο, θα πρέπει πιθανώς να υπάρξει περισσότερη και πληρέστερη πληροφόρηση για τη μόνιμη συλλογή, ώστε κάθε επισκέπτης του μουσείου να αντιλαμβάνεται τι βλέπει και να μπορεί να συνδέει κάθε έκθεμα με το περιβάλλον στο οποίο ανήκε και όχι να το βλέπει ως κάτι απομονωμένο.

- Αρκετοί επισκέπτες ανέφεραν ότι το Μουσείο Ακρόπολης είναι ένα φιλικό μουσείο, που χωρίς να είναι ακριβό προσφέρει γνώση και ψυχαγωγεί. Επίσης κάποιοι επισκέπτες (περισσότερο οι Έλληνες) ανέφεραν σε σχέση με την Αίθουσα του Παρθενώνα ότι επιθυμούν να επιστρέψουν τα Ελγίνεια από το Βρετανικό Μουσείο.
- Ως προς το προφίλ των επισκεπτών, το 62, 2% των επισκεπτών ήταν γυναίκες και το 36, 7% άνδρες. Η ηλικία των περισσότερων κυμαίνονταν από 18 έως 54 (82,9%), ενώ το 82,4% ήταν πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Το 30,3% επισκέπτονταν το μουσείο με κάποιον σύντροφο, ενώ σε μικρότερο ποσοστό με φίλους ή άλλα μέλη της οικογένειας. Παρατηρούμε, ότι το μουσείο είναι συνήθως πόλος έλξης για τα άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, όμως στόχος όλων των μουσείων όπως και του Μουσείου Ακρόπολης πρέπει να είναι η επικοινωνία με όλους, ανεξαρτήτως μορφωτικού επιπέδου και γνώσεων. Το μουσείο πρέπει να είναι ανοιχτό σε όλους και ιδιαίτερος στα παιδιά - κάτι που ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο έχει γίνει πραγματικότητα π.χ. οικογενειακό παιχνίδι με τα αρχαϊκά χρώματα και άλλες δράσεις, που προκαλούν το ενδιαφέρον των παιδιών.

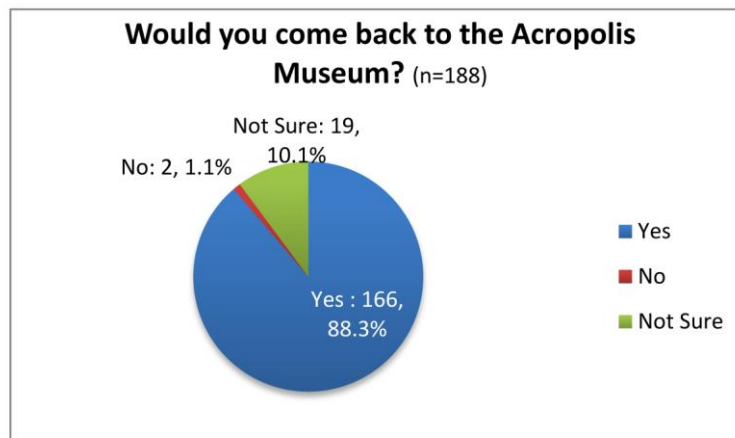
Εικόνα 9: Η ηλικία των επισκεπτών. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

Εικόνα 10: Το μορφωτικό επίπεδο των επισκεπτών. Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

- Τέλος, το 77,7% των συνεντευζιαζόμενων δεν είχε επισκεφθεί ξανά το μουσείο, ενώ το 88,3% δήλωσε ότι θα ήθελε να το επισκεφθεί ξανά και συγκεκριμένα θα ήθελε να δει νέες εκθέσεις και την αρχαιολογική ανασκαφή στα θεμέλια του μουσείου. Η επιθυμία για επανεπίσκεψη αποτελεί κέρδος όχι μόνο για το μουσείο,

αλλά στη περίπτωση των ξένων επισκεπτών τη καλύτερη διαφήμιση για την Ελλάδα.

Εικόνα 11: Οι επισκέπτες θα ερχόντουσαν ξανά στο Μουσείο Ακρόπολης; Visitor Experience and Public Perception, Acropolis Museum, Draft report, August 2012.

Με βάση αυτά τα στατιστικά δεδομένα και όσα αναφέραμε πιο πάνω μπορούμε συνοπτικά να συμπεράνουμε πως το μουσείο έχει καταφέρει να κερδίσει το μεγαλύτερο μέρος του κοινού του δημιουργώντας ένα οικείο και φιλικό προφίλ. Η σπουδαιότητα του μουσείου λειτουργεί σαφώς επικοδομητικά για την εικόνα της χώρας σε διεθνές επίπεδο, αφού οι ίδιοι οι επισκέπτες παρακινούνται όπως διαπιστώθηκε κυρίως από αναφορές άλλων να επισκεφθούν το μουσείο διαφημίζοντας έτσι με τον καλύτερο τρόπο την Ελλάδα. Επιπλέον, μπορούμε να επισημάνουμε ότι τα θετικά σχόλια για το μουσείο μπορούν να λειτουργήσουν ως βασίμα επιχειρήματα στην υπόθεση επαναπατρισμού των Γλυπτών του Παρθενώνα, εφόσον η πολιτεία με σύγχρονο προσανατολισμό θέσει επισήμως ξανά το ζήτημα αυτό.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν και κάποιες αδυναμίες, όπως π.χ. η δυσκολία στη κατανόηση όλων των εκθεμάτων, η μη επαρκής πληροφόρηση για την ιστορία της αρχαίας Αθήνας, αλλά και η σύνδεσή (ηθελημένη ή μη) του ίδιου του μουσείου με το ζήτημα των Μαρμάρων, με αποτέλεσμα να τίθεται η μεγαλύτερη προσοχή των επισκεπτών στην Αίθουσα του Παρθενώνα χωρίς να δίνεται ισομερής προσοχή και

στα άλλα εκθέματα. Κάποια σχόλια επισκεπτών δίνουν το στίγμα κάποιων «αδυναμιών» του μουσείου, π.χ. *«Θα ήθελα να δω περιοδικές εκθέσεις μαζί με άλλα αντικείμενα, ώστε να μπορώ να κάνω συγκρίσεις με τη μόνιμη συλλογή»*, - άνδρας, ηλικίας 35 έως 44 ετών από τη Γαλλία - *«Θα ήθελα να δω κάτι που να συνδέει αυτά που βλέπω με τη σύγχρονη και μοντέρνα τέχνη»* - γυναίκα, ηλικίας 18 έως 24 ετών από τις ΗΠΑ κλπ.. Από αυτές τις επισημάνεις γίνεται σαφές ότι το μουσείο θα έπρεπε να φέρει πιο κοντά σε κάθε επισκέπτη την ιστορία των εκθεμάτων με πιο κατανοητό τρόπο, αλλά και στην ανάγκη σύνδεσης του αρχαίου παρελθόντος με το παρόν και τη σύγχρονη πραγματικότητα δημιουργώντας μια σχέση διαλόγου και επικοινωνίας με το σήμερα. Ένα άλλο σχόλιο που σχετίζεται με την επιστροφή των Μαρμάρων : *«Θα ήθελα το Βρετανικό Μουσείο να επιστρέψει τα καλά μέρη στο Μουσείο Ακρόπολης»* - γυναίκα, ηλικίας 18 έως 24 ετών από τις ΗΠΑ - αποδεικνύει ότι η επανένωσή τους απασχολεί μέρος όχι μόνο της ελληνικής, αλλά και της διεθνούς κοινής γνώμης.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας και τις επισημάνσεις που κάναμε αξίζει να σημειωθεί ότι η μεγάλη επισκεψιμότητα τόσο από Έλληνες όσο και από ξένους επισκέπτες αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ενίσχυση της σύγχρονης εικόνας της χώρας. Επιπλέον, αναδεικνύεται η σημασία που καταλαμβάνουν τα έργα της κλασικής αρχαιότητας, όπως είναι τα Γλυπτά του Παρθενώνα, σε σχέση με έργα άλλων περιόδων, γεγονός που δείχνει ότι η εδραίωση του *κλασικού* και η κλασικιστική τάση που από τον 19^ο αιώνα όπως είδαμε κυριάρχησε στην Ελλάδα, σήμερα εξακολουθεί να αποτελεί πάγιο μοτίβο και πηγή θαυμασμού του ελληνικού και ξένου κοινού. Το νέο Μουσείο Ακρόπολης αναδεικνύει θα λέγαμε περισσότερο από καθετί τη δύναμη και τη διαχρονικότητα του *κλασικού* μέσα από ένα σύγχρονο περίβλημα. Κατ' επέκταση, η Ελλάδα μέσα από το μουσείο προβάλλεται ως ο θεματοφύλακας της κλασικής κληρονομιάς, καθώς προβάλλει το κλασικό ως ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της πολιτισμικής ιδιομορφίας που την καθιστά «ξεχωριστή» σε ένα ανταγωνιστικό σύγχρονο πολυπολιτισμικό τοπίο. Μελλοντικά ωστόσο θα φανεί αν το Μουσείο θα αξιοποιήσει καλύτερα τις δυνατότητές του και θα αναπροσαρμόσει τον ρόλο του μέσα από τις επιθυμίες των επισκεπτών του λαμβάνοντας περισσότερο υπόψη και τη πόλη που το περιβάλλει.

6.3 Ατομικές συνεντεύξεις για το Μουσείο Ακρόπολης.

Κλείνοντας τη μελέτη μας και προτού προβούμε σε κάποια τελικά συμπεράσματα - προτάσεις με αφορμή όσα ζητήματα αναλύσαμε με άξονα το νέο Μουσείο Ακρόπολης και τη σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας μέσω αυτού, θα συμπεριλάβουμε κάποια αποσπάσματα από ατομικές συνεντεύξεις που έγιναν σε έλληνες και ξένους επισκέπτες του μουσείου. Το δείγμα των συνεντευζιαζόμενων επιλέχθηκε με κριτήρια το μορφωτικό επίπεδο, την ηλικία και την επαγγελματική ιδιότητα. Σκοπός, ήταν να ακουστούν απόψεις ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών που έχουν παιδεία και οι οποίοι μέσα από την οπτική τους αναδεικνύουν διαφορετικές πτυχές του μουσείου σε σχέση με την σύγχρονη Ελλάδα αλλά και τη κλασική αρχαιότητα.

- Η Δρ. Christine Shea και ο Δρ. Richard Jackson King, καθηγητές στο Kentucky Institute for International Studies, οι οποίοι βρέθηκαν στην Ελλάδα για εκπαιδευτικό ταξίδι μαζί με φοιτητές τους, επισκέφτηκαν το Μουσείο Ακρόπολης και ρωτώντας τη γνώμη τους μεταξύ άλλων είπαν : « *Είναι ένα έξοχο μουσείο! Αποτελεί ένα εξαίρετο παράδειγμα μοντέρνου μουσείου! Είναι πολύτιμο! Σίγουρα βοηθάει σε μια θετική εικόνα για την Ελλάδα διεθνώς. Είναι ένα σπουδαίο project...*» Επίσης, επεσήμαναν ότι «*Η τέχνη είναι για όλους και αυτό το μουσείο δίνει αυτή τη δυνατότητα ακόμη και στα άτομα με αναπηρίες να δουν τα έργα αυτά... Μας άρεσε το χρώμα στα αγάλματα, τα διαγράμματα και η πληροφόρηση για όλες τις περιόδους, η αρχαιολογική ανασκαφή... Το βίντεο για τον Παρθενώνα βοηθάει πολύ, ενώ η Αίθουσα του Παρθενώνα μας άρεσε πολύ γιατί θυμίζει αρχαίο ναό...*» Ως προς τα Μάρμαρα του Παρθενώνα και τον επαναπατρισμό τους είπαν « *Ίσως το μουσείο από μόνο του αποτελεί δήλωση - "it's a good statement" - ενώ η αντιπαραβολή με τα εκμαγεία στη θέση των πρωτοτύπων βοηθάει στην κατανόηση του ζητήματος*». Επιπλέον, ως προς τη σύνδεση της ιστορίας παρελθόντος - παρόντος μέσα από το μουσείο, ο Δρ. Richard Jackson King τόνισε ότι : « *Είναι δύσκολο να εξηγήσεις την ιστορία από όλες τις περιόδους της Ακρόπολης, γιατί η Ακρόπολη αποτελεί κυρίως το αναγνωρισμένο από όλους σύμβολο του δυτικού πολιτισμού...*». Ακόμη, πρόσθεσε ότι η Ακρόπολη όπως και το νέο Μουσείο αποτελούν δυο πολύ καλά παραδείγματα αρχαίας και σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Οι δύο καθηγητές, λόγω και της επιστημονικής τους ενασχόλησης με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό είχαν εν γένει μια θετική εικόνα για το μουσείο, για

τον τρόπο παρουσίασης των εκθεμάτων και την αρχιτεκτονική του. Όπως είπαν, έχουν επισκεφθεί ξανά το μουσείο και κάθε φορά το μελετούν από όλες τις πλευρές του μαζί με τους φοιτητές τους. Σίγουρα γι' αυτούς το μουσείο αποτελεί ένα σημαντικό σταθμό της επίσκεψής τους στην Ελλάδα, γεγονός που λειτουργεί ευνοϊκά για την εικόνα της χώρας.

- Ο Tobby, ο Marc και ο Christofer αποτελούν μια παρέα φοιτητών από την Γερμανία, που επισκέφθηκαν το μουσείο Ακρόπολης, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Ελλάδα, χωρίς όπως επεσήμαναν να έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα μουσεία. Ο Tobby είναι φοιτητής δημοσιογραφίας ενώ Marc και ο Christofer είναι φοιτητές αρχιτεκτονικής. Μετά την επίσκεψή τους είπαν : *«Είναι πράγματι ένα εντυπωσιακό μουσείο! Ο τόπος αποτελεί μια καλή επιλογή. Η αρχιτεκτονική του κτιρίου με τη θέα προς την Ακρόπολη, τα επίπεδα του μουσείου, τα αρχαιολογικά ευρήματα σε βοηθάνε να καταλάβεις την αντιπαραβολή παρόντος - παρελθόντος.. »*. Από τις Αίθουσες τους άρεσε περισσότερο η Αρχαϊκή και η Αίθουσα του Παρθενώνα, ενώ όσον αφορά στα Γλυπτά του Παρθενώνα δεν έκαναν κάποιο ιδιαίτερο σχόλιο. Παρατηρούμε λοιπόν, ότι το μουσείο γίνεται πόλος έλξης ακόμη και σε άτομα που δεν έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ιστορία και τα μουσεία, παρόλα αυτά η επίσκεψή τους στο μουσείο ήταν γι' αυτούς μια θετική εμπειρία από την Ελλάδα.
- Ο Γ.Χ. , συνταξιούχος καθηγητής που ζει στον Κεραμεικό επισημαίνει μεταξύ άλλων : *« Το νέο Μουσείο Ακρόπολης αποτελεί μέρος της καθημερινότητας μου καθώς περπατάω καθημερινά στην Δ. Αρεοπαγίτου και το επισκέπτομαι 3 - 4 φορές την εβδομάδα. Ο περιβάλλον χώρος σε προδιαθέτει όμορφα πριν μπεις μέσα στο μουσείο.. Το μουσείο αυτό μπορεί να γίνει ο πυρήνας της πολιτιστικής ζωής του τόπου, αρκεί να το αξιοποιήσουν όπως πρέπει, με παρουσιάσεις, μουσικές εκδηλώσεις αποτελώντας μέρος της σύγχρονης ζωής.. Σίγουρα συμβάλλει σε μια πιο θετική εικόνα της Ελλάδας διεθνώς και αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να το διαφημίσουμε! »*.
- Ο Νικήτας Χιωτίνης, καθηγητής εσωτερικής αρχιτεκτονικής στα ΑΤΕΙ Αθηνών μιλώντας για το μουσείο κάνει τις εξής επισημάνσεις : *« Γενικώς η γνώμη μου για το Μουσείο Ακρόπολης είναι καλή και ενδεχομένως μπορεί να συμβάλλει σε μια πιο*

θετική εικόνα της Ελλάδας στη διεθνή γνώμη, όπως και στο ζήτημα των Μαρμάρων. Ωστόσο ως προς την αρχιτεκτονική του μορφή η γνώμη μου δεν είναι καλή, καθώς θεωρώ ότι το κτίριο είναι αρχιτεκτονικά λάθος για τους εξής λόγους : Είναι κλίμακας μη συνάδουσας με αυτή της Ακροπόλεως και της γύρω περιοχής. Αν το δεις σε αντιπαράθεση με τα γύρω κτήρια, ο κάθε όροφος είναι σχεδόν σαν μια πολυκατοικία. Ευτυχώς που δεν θα κατεδαφιστούν τα κτήρια μπροστά του (που θα έπρεπε να κατεδαφιστούν αν το κτήριο ήταν σωστής κλίμακας): τα κτήρια αυτά λειτουργούν ως "ασπίδα" της Ακροπόλεως, στην επιθετικότητα του μουσείου (και αυτού του τερατώδους και επιθετικού στεγάστρου της εισόδου). Εσωτερικώς είναι αυτό που δεν πρέπει να κάνει ένας αρχιτέκτονας: τα γλυπτά είναι ανακατεμένα με τεράστιες κολώνες, λες και γίνεται έκθεση κολώνων και όχι γλυπτών! Πάντως η τοποθέτηση του Παρθενώνα και των Καρυάτιδων είναι καλές. Η όλη σύλληψη αποπροσανατολίζει από την ουσιαστική ανάγνωση της Ακροπόλεως, που δεν είναι "έκθεμα" με τη στενή έννοια του όρου. Η Ακρόπολη είναι Τόπος, είναι ευρύτερο τοπίο, είναι Ιστορία, είναι φιλοσοφική πρόταση την οποίαν προσεγγίζεις με σεβασμό και ταπείνωση και όχι με μια κάμερα και στα γρήγορα». Ο κ. Χιωτίνης είχε συμμετάσχει ανεπιτυχώς στον σχετικό αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Είχε επιλέξει το χώρο δίπλα της Δώρας Στράτου, με στόχο όπως λέει ο ίδιος να περπατήσει ο επισκέπτης όλον τον αρχαιολογικό χώρο και να μη δει την Ακρόπολη στο στυλ "ψεκάστε, σκουπίστε, τελειώσατε". Αυτές οι επισημάνεις που αφορούν περισσότερο το μουσείο ως κτίριο αλλά και ως νέο σημείο αναφοράς στην πόλη είναι ενδεικτικές του προβληματισμού και των διαφορετικών απόψεων ειδικών που έχουν εκφραστεί δημόσια για το μουσείο, όπως φαίνονται στο κεφάλαιο περί αρχιτεκτονικής του μουσείου.

- Ο Διονύσιος Φλεβοτόμος, ξεναγός που εργάζεται στο μουσείο Ακρόπολης κυρίως με ξένους επισκέπτες επισημαίνει τα εξής : « Οι γνώμες που ακούω από τους ξένους επισκέπτες είναι θετικές. Το μουσείο τους εντυπωσιάζει. Οι Έλληνες επισκέπτες έχουν μια πιο κριτική ματιά και οι περισσότεροι θα ήθελαν ένα ακόμη νεοκλασικό κτίριο. Προσωπικά θεωρώ το μουσείο εξαιρετικό αρχιτεκτονικά, ιδεολογικά όμως αντικατοπτρίζει τη ματιά του 19^{ου} αι. , όπου ο κλασικός πολιτισμός είναι ανώτερος όλων των άλλων. Δίνεται έμφαση κυρίως στα αρχαϊκά και στα κλασικά τεχνουργήματα, πολύ λιγότερο στα ρωμαϊκά, ενώ η βυζαντινή, οθωμανική και νεώτερη περίοδος δεν αντιπροσωπεύεται καθόλου. Αυτή η αδυναμία

δυσκολεύει τις ξεναγήσεις μου διότι δεν υπάρχουν καθόλου τεχνουργήματα από τις υπόλοιπες περιόδους. Αναγκαστικά λοιπόν θα αναφερθώ στον κλασικό πολιτισμό και κατευθείαν στο σήμερα, έχοντας ένα κενό περίπου δύο χιλιετιών. Η σύνδεση της κλασικής αρχαιότητας με τη σύγχρονη Ελλάδα είναι προβληματική όπως πιθανώς είναι προβληματική και η σχέση μας ως Έλληνες με το κλασικό παρελθόν. Θεωρώ ότι ένα μουσείο Ακρόπολης θα έπρεπε να έχει τεχνουργήματα όλων των ιστορικών περιόδων. Έτσι θα είχαμε μια υγιέστερη σχέση με το παρελθόν μας και μια φανερή σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν προς τους ξένους επισκέπτες». Ως προς την σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας υποστηρίζει ότι : «Το μουσείο συμβάλλει σαφώς σε μια πιο θετική εικόνα διεθνώς, αφού είναι ένα σύγχρονο μουσείο με χρήση νέων τεχνολογιών που προβάλλει ένα καινούργιο πρόσωπο της Ελλάδας, μουσειολογικά όμως υστερεί σε πολλά σημεία... Και μόνο με την ύπαρξή του αποτελεί το ισχυρότερο επιχείρημα της Ελλάδας για τον επαναπατρισμό των γλυπτών του Παρθενώνα. Επίσης έχει συντελέσει στην αναβάθμιση της πολιτιστικής ζωής καθώς με τα καλλιτεχνικά δρώμενα και τις περιοδικές του εκθέσεις έχει προσελκύσει πολλούς επισκέπτες από όλα τα μέρη της Ελλάδας». Τέλος λόγω της ιδιότητάς του ως ξεναγού αναφέρει : «Το επισκέπτομαι αρκετά συχνά ενώ το ίδιο μου λένε και οι πελάτες μου» συμπληρώνοντας όμως ότι χωρίς ξεναγό θα είχαν μείνει με πολλά ερωτηματικά.

- Ο Χρυσόστομος Λουκάς, δημοσιογράφος που ασχολείται με το διεθνές ρεπορτάζ επισημαίνει : «Το μουσείο είναι εξαιρετικής αισθητικής εξωτερικά ως κτήριο και εσωτερικά ως χώρος, με άνεση για τον επισκέπτη και θέα την Ακρόπολη. Ήταν μια απαραίτητη προσθήκη στο αρχαιολογικό έκθεμα της πρωτεύουσας που δεν υποκαθιστά πάντως την αίσθηση του να βρίσκεσαι στην ίδια την Ακρόπολη. Σε κάθε περίπτωση πολιτιστικά απαραίτητο για την φύλαξη και προβολή των αρχαιοτήτων με πολύ καλή σύνδεση του μοντέρνου με το αρχαίο... Θεωρώ προσωπικά πως έχει συμβάλλει σε μια θετική εικόνα για την Ελλάδα καθώς γνωρίζω από την διεθνή ειδησεογραφία και τα αφιερώματα ότι όλοι έμειναν έκθαμβοι από την ομορφιά του μουσείου και πως πιστεύουν ότι οι Έλληνες έφτιαξαν έναν χώρο αντάξιο των προσδοκιών της παγκόσμιας κοινότητας για την ανάδειξη αυτού του μνημείου παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς...». Σχετικά με τον επαναπατρισμό των Γλυπτών και τη συμβολή του ΝΜΑ για το αν μπορεί να βοηθήσει αναφέρει: « Όχι με την σημερινή κυβέρνηση της Βρετανίας, άλλωστε ο Βρετανός πρωθυπουργός

Κάμερον το έχει ξεκαθαρίσει (από την Ινδία) ότι δεν πιστεύει στην πολιτική επαναπατρισμού αρχαιοτήτων. Χωρίς να αναφέρεται ειδικά στα Μάρμαρα του Παρθενώνα, ο βρετανικός Τύπος συμπεριέλαβε στο δόγμα Κάμερον και αυτά... Το μουσείο από μόνο του δεν μπορεί να συμβάλλει στην αναβάθμιση της πολιτιστικής ζωής. Μόνο σε περίπτωση που υπάρξει πολιτική ευρύτερης ενσωμάτωσης του μουσείου στην καθημερινότητα της πρωτεύουσας, με εκδηλώσεις, δρώμενα και πραγματική ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων. Παρά την ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, παρά την ευκολότερη προσβασιμότητα στο μουσείο με σχετικά ανοιχτό ωράριο, άλλοι αρχαιολογικοί χώροι δυσκολεύονται να συμβαδίσουν και σίγουρα δεν τυγχάνουν της ίδιας ανάδειξης. Σήμερα ισχύει το "η πόλη με το μουσείο της ιστορικής Ακρόπολης" και όχι "το μουσείο της Ακρόπολης μέσα σε μια ιστορική πόλη"». Τέλος, επισημαίνει : «Το μουσείο είναι εξαιρετικό από όλες σχεδόν τις απόψεις και σε προκαλεί να το επισκεφτείς ξανά και ξανά. Αυτό δεν αλλάζει όμως το γεγονός ότι είναι μια μεγάλη ωραία βιτρίνα που περικλείει και εκθέτει εντός της σύγχρονης Ελλάδας, την αρχαία-κλασική. Για αυτό φυσικά δε φταίει το μουσείο αλλά ο αστικός ιστός της Αθηνάς που δεν συμβαδίζει ούτε μπορεί να ενσωματωθεί στην αισθητική των αρχαιοτήτων, ούτε καν στην σύγχρονη αρχιτεκτονική του κτηρίου του Μουσείου της Ακρόπολης».

- Συμπερασματικά, έχοντας αναφέρει τις απόψεις των παραπάνω επισκεπτών του Μουσείου Ακρόπολης μπορούμε να πούμε πως το συγκεκριμένο μουσείο εγείρει κυρίως θετικές επισημάνσεις από τη πλευρά των τουριστών, ενώ μεγαλύτερη κριτική ασκείται από τους Έλληνες επισκέπτες οι οποίοι απάντησαν έχοντας και το βίωμα της ζωής της σύγχρονης Αθήνας. Το ζήτημα περί επαναπατρισμού μάλλον θεωρείται μια δύσκολη υπόθεση, παρά την ανέγερση του νέου μουσείου, ενώ η υπόθεση των Γλυπτών του Παρθενώνα δεν τονίζεται από τους επισκέπτες τόσο, όσο τονίζεται από τα ΜΜΕ όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Η αρχιτεκτονική του κτιρίου και η παρουσίαση των εκθεμάτων έχουν δημιουργήσει αντιφατικές γνώμες, ωστόσο με τη λειτουργία του επισημαίνεται από όλους ότι έχει βοηθήσει σε μια πιο θετική εικόνα της σύγχρονης Ελλάδας, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει συγκροτημένη πολιτιστική πολιτική.

Εδώ, ας σημειώσουμε ότι στο παράρτημα που ακολουθεί, παρατίθεται η συνέντευξη του Μ. Θεοδωράκη, μιας εμβληματικής προσωπικότητας στον χώρο

του πολιτισμού, διεθνούς κύρους και αναγνώρισης, ο οποίος μιλάει για τα Γλυπτά του Παρθενώνα, το Μουσείο Ακρόπολης καθώς και για τη πορεία του πολιτισμού στη σύγχρονη Ελλάδα.

Γενικά Συμπεράσματα - Προτάσεις

Συνοψίζοντας όσα παρουσιάστηκαν στην συγκεκριμένη εργασία με άξονα το νέο Μουσείο Ακρόπολης τη σχέση του με τη κλασική αρχαιότητα και την σύγχρονη Ελλάδα, μέσω των βιβλιογραφικών αναφορών, της διαμεσολαβημένης εικόνας από τα ΜΜΕ, καθώς και της γνώμης των επισκεπτών (μέσω των αποτελεσμάτων της έρευνας και των ατομικών συνεντεύξεων) μπορούμε να πούμε ότι :

- Το νέο Μουσείο Ακρόπολης αποτελεί το πιο δημοφιλές μουσείο της Ελλάδας τόσο λόγω της ενασχόλησης των διεθνών μέσων μαζικής ενημέρωσης, όσο και της μεγάλης επισκεψιμότητας στα λίγα χρόνια λειτουργίας του.
- Καθρεφτίζει τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό και δη της κλασικής περιόδου προσπαθώντας να συνδέσει την εικόνα της αρχαίας Ελλάδας με τη σύγχρονη, χωρίς ωστόσο η σύνδεση αυτή να θεωρείται από όλους, ειδήμονες και μη, επιτυχής, καθώς δεν λαμβάνει ισομερώς υπόψη όλες τις ιστορικές περιόδους και αναδεικνύει περισσότερο την κλασική εποχή, όπως και ο κλασικισμός ως ιδεολογία.
- Τα Γλυπτά του Παρθενώνα αν και συνδέονται θεμελιωδώς με το νέο Μουσείο Ακρόπολης, το ζήτημα επαναπατρισμού τους θεωρείται μια «δύσκολη περίπτωση» που όμως προκαλεί έντονο ενδιαφέρον και συζητήσεις διεθνώς σε συσχετισμό και με άλλες περιπτώσεις αρχαιοτήτων.
- Η σύγχρονη Ελλάδα εξακολουθεί να στηρίζεται στην κλασική κληρονομία των προγόνων της, θέλοντας να δημιουργήσει μια θετική εικόνα διεθνώς (π.χ. η προβολή του κλασικού παρελθόντος στη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, η αποθέωση του κλασικού μεγαλείου μέσα από το ΝΜΑ κ.α. αποτελούν πάγιο μοτίβο έκφρασης της εθνικής ταυτότητας συντελώντας στο λεγόμενο *εθνικό φαντασιακό*).
- Το νέο Μουσείο Ακρόπολης ως κτιριακό, πολιτικό σύγχρονο επίτευγμα της σύγχρονης Ελλάδας μπορεί να ενισχύσει το nation brand της χώρας, χάρη στις διακρίσεις που έχει λάβει διεθνώς, αλλά και στα θετικά σχόλια διάσημων

προσωπικοτήτων. Χρειάζεται όμως σχεδιασμός εκ μέρους της πολιτείας μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής, ως αποτέλεσμα ενός ευρύτερου ιδεολογικού προβληματισμού και αξιοποίηση της ήπιας ισχύος μέσω του πολιτισμού.

- Το αρχαιοελληνικό παρελθόν, συνεχίζει να αποτελεί και σήμερα την πιο αναγνωρίσιμη εικόνα που έχει κανείς στο μυαλό του, είτε αναφερόμενος στην Ελλάδα, είτε επισκεπτόμενος την Ελλάδα, όπως διαπιστώθηκε από τα δημοσιεύματα του τύπου και την έρευνα επισκεπτών του μουσείου, εις βάρος θα λέγαμε της σύγχρονης πολυπολιτισμικής νεοελληνικής πραγματικότητας,
- Το νέο Μουσείο ως επιστέγασμα μιας μακρόχρονης εθνικής προσπάθειας έχει ανακηρυχθεί τρόπον τινά σε ένα σύγχρονο εθνικό σύμβολο του τόπου που με την λειτουργία του δημιούργησε αίσθημα υπερηφάνειας και τόνωσε το ηθικό των Ελλήνων.

Το νέο Μουσείο Ακρόπολης μπορεί :

- Να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του μέσα από τη γνώμη των επισκεπτών του αλλά και επιστημόνων που έχουν διατυπώσει δημοσίως τους προβληματισμούς και τις προτάσεις τους.
- Να επικοινωνήσει τις ιδέες και τις αξίες του κλασικού πολιτισμού, όχι μόνο με την ανάδειξη των έργων της κλασικής και της αρχαϊκής εποχής , αλλά και μέσω της ετερότητας και της πολυμορφίας της σύγχρονης Ελλάδας, ως αποτέλεσμα μιας μακραίωνης και πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Να γίνει φορέας εκσυγχρονισμού της κλασικιστικής νοοτροπίας μέσω μιας νέας ιδεολογικής αναδιαμόρφωσης του εκθεσιακού του προσανατολισμού σε συνδυασμό με τις σύγχρονες τεχνολογικά υπηρεσίες που προσφέρει στο κοινό του.
- Να ενισχύσει το *nation brand* της χώρας, αποτελώντας μέρος της ελληνικής πολιτιστικής διπλωματίας και μιας ευρύτερα συγκροτημένης πολιτικής.
- Να αναζωογονήσει το ενδιαφέρον και τον διάλογο με άλλα μουσεία εγχώρια και παγκόσμια λαμβάνοντας υπόψη τις μουσειολογικές εξελίξεις διεθνώς.
- Να γίνει πιο «ανοιχτό» σε ερευνητές και σε όσους ασχολούνται με ζητήματα μουσειολογίας και πολιτισμού.

- Να θέσει στο επίκεντρο τον άνθρωπο με την έννοια του Αθηναίου πολίτη της δημοκρατίας του Περικλή, που συμμετέχει, εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του, ενεργεί και δεν μένει παθητικός δέκτης, ώστε να μπορέσει να κατανοήσει ότι αποτελεί μέρος μιας πραγματικότητας και δεν είναι απλώς παρατηρητής του κλασικού μεγαλείου, αλλά συνδιαλέγεται με αυτό.

Επίλογος

Ολοκληρώνοντας την εργασία μας μπορούμε να πούμε ότι το νέο Μουσείο Ακρόπολης έχει καταστεί στα λίγα χρόνια λειτουργίας του ένας σημαντικός πυλώνας της προβολής της σύγχρονης εικόνας της Ελλάδας. Λαμβάνοντας υπόψη τις γνώμες, μέσα από τα τρία επίπεδα εστίασης, όπως προέκυψαν από τα δεδομένα της έρευνας στο Μουσείο Ακρόπολης, των ατομικών συνεντεύξεων, αλλά και των ρεπορτάζ των διεθνών μέσων, το μουσείο αυτό θα λέγαμε ότι έχει επιτύχει τον σκοπό του, δηλαδή να γίνει σημείο αναφοράς έχοντας αποκτήσει προνομιακό ρόλο στο εθνικό αφήγημα της χώρας. Αυτό που έχει επισημανθεί πολλές φορές από όσα αναφέραμε, είναι η άρρηκτη σύνδεσή του με τη κλασική κληρονομιά και η προβολή αυτής, ως το κατεξοχήν γνώρισμα της ελληνικής ταυτότητας ακόμη και στη σημερινή εποχή. Το κλασικό, όπως είπαμε και αρχικά αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο του εθνικού φαντασιακού καθώς προβάλλεται ως τεκμήριο της ελληνικής ιδιομορφίας, «περιορίζοντας» όμως τον ρόλο της σύγχρονης Ελλάδας. Ωστόσο, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας, όπως και της ιστορίας γίνεται *quod ad nos*, με σκοπό να κατανοήσουμε τα διδάγματα και τις αξίες του παρελθόντος στο σύγχρονο γίνεσθαι. Έτσι, θα μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε δημιουργικά τον πολιτιστικό μας πλούτο και η σύγχρονη Ελλάδα θα μπορέσει να γίνει πιο ισχυρή χώρα διεθνώς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Anholt Simon, *Place Branding* Vol. 1, 4, Henry Stewart Publications, 2005.
- Αργκάν Τζούλιο Κάρλο , *Η Μοντέρνα Τέχνη*, Απόδοση από τα ιταλικά Λίνα Παπαδημήτρη, προλογίζει ο Νίκος Κεσσανλής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2006.
- Benjamin W., *The Work of Art in the Age of its Technological Reproducibility and other writings on media*, Harvard University Press (Cambridge MA).
- Βίνκελμαν Ι.Ι., *Σκέψεις για τη μίμηση των ελληνικών έργων στη ζωγραφική και τη γλυπτική*, μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα, 2001.
- Βλαχογιάννης Γ., *Στρατηγού Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα*, εκδ. βιβλ. Βαγιωνάκη, Αθήνα, 1947.
- Βουδούρη Δάφνη, *Κράτος και Μουσεία : Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2003.
- Γιανναράς Χρήστος, *Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα, 2001.
- Γραμματικάκη - Αλεξίου Α., *Διεθνής διακίνηση πολιτιστικών αγαθών και ιδιωτικό διεθνές δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2002.
- Dallas Costis, Soren J. Barbara, Carss Chelsea, *Visitor Experience and Public Perception - Acropolis Museum, Draft Report*, University of Toronto, August 2012. (υπό δημοσίευση).
- Έργουν Νταϊνβιντ, *Νεοκλασικισμός*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1999.
- Καστοριάδης Κορνήλιος, *Η αρχαία ελληνική δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα*, εκδ. ύψηλον, Αθήνα, 1986.
- Κιτρομηλίδης Μ. Πασχάλης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός : Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*, μτφ. Στέλλα Νικολούδη, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα, 1996.

- Κονταράτος Σάββας, «Ο Παρθενώνας ως πολιτισμικό ίνδαλμα», στο *Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια*, επιμ. Παναγιώτης Τουρνικιώτης, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 2001.
- Mosse Claude, «Η Αθηναϊκή Δημοκρατία μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης αμερικανικής ιστοριογραφίας» στο *Η Περικλέους Δημοκρατία στον 21^ο αιώνα*, επιμ. Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2006.
- Μπένεντικτ Άντερσον, *Φαντασιακές Κοινότητες : Στοιχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού*, μτφ. Ποθητή Χαντζαρούλα, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1997.
- Μπούνια Αλεξάνδρα & Γκαζή Ανδρομάχη, *Εθνικά Μουσεία στη Νότια Ευρώπη, Ιστορία και προοπτικές*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2012.
- Nye, J.S., *Soft Power The means to success in world politics*, New York, Public Affairs Press, 2004.
- Nye Joseph S., Jr., *Ήπια Ισχύς Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική*, Πρόλογος Θεόδωρος Κουλουμπής, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2005.
- Παλαγγιά Όλγα, *Ο γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1998.
- Παυλίδης Μάνος, *Πολιτισμική Επικοινωνία*, εκδ. Εξάντας, 2000.
- Πλάντζος Δημήτρης, «Εθνικές κουλτούρες στο παγκοσμιοποιημένο παρόν : η διάθλαση των οριζόντων», στο *Παγκοσμιοποίηση και Εθνική Κουλτούρα*, επιμ. Δ. Πλάντζος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2009.
- Ρηγοπούλου Πέπη & Ανδρεάδης Γιάγκος, *Ζητήματα Ιστορίας του Πολιτισμού : Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, εκδ. Τόπος, Αθήνα, 2010.
- Settis Salvatore, *Το μέλλον του «κλασικού»*, μτφ. Αντρέας Γιακουμακάτος, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 2006.
- Στρατή Γ. Αναστασία., «Το Διεθνές Νομικό Πλαίσιο της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα στην Ελλάδα», στο *Ο Παρθενώνας. Η επιστροφή των*

Γλυπτών : Ιστορική, πολιτιστική, νομική προσέγγιση, εκδ. Σιδέρης - Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών «Ιωάννης Καποδίστριας», Αθήνα, 2004.

- Τζουμάκα Ελένη , *Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές*, Πρόλογος – Εισαγωγή : Γιάγκος Ανδρεάδης, εκδ. Ι.Σιδέρης, Αθήνα, 2005.
- Yalouri Eleana, *The Acropolis. Global Fame, Local Claim*, εκδ. Oxford, United Kingdom, 2001.
- Φιλίππιδης Δημήτρης, «*Ο αποθαυμασμός του Παρθενώνα από την ελληνική κοινωνία*», στο *Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια*, επιμ. Παναγιώτης Τουρνικιώτης, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 2001.
- Φιλίπποπούλου Έρση, *Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, Δια Πυρός και Σιδήρου*, εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα, 2011.
- Χαμηλάκης Γιάννης, «*Εθνική κουλτούρα, μνήμη και παγκοσμιοποίηση*» στο *Παγκοσμιοποίηση και Εθνική Κουλτούρα*, επιμ. Δημήτρης Πλάντζος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2009.
- Χαμηλάκης Γιάννης, *Το Έθνος και τα ερείπιά του : Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα*, μτφ. Νεκτάριος Καλαϊτζής, εκδ. του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα, 2012.
- Χατζηασλάνη Κορνηλία, *Περίπατοι στον Παρθενώνα*, Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη, Αθήνα, 2001.
- Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, εκδ. Ι. Σιδέρης, 2002, Αθήνα.
- Χωρέμη- Σπετσειέρα Άλκηστις, *Τα Γλυπτά του Παρθενώνα, Ακρόπολη · Βρετανικό Μουσείο · Λούβρο*, εκδ. Έφεσος, Αθήνα, 2004.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://www.archetai.gr/site/content.php?sel=132>
- <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=151>
- <http://www.culture.gr>
- <http://www.theacropolismuseum.gr>
- <http://www.tanea.gr/politismos/article/?aid=4702199>
- <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=274581>
- <http://www.melinamercourifoundation.org.gr>
- <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=273585>
- <http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1994/10/16101994.pdf>
- <http://www.greekarchitects.gr/gr/republic-space/%CE%BA%CE%AC%CF%84%CF%89-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7-id2444>
- <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=61>
- <http://www.archaiologia.gr/blog/2011/05/30/%CE%B5%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/>
- <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=77>
- http://www.hist-arch.uoi.gr/prosopiko/plantzios/PLANTZIOS_PAPER.pdf
- <http://panosdragonas.net/?p=275>
- <http://icp-forum.gr/wp/wp-content/uploads/2010/01/NBpolitical.pdf>
- <http://brandgreece.blogspot.gr/2012/02/blog-post.html> (Αναδημοσίευση συνέντευξης του Simon Anholt στον Απόστολο Μαγγηριάδη που δημοσιεύθηκε στο BHMagazino στις 5 Φεβρουαρίου 2012).
- <http://petereconomides.posterous.com>
- <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=504510>
- <http://www.iamgreek.gr/>
- http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1_05/07/2009_320729

- <http://culturenow.wordpress.com/2009/page/55/>
- http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathextra_1_27/05/2008_234477
- <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-21623965>
- <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=499314>
- <http://www.guardian.co.uk/sport/2004/jun/07/athensolympics2004.olympicgames>
- <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A45135-2004Aug29.html>
- <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/may/20/henry-porter-repatriate-parthenon-marbles>
- <http://www.nytimes.com/2010/05/09/arts/09abroad.html?pagewanted=all>
- <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2012/apr/01/stephen-fry-elgin-marbles-greece>
- <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/oct/22/parthenon-marbles-elgin-athens-acropolis>
- <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2009/jun/16/acropolis-museum-athens-elgin-marbles?INTCMP=SRCH>
- <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2009/jul/08/museums-future-lies-online?INTCMP=SRCH>
- <http://www.independent.co.uk/travel/news-and-advice/acropolis-museum-is-greeces-top-site-official-data-2266595.html?origin=internalSearch>
- <http://www.tanea.gr/news/culture/article/5012444/ton-diashmo-bretano-hthopoio-stiben-frai-ksenaghse-sto-moyseio-akropolhs-h-olga-kefalogiannh/>
- <http://www.enikos.gr>
- <http://news.in.gr/culture/article/?aid=1231248084>
- http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1_19/09/2012_496007

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

➤ ΔΙΕΘΝΗ ΜΜΕ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ.

World Media on the Acropolis Museum (ενδεικτικοί τίτλοι από τη περίοδο των εγκαταστάσεων του μουσείου).

- Inside Athens's stunning new Acropolis museum (Daily Mail, 05.07.2009)
- Successful first days for the Acropolis Museum (GRReporter.info, 01.07.09)
- The Lovely Stones (Vanity Fair, July 2009)
- The battle for the Parthenon marbles (guardian.co.uk, 30.06.09)
- At the Foot of the Acropolis (The Wall Street Journal, 30.06.09)
- Ancient Athens comes to life (The Times, 27.06.09)
- A New Way to See Ancient Athens (The Wall Street Journal, 26.06.09)
- A breast in London, a foot in Athens (GlobalPost.com, 25.06.09)
- Milestones - New Acropolis Museum opens (The Economist, 25.06.09)
- If We Ask Nicely, Can We Have Our Marbles Back? (The Huffington Post, 22.06.09)
- Greece urges return of sculptures (BBC, 21.06.09)
- Greece demands marbles return as new Acropolis opens (AFP, 21.06.09)
- Greece's New Acropolis Museum opens to visitors (AP, 21.06.09)
- A Home for the Marbles (The New York Times, 18.06.2009)
- The new Acropolis Museum website is active from today (GRReporter, 15.06.09)
- Who owns the Elgin Marbles? Romancing the Stones (Newsweek, 06.06.09)
- Return Elgin Marbles, Says Acropolis Museum Creator: Interview (Bloomberg.com, 26.05.09)
- Elgin Marbles question renewed as Athens museum opens (The Independent, 23.05.09)
- Acropolis treasures on display for euro1 (AP, 21.05.09)
- Acropolis museum to open in June: minister (AFP, 26.04.09)

➤ ΒΙΝΤΕΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

- The Guardian UK, *New Acropolis Museum: A guided tour*, by Kevin Rushby, July 25, 2008 (Interactive video)
<http://www.guardian.co.uk/travel/interactive/2008/jul/25/acropolis.greece>
- Global Atlanta, *New Acropolis Museum to open in fall after monumental move*, Interview with Dr. Dimitris Pandermalis, by Phil Bolton, July 23, 2008,
<http://stories.globalatlanta.com/2008stories/016231.html>
- BBC News, *Preview of Acropolis Museum*, New Acropolis Museum chairman Professor Dimitrios Pandermalis gives the BBC's Malcom Brabant a special

tour around Greece's newest museum, May 5, 2008,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7381738.stm>

- FORA.TV (Network for Discourse & Debate), *The New Acropolis Museum: Dimitrios Pandermalis*, Greek Embassy Washington D.C. Presentation, October 18, 2007,
http://fora.tv/2007/10/18/New_Acropolis_Museum_Dimitrios_Pandermalis

➤ **ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ**

- Βρετανική Επιτροπή για την Επανένωση των Μαρμάρων του Παρθενώνα / The British Committee for the restitution of the Parthenon Marbles
www.parthenonuk.com
- Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων <http://www.sea.org.gr/>
- Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης <http://ysma.culture.gr/>
- Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού / Hellenic Foundation for Culture www.hfc.gr
- International Unification for the Reunification of the Parthenon Sculptures
www.parthenoninternational.org

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

➤ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟ ΙΣΤΟΧΩΡΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (<http://odysseus.culture.gr>) ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ:

- ❖ Το Υπόμνημα της Ελληνικής Κυβέρνησης
- ❖ Ψηφίσματα
- ❖ Διεθνείς Επιτροπές για τον επαναπατρισμό των Μαρμάρων του Παρθενώνα
- ❖ Δημοσκοπήσεις για την επιστροφή των γλυπτών

➤ http://www.unitethemarbles.org/petition/?page_id=10

Επιτροπή για τα Μάρμαρα

Συμβουλευτική επιτροπή για την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα όρισε ο αναπληρωτής υπουργός Παιδείας – Πολιτισμού, Κ. Τζαβάρας. Σκοπός της επιτροπής «είναι ο συντονισμός κινήσεων και ο σχεδιασμός στρατηγικής για τη χάραξη σταθερής πολιτικής γραμμής που να ανταποκρίνεται στη σοβαρότητα του εθνικού στόχου για επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα». Στην επιτροπή μετέχουν: Χριστόφορος Αργυρόπουλος (νομικός, πρόεδρος του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη), Ελενα Κόρκα (προϊστάμενη της Εφορείας Αρχαιοπωλείων – Ιδιωτικών Αρχαιολογικών Συλλογών του υπουργείου, Ειρήνη Σταματούδη (νομικός, διευθύντρια του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας), Πάνος Καλογερόπουλος (εκπρόσωπος του ΥΠΕΞ).

Κατά τον υπουργό, «το ηθικό δικαίωμα της Ελλάδας είναι πάνω από κάθε αντίρρηση που βασίζεται σε επιχειρήματα που έχουν παρελκυστικό χαρακτήρα και αποσκοπούν στο να παραμερίσουν τη βασική αρχή που ισχύει οικουμενικά και απαιτεί τα μνημεία του πολιτισμού να επαναπατρίζονται, δηλαδή να επιστρέφουν στο χώρο καταγωγής τους». Η επιτροπή «θα έχει διαρκή χαρακτήρα» και «οφείλουμε να συνεχίσουμε να κινούμαστε προβάλλοντας μία ενιαία κεντρική θέση η οποία θα εκφράζει με σαφήνεια και πειστική τεκμηρίωση τα δίκαια αιτήματά μας».

➤ <http://www.melinamercourifoundation.org.gr>

Βρετανική Επιτροπή για την Επανένωση των Μαρμάρων του Παρθενώνα

Η Βρετανική Επιτροπή έχει τις ρίζες της στην εκστρατεία της Μελίνας Μερκούρη την δεκαετία του 1980, για την επιστροφή των Μαρμάρων στην Αθήνα. Θα έχουμε πάντα κατά νου αυτό το γεγονός ακόμα και όταν είμαστε υποχρεωμένοι να υιοθετήσουμε πιο έμμεσες στρατηγικές από τις δικές της. Θα ήθελα να αναφερθώ σε μια δήλωση που είχε κάνει ο Neil MacGregor, κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης τύπου που δημοσιεύτηκε ακριβώς πριν τρία χρόνια: «Το θέμα της συζήτησης είναι σε ποιο Ευρωπαϊκό μουσείο...[τα Μάρμαρα] θα ήταν καλύτερο να εκτεθούν, και πως αυτή η έκθεση θα πραγματοποιείται προς το μέγιστο δημόσιο όφελος». Εξακολουθούμε να πιστεύουμε ότι αυτό είναι το κεντρικό ζήτημα. Πράγματι, από την επόμενη χρονιά όταν το κτίριο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης θα έχει περατωθεί, αυτό θα γίνει σχεδόν το μόνο ζήτημα. Αλλά για το Βρετανικό Μουσείο, αυτό ήταν τότε, και τα πράγματα τώρα είναι διαφορετικά. Ίσως επειδή αρχίζει να προβάλλει το Νέο Μουσείο, έχει ριζικά αλλάξει τη στρατηγική του. Στις δημόσιες δηλώσεις του ο Neil MacGregor τώρα πλέον δεν αναφέρει το κριτήριο του καλύτερου χώρου για την έκθεση των Μαρμάρων. Αντίθετα προτιμά να συζητά για τον «νομικό τίτλο» του Βρετανικού Μουσείου ως προς την κατοχή των Μαρμάρων που βρίσκονται στο Λονδίνο, και για την αναγκαιότητα μιας Ελληνικής αναγνώρισης αυτού του τίτλου πριν μπορέσουν να λάβουν χώρα οποιεσδήποτε συζητήσεις ουσίας. Αυτό είναι καθαρά μια τακτική καθυστέρησης. Γιατί όλοι είχαν θεωρήσει το ζήτημα της ιδιοκτησίας λήξαν και άσχετο από το 2003 που η προηγούμενη Ελληνική κυβέρνηση δήλωσε ότι σε μελλοντικές συζητήσεις αφήνει αυτό το θέμα στην άκρη. Η Βρετανική Επιτροπή πρέπει να λάβει υπ' όψη της αυτή την αλλαγή πολιτικής: όχι για να συζητήσει δημόσια το ζήτημα του νομικού τίτλου, αλλά να το προσπεράσει. Σε συνέντευξη τύπου στην Αθήνα το φθινόπωρο του 2005, δήλωσα ότι η στρατηγική μας ήταν «τακτική πολιορκίας»: να «περικυκλώσουμε» το Βρετανικό Μουσείο με το

να απομακρύνουμε έναν έναν τους φυσικούς του συμμάχους.

Η πρώτη θέση μεταξύ αυτών των συμμάχων φαίνεται να είναι αυτή της εθνικής και διεθνούς κοινότητας των μουσείων, των συναδέλφων του Βρετανικού Μουσείου (εφόσον έως τώρα) πιστεύει ότι έχει οποιουσδήποτε «συναδέλφους»). Εδώ γίναμε μέρος μιας εξέλιξης η οποία ήδη προχωρούσε από την ίδια της κεκτημένη ταχύτητα. Ο ένας μετά τον άλλον οι Διευθυντές των κυριότερων μουσείων του Λονδίνου αποστασιοποιήθηκαν από τη στάση του Βρετανικού Μουσείου, κάνοντας έκλυση (για παράδειγμα) για «λιγότερο άχρηστο εθνικισμό». Ο σύνδεσμος Μουσείων στη Βρετανία έχει εκφράσει ανοικτά την κριτική του, το ίδιο και το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων. Έτσι το Βρετανικό Μουσείο έχει βρεθεί σε ένα περιορισμένο χώρο που τον μοιράζεται με λίγους εναπομείναντες συμμάχους, τα μουσεία, κυρίως αμερικανικά, που υπέγραψαν την «Διακήρυξη της σπουδαιότητας και αξίας των παγκόσμιων μουσείων» τον Δεκέμβριο του 2002.

Ο δεξιός βρετανικός τύπος τηρεί μια πιο άκαμπτη στάση: γι' αυτούς το ζήτημα είναι σχεδόν «η χώρα μου δίκαιο ή άδικο». Αλλά μια αποκαλυπτική ένδειξη είναι η ακραία μορφή που παίρνει ο σχολιασμός τους κάποιες φορές. Στην αρχή της ίδρυσής της η Βρετανική Επιτροπή, αντιμετωπίστηκε ως μια περιθωριακή συνάθροιση ονειροπόλων και ανθρώπων των άκρων, που ορθωνόταν εναντίον της ήρεμης μεγαλοπρέπειας του βρετανικού κατεστημένου. Το 2006 οι συμπεριφορές έχουν αντιστραφεί: είμαστε εμείς που έχουμε γίνει οι ήρεμοι ορθολογιστές, οι αντίπαλοί μας οι οποίοι, ξαφνικά μας αντιμετωπίζουν σαν ένα πραγματικό κίνδυνο, καταφεύγουν σε βίαιη γλώσσα. Πιστεύω ότι αυτό δείχνει ποιος κερδίζει την διαφωνία. Για να επαναλάβω ότι είπα στην αρχή: το ερώτημα «Που είναι καλύτερο να εκτεθούν τα Μάρμαρα;» είναι αυτή τη στιγμή το μόνο που έχει σημασία. Η απάντηση σ' αυτό είναι το ίδιο ξεκάθαρη: είναι καλύτερο να εκτεθούν εκεί όπου μπορούν να είναι «μαζί», όπου το μνημείο θα μπορεί να επανενωθεί και οι ακρωτηριασμοί των τελευταίων διακοσίων χρόνων θα μπορέσουν να διορθωθούν.

Καθηγητής Anthony Snodgrass

Επίτιμος Πρόεδρος της Βρετανικής Επιτροπής για την Επανένωση των Μαρμάρων του Παρθενώνα

➤ <http://www.melinamercourifoundation.org.gr>

- **Απόσπασμα από τον λόγο της Μελίνας Μερκούρη στην Oxford Union, 12.06.86**

Υπάρχουν τα Μάρμαρα του Παρθενώνα. Δεν υπάρχουν Ελγίνεια Μάρμαρα. Όπως

Υπάρχει ο Δαβίδ του Michael Angelo

Υπάρχει ο Μυστικός Δείπνος του Da Vinci

Υπάρχει ο Ερμής του Πραξιτέλη

Υπάρχουν οι Ψαράδες στη θάλασσα του Turner

Υπάρχει η Capella Sixtina

Δεν υπάρχουν Ελγίνεια Μάρμαρα.

- **Απόσπασμα από τον λόγο της Μελίνας Μερκούρη, Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών της Ελλάδας, Παγκόσμια Διάσκεψη Πολιτιστικής Πολιτικής της Unesco , Μεξικό, 29.07.82**

Κύριε Γενικέ, Κυρίες και Κύριοι αντιπρόσωποι,

Η Κυβέρνηση της Ελλάδας με επιφόρτισε με την ευθύνη να σας αναγγείλω εδώ, ότι η Ελλάδα με τη μεσολάβηση της Διακρατικής Επιτροπής για την προώθηση της επιστροφής πολιτιστικών θησαυρών στις χώρες καταγωγής τους, σύμφωνα με τις τυπικές διαδικασίες και σύμφωνα με τη νομοθεσία που ισχύει σήμερα στην Αγγλία, θα ζητήσει επίσημα την επιστροφή των μαρμάρων της Ακρόπολης. Δεν είμαστε αφελείς. Ίσως νάρθει η μέρα που αυτός ο κόσμος θα δημιουργήσει άλλα οράματα, άλλες αντιλήψεις για την ιδιοκτησία, την πολιτιστική κληρονομιά και την ανθρώπινη δημιουργία. Και καταλαβαίνουμε πολύ καλά ότι τα μουσεία δεν μπορεί ν' αδειάσουν. Αλλά επιμένω να σας υπενθυμίσω, ότι για την περίπτωση των μαρμάρων της Ακρόπολης δεν ζητούμε την επιστροφή ενός πίνακα ή ενός αγάλματος. Ζητάμε την επιστροφή τμήματος ενός μοναδικού μνημείου, ξεχωριστού συμβόλου ενός πολιτισμού. Βέβαια, ο Παρθενώνας δεν είναι δυστυχώς το μόνο δείγμα ακρωτηριασμένου μνημείου. Η Ελλάδα απευθύνεται στις χώρες, που έχουν γνωρίσει ανάλογες εμπειρίες, έχουν υποστεί τις ίδιες καταστροφές και δηλώνει, ότι υποστηρίζει και θα υποστηρίζει πως τα ακρωτηριασμένα και σκορπισμένα στον κόσμο τμήματα πρέπει να γυρίσουν στις χώρες στις οποίες ανήκουν και πρέπει να

ενσωματωθούν ξανά στον τόπο και το χώρο όπου κυοφορήθηκαν και δημιουργήθηκαν γιατί αποτελούν την ιστορική, θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά των λαών που τα γέννησαν.

Αγαπητοί φίλοι, ήταν ο άγγλος Hobhouse, κατόπιν Λόρδος Bronkton, που όταν επισκέφθηκε τη σκλαβωμένη Αθήνα το 1809, μας έδωσε μια μαρτυρία συναρπαστική: Ένας γέροντας έλληνας τον πλησίασε και με φωνή τρεμάμενη από πίκρα του είπε : "Άγγλοι, μας κλέβετε τα έργα των προγόνων μας. Φυλάξτε τα καλά, γιατί θάρθει η μέρα που οι Έλληνες θα τα ζητήσουν".

Δεν χρειάζεται να προσθέσουμε τίποτα σ' αυτό. Οι Άγγλοι φίλοι μας τα φύλαξαν καλά. Σήμερα με σταθερή φωνή απαιτούμε τα μάρμαρά μας. Κυρίες και Κύριοι αντιπρόσωποι, Κύριε Γενικέ, το αίτημά μας είναι απόλυτα νόμιμο. Στο όνομα του πολιτισμού και της δικαιοσύνης, ζητούμε την ηθική σας υποστήριξη. Μένω με την ελπίδα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συνέντευξη Μ. Θεοδωράκη

ΕΡ. Τα Γλυπτά του Παρθενώνα τι συμβολίζουν για εσάς; Τί πιστεύετε για την επιστροφή τους;

Μ.Θ. Οι μεγάλες χώρες της Ευρώπης (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία κλπ.) κατά την εποχή της αποικιοκρατίας μεταξύ άλλων εγκλημάτων που διέπραξαν, λεηλάτησαν και τους πολιτιστικούς θησαυρούς των σκλαβωμένων λαών. Ανάμεσά τους και η Ελλάδα, που υπήρξε το κυριότερο θύμα. Και όταν λέω «Ελλάδα», εννοώ και την Μικρά Ασία. Α.χ. μια ολόκληρη πόλη, η Έφεσος, «εκτίθεται» στο Βερολίνο!

Ανέφερα την Γερμανία. Το ίδιο συμβαίνει και με την Γαλλία, όπου στο Μουσείο του Λούβρου σε υποδέχεται το άγαλμα της Απτέρου Νίκης, προπομπός άλλων εκατοντάδων κλοπιμαίων. Και το ερώτημά μου είναι, γιατί περιορίσαμε τα αιτήματά μας στο Μουσείο του Λονδίνου; Εξ άλλου η Δύση δεν οικειοποιήθηκε μονάχα τα μάρμαρα αλλά το σύνολο της Ελληνικής Τέχνης, της Φιλοσοφίας και της Σκέψης των αρχαίων Ελλήνων.

Από μια άποψη το γεγονός αυτό θα έπρεπε κανονικά να μας κάνει υπερήφανους. Όμως τι συμβαίνει στην πραγματικότητα; Μήπως η πλειοψηφία των λεγομένων προοδευτικών εκπροσώπων της διανόησης στην σύγχρονη Ελλάδα δεν απορρίπτει μετά βδελυγμίας την οποιαδήποτε σχέση των νεοελλήνων με τον πολιτισμό της αρχαιότητας; Βεβαίως πιστεύω ότι ΟΛΑ τα κλοπιμαία από ΟΛΕΣ τις χώρες θα πρέπει να επιστρέψουν στον χώρο που γεννήθηκαν. Φοβάμαι όμως ότι το σωστό αίτημα της Μελίνας ουσιαστικά μας αποπροσανατολίζει, γιατί περιορίζει το εύρος της λεηλασίας των Δυτικών συμμάχων μας και χρησιμεύει ως άλλοθι από την ουσιαστική περιφρόνηση της Πολιτείας και της Διανόησης για το σύνολο της πολιτισμικής μας κληρονομιάς κατά την τρισχιλιετή ελληνική ιστορία μας και κυρίως για τα πνευματικά και πολιτιστικά επιτεύγματα με τα οποία, όπως ισχυρίζονται, εμείς δεν έχουμε καμία σχέση.

ΕΡ. Ποιά είναι η άποψή σας για το Μουσείο Ακρόπολης; Θεωρείτε ότι έχει συμβάλλει στην προβολή της Ελλάδας διεθνώς;

Μ.Θ. Ο Παρθενώνας συμβολίζει το αποκορύφωμα της ελληνικής πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας. Είναι η κορυφή της ανθρώπινης πνευματικής δημιουργίας. Είναι το μέτρο του αισθητικώς Ωραίου, πάνω στο οποίο στηρίχτηκε ολόκληρη η Δυτική Τέχνη. Όπως είναι γνωστό, ο Ικτίνος ανακάλυψε την χρυσή τομή, δηλαδή ένα πολυάριθμο δεκαδικό αριθμό και τον χρησιμοποίησε σαν κώδικα των σχέσεων ανάμεσα σε όλα τα στοιχεία που συνθέτουν τον ιερό ναό.

Η προσωπική μου γνώμη είναι ότι η διαδικασία αυτή της δημιουργίας υπερέβη τις δυνατότητες της ανθρώπινης λογικής. Επομένως υπήρξε μια Αποκάλυψη, που με οδήγησε στην διατύπωση του Νόμου της Συμπαντικής Αρμονίας, προκειμένου να εξηγήσω το θαύμα της πνευματικής δημιουργίας. Κανείς από τότε και κανένα καλλιτεχνικό έργο δεν υπερέβη αυτό το επίτευγμα του Ικτίνου, που παραμένει έκτοτε το Α και το Ω της ανθρώπινης πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Από την άποψη αυτή θεωρώ ως εγκληματική προσβολή απέναντι σ' αυτή την ανυπερέβλητη προσφορά αυτής της μήτρας του Ωραίου και του Αληθινού την επιμονή των Άγγλων να κρατούν το λεηλατημένο τμήμα ενός θεϊκού έργου, που χωρίς αυτό δεν ξέρω σε ποιο επίπεδο θα ήταν σήμερα η πνευματική εξέλιξη των λαών, συμπεριλαμβανομένων και των Άγγλων.

Πρόκειται για μια θλιβερή πράξη αχαριστίας και αγνωμοσύνης απέναντι στην μεγαλύτερη δωρεά που έγινε ως σήμερα στην ανθρωπότητα.

Επομένως το Μουσείο της Ακρόπολης αποκαλύπτει με τον καλύτερο τρόπο την βαθύτερη σημασία του Παρθενώνα στην διαμόρφωση του ανθρώπινου πολιτισμού και αναιρεί το «επιχείρημα» των Ευρωπαίων ότι με την προβολή των ελληνικών θησαυρών από τα Μουσεία τους τα «σώζουν» από την αφάνεια στην οποία τα έχουν καταδικάσει οι «υπανάπτυκτοι» σύγχρονοι Έλληνες.

Παράλληλα αποκαλύπτει το μέγεθος του εγκλήματος όλων αυτών που κατά περιόδους, προκειμένου να υπεξαιρέσουν τους μαρμάρινους θησαυρούς μας, έφτασαν στο σημείο να τους «δολοφονούν», τεμαχίζοντας γλυπτά μοναδικής αξίας και σημασίας, για να μπορέσουν να τα μεταφέρουν στις χώρες καταγωγής τους.

Με τον τρόπο αυτό το Μουσείο δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε να αρχίσει η σταυροφορία για την επιστροφή όλων των ελληνικών θησαυρών με την προϋπόθεση

ότι και η ελληνική πολιτεία θα βοηθήσει με την κατασκευή, διαφύλαξη και ανάδειξη όλων των απαραίτητων υποδομών, ώστε κάποτε να αναδειχθεί -κατά το παράδειγμα του Μουσείου της Ακρόπολης- το σύνολο της αρχαίας και βυζαντινής Τέχνης που βρίσκεται τόσο έξω όσο και μέσα στην Ελλάδα.

ΕΡ. Η σύγχρονη Ελλάδα πως μπορεί να "επενδύσει" στις αξίες του κλασικού πολιτισμού, όπως εκφράζονται μέσα από την Ακρόπολη και τον Παρθενώνα;

Μ.Θ. Κάποιος είπε ότι η πραγματική Ελλάδα του νεότερου Πολιτισμού έγινε χάρη στις εξαιρέσεις. Όταν λέμε λοιπόν σύγχρονη Ελλάδα, θα πρέπει να προσδιορίσουμε ποια Ελλάδα εννοούμε. Ευτυχώς από τον Διονύσιο Σολωμό έως σήμερα, οι «εξαιρέσεις» συνεχίζουν να δημιουργούν κάτω από την σκιά της επίσημης Ελλάδας και τις ομίχλες των εθνομηδενιστών, με τη συνείδηση ότι παραμένουν πιστοί στις αξίες του κλασικού μας πολιτισμού. Ο καθένας με όσες δυνατότητες διαθέτει. Το έργο τους είναι πλούσιο. Πλουσιότατο. Και μιας και είμαστε σε εποχή εκδηλώσεων για τον Κωνσταντίνο Καβάφη, ιδού ένα δείγμα -μια εξαίρεση- που μπορεί άνετα να τοποθετηθεί πλάι στα σπουδαιότερα επιτεύγματα και τις αξίες του κλασικού πολιτισμού.

Δεν πιστεύω ότι η σύγχρονη Ελλάδα, όπως έχει εξελιχθεί επί των ημερών μας, είναι ικανή να «επενδύσει» σε οποιεσδήποτε πολιτιστικές αξίες, αρχαίες, βυζαντινές ή σύγχρονες. Κι αυτό γιατί όπως στο θέμα της πολιτικής και της οικονομίας και με όχημα την διαφθορά, η πορεία μας στις τελευταίες δεκαετίες είναι κατηφορική, το ίδιο και χειρότερο συμβαίνει και στην περίπτωση του Πολιτισμού, όπου το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο επίσης κατηφορίζει προς τον πνευματικό εκβαρβαρισμό και τον πατριωτικό μηδενισμό.

23.5.2013

Ατομικές Συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις δομήθηκαν με βάση τα ζητήματα που τίθενται στην παρούσα εργασία, ώστε να μας βοηθήσουν στα συμπεράσματά μας και να ενισχύσουν όσα έχουν γραφτεί για το νέο Μουσείο Ακρόπολης, τη πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας αλλά την σύγχρονη εικόνα της χώρας. Οι απαντήσεις δόθηκαν στο πλαίσιο μιας ανοιχτής συζήτησης, όπου ο κάθε ερωτώμενος απάντησε από τη δική του σκοπιά, εμπλουτίζοντας την έρευνά μας.

Οι ερωτήσεις ήταν οι εξής :

1. Ποιά είναι η γνώμη σας για το Μουσείο Ακρόπολης από αισθητική και ιδεολογική σκοπιά;
2. Θεωρείτε ότι έχει συμβάλει σε μια θετική εικόνα για την Ελλάδα διεθνώς;
3. Το Μουσείο Ακρόπολης μπορεί να συμβάλει στη προσπάθεια επαναπατρισμού των Μαρμάρων του Παρθενώνα;
4. Κατά τη γνώμη σας το Μουσείο μπορεί να συντελέσει στην αναβάθμιση της σύγχρονης πολιτιστικής ζωής, ως σημείο αναφοράς;
5. Θεωρείτε, ότι μέσω του Μουσείου επιτυγχάνεται η σύνδεση της αρχαίας - κλασικής Ελλάδας με τη σύγχρονη Ελλάδα ;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Τα Γλυπτά του Παρθενώνα στο Βρετανικό Μουσείο.

Εικόνες από το βιβλίο : Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών και Ανθρωπισμού «Ιωάννης Καποδίστριας», *Ο Παρθενώνας, η επιστροφή των γλυπτών : ιστορική, πολιτιστική, νομική προσέγγιση*, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2004. (Οι φωτογραφίες είναι του F. Kennett από τον τόμο Classical Greece. "The Sculptures of the Parthenon" Old Bourne Press, LONDON 1960).

Εικόνα 12 : Ανατολικό Αέτωμα: Δήμητρα και Περσεφόνη.

Εικόνα 13: Μετώπη VII : Οι μαχητές συνεχίζουν τη σκληρή μάχη Λαπιθών και Κενταύρων.

Εικόνα 14: Ανατολική Ζωφόρος IV: Δήμητρα και Άρης προσκεκλημένοι στη γιορτή προς τιμήν των θεών.

Εικόνα 15: Βόρεια Μετώπη XXXIX : Αθηναίοι νέοι.

Γκραβούρες

Εικόνα 16 : Inside view of the Parthenon/Looking westward, χαλκογραφία ασπρόμαυρη σε: Classical and Topographical Tour through Greece during the years 1801, 1805 and 1806, by Edward Dodwell, London 1819. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο - Βιβλιοθήκη

Εικόνα 17 : Andrea Gasparini, Ο Παρθενών από ανατολικά Συλλογή Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών.

Εικόνες από το διαδίκτυο για το Μουσείο της Ακρόπολης.

